

Tiende GroenLinks Congres 25 januari 1997 KUB, Tilburg

Congreskrant 2

Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie

■ PRAKTISCHE INFORMATIE

Het Congres wordt gehouden op zaterdag 25 januari 1997 in de aula van de Katholieke Universiteit Brabant, Warandelaan 2 te Tilburg.

De KUB ligt op enkele minuten loopafstand van station Tilburg-West: zie verder de gegevens achterop deze krant.

Het Congres begint om half elf (10 uur 30). De zaal is open vanaf 9 uur 30.

Vanaf 10 uur tot de sluiting van het Congres is er een crèche. Wie daarvan gebruik wil maken, wordt verzocht dat uiterlijk donderdag 23 januari telefonisch te melden bij het partijbureau (tel. 030 - 2399900).

Het Congres is een afgevaardigdencongres. Iedereen is welkom, maar alleen de afgevaardigden (die daarover afzonderlijk bericht krijgen) hebben stemrecht.

De te behandelen congresstukken staan in *Congreskrant 1* [opgenomen in het GroenLinks Magazine van september 1996 - pagina 19 t/m 24 - ; bevat onder meer de resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie"] en in *Congreskrant 2* [deze krant; bevat alle andere stukken].

Als dat nodig is, verschijnt er op het Congres zelf nog een Congreskrant 3.

■ INHOUD VAN DEZE KRANT

pagina	3	Agenda
pagina	4	Orde van het Congres
pagina	5	- Benoeming Congrespresidium - Benoeming Kascontrolecommissie - Verkiezing Commissie van Beroep
pagina	6 t/m 45	Resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie": Voorgestelde uitspraken en amendementen daarop
pagina	46 t/m 49	Verantwoording aftredend partijbestuur
pagina	50 en 51	Begroting 1997
pagina	52 t/m 57	Advies over de samenstelling van een nieuw partijbestuur
pagina	58	Criteria lidmaatschap partijbestuur
pagina	59 t/m 66	Persoonsbeschrijvingen kandidaten partijbestuur
pagina	67 en 68	Voorstellen over het lijsttrekkersreferendum
pagina	69 t/m 71	Andere voorstellen tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement
achterpagina		Bereikbaarheid Katholieke Universiteit Brabant

■ COLOFON

- *Congrespresidium*: Huup Dassen, Martine Fransman, Simone van Geest, Valentijn de Marez Oyens, Jeltje Meulenbroek, Elly van Schijndel, Jan Visser, Marjan Brouwer (adviserend lid namens partijbestuur).
- *Congresvoorzitters*: Herman Meijer en Annemiek Rijckenberg.
- *Tekstbijdragen in deze krant*: Frans Janssen, Hella van de Velde, Louis Vuurboom, Richard Wouters.
- *Tekstverwerking*: Lida Beumer, Jacqueline Cremers, Albert Smit.
- *Organisatie en redactie*: Louis Vuurboom.

■ AGENDA VAN HET CONGRES

- 10.30 ■ Opening, welkom, mededelingen, regeling werkzaamheden:
● Vaststelling orde van het Congres
● Benoeming stembureau
● Vaststelling agenda van het Congres
- 10.40 ■ Benoemingen en verkiezing:
● Benoeming Congrespresidium
● Benoeming Kascontrolecommissie
● Verkiezing Commissie van Beroep voor volgend Congres
- 10.45 ■ Verantwoording partijbestuur
- 10.55 ■ Vaststelling begroting 1997
- 11.10 ■ Toespraak door Nel van Dijk, namens GroenLinks lid van het Europees Parlement
- 11.30 ■ Resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie":
● Behandeling motie van orde
● Eerste ronde over uitspraken en amendementen
- 12.30 ■ Politieke rede door Paul Rosenmöller, voorzitter Tweede-Kamerfractie
- 12.50 ■ Lunchpauze
- 13.30 ■ Resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie":
● Tweede ronde over uitspraken en amendementen
● Stemmingen
- 15.00 ■ Toespraak door Joschka Fischer, fractievoorzitter van de Duitse Grünen *— z belgen*
- 15.30 ■ Theepauze
- 15.45 ■ Samenstelling nieuw partijbestuur:
● Gelegenheid voor reacties op het advies en voor het aanbevelen van kandidaten
- 16.05 ■ Verkiezing Dagelijks Bestuur
- 16.20 ■ Behandeling voorstellen over het lijsttrekkersreferendum
- 16.35 ■ Bekendmaking uitslag verkiezing Dagelijks Bestuur
- 16.40 ■ Verkiezing overige leden van het partijbestuur
- 16.50 ■ Behandeling voorstellen tot wijziging van statuten en huishoudelijk reglement
- 17.00 ■ Actuele moties
- 17.15 ■ Bekendmaking uitslag verkiezing overige leden van het partijbestuur
- 17.20 ■ Slottoespraak door de nieuw gekozen partijvoorzitter
- 17.30 ■ Sluiting

■ ORDE VAN HET CONGRES

1. Congresleiding, stembureau, organisatietafel

- a. De verantwoordelijkheid voor het verloop van het Congres berust bij het congrespresidium. Als voorzitters fungeren *Herman Meijer* en *Annemiek Rijckenberg*. Zij worden bijgestaan door een co-voorzitter uit het presidium.
- b. Ten behoeve van de stemmingen benoemt het Congres een stembureau van drie leden. Voorgesteld worden *Jeanne van Engelen*, *Jeanne van de Velde* en *Jeanne van der Windt*, alle drie uit Rotterdam.
- c. Communicatie tussen congresdeelnemers en het presidium geschiedt uitsluitend via de organisatietafel. Daar kun je terecht voor inschrijving op spreeklijsten, intrekking van amendementen en eventuele indiening van ordevoorstellen.

2. Ordevoorstellen

Ordevoorstellen kunnen uitsluitend schriftelijk worden ingediend bij de organisatietafel. Ze worden daarna - tenzij er op dat moment een stemming plaatsvindt - terstond in behandeling genomen. Een ordevoorstel is alleen een ordevoorstel als het over de orde gaat: d.w.z. over de (volgorde van de) agenda, uitbreiding of inkrimping van agendapunten, wijziging van de spreekijdverdeling of de leiding van de vergadering. Niet toegelaten worden ordevoorstellen die in strijd zijn met de wet, de statuten en/of het huishoudelijk reglement, die beogen een eerdere stemming over te doen of die agendapunten willen afvoeren wegens vermeend onvoldoende voorbereidingsmogelijkheden.

3. Amendementen

In deze Congreskrant zijn de amendementen afgedrukt op de resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie". Er kunnen geen nieuwe amendementen meer worden ingediend.

4. Actuele moties

De termijn voor het indienen van *actuele moties* sluit twee uur na aanvang van het congres, dus op zaterdag 25 januari om 12.30 uur. Het recht tot indiening (schriftelijk en ondertekend) hebben alleen afdelingen, landelijke categorale groepen, het partijbestuur of ten minste 15 partijleden gezamenlijk. Wie een motie wil indienen, dient deze in 500-voud mee te nemen naar het congres en in te leveren bij de organisatietafel.

Actuele moties kunnen ook geamendeerd worden: amendementen op moties moeten schriftelijk en ondertekend worden ingediend bij de organisatietafel. Dat kan tot drie uur na aanvang van het congres, dus tot 13.30 uur.

5. Besluitvorming; stemmingen; verkiezing en benoeming

- a. Het stemrecht is voorbehouden aan de afgevaardigden. Zij krijgen een stemkaart en stembiljetten uitgereikt bij de aanmeldingsbalie, tegen overlegging van hun bevestigingsbrief.
- b. Over zaken wordt gestemd met gebruik van de stemkaart.
- c. Voor besluiten tot wijziging van de statuten is een twee derde meerderheid voorgeschreven. Alle andere besluiten worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen (= meer dan 50 %). Onthoudingen (= niet meestemmen) worden niet meegeteld. Deze procedure geldt voor amendementen, moties, voorstellen en benoemingen.
- d. Er vinden geen herstemmingen plaats, tenzij de juistheid van het oordeel van de congresvoorzitter over de uitslag van een stemming onmiddellijk na het uitspreken daarvan wordt betwist en een afgevaardigde om herstemming vraagt.
- e. Voor de verkiezing van de leden het partijbestuur en van de Commissie van Beroep vinden schriftelijke stemmingen plaats. De leden van het Dagelijks Bestuur worden in functie gekozen. De overige leden van het partijbestuur worden gekozen in een z.g. blokstemming. Ook voor de verkiezing van de Commissie van Beroep vindt een blokstemming plaats.

6. Spreekijdverdeling, spreeklijsten, spreekbonnen

- a. Voor de verschillende agendapunten wordt een spreeklijst aangelegd.
- b. De spreeklijsten worden een half uur voordat de behandeling van het desbetreffende agendapunt begint, gesloten.
- c. Aanmelding voor de spreeklijsten gebeurt bij de organisatietafel.
- d. Het congrespresidium stelt de spreekijd en spreekijdverdeling vast.
- e. Voor deelname aan de discussie over de resolutie "*Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie*" moeten *spreekbonnen* worden ingeleverd. Elke afgevaardigde heeft één spreekbon toegestuurd gekregen. Wie zich bij de organisatietafel op de spreeklijst wil laten zetten, dient daarbij de verzamelde spreekbonnen in te leveren. De spreekijd worden verdeeld naar rato van het aantal ingeleverde bonnen.

■ BENOEMINGEN EN VERKIEZING

● BENOEMING CONGRESPRESIDIUM

Het congrespresidium bestaat uit een door het Congres op voordracht van het zittende presidium vast te stellen aantal leden van ten minste vijf en ten hoogste negen en wordt door het Congres benoemd op voordracht van het zittende presidium (artikel 2 huishoudelijk reglement). De zittingsduur is twee jaar.

Het afgelopen jaar bestond het congrespresidium uit zeven leden, waarvan er één door ziekte langdurig was uitgeschakeld. Vanwege de voorbereiding van de twee komende (en kort op elkaar volgende) congressen over verkiezingsprogramma en Tweede-Kamerlijst stelt het zittende presidium voor in het nieuwe presidium acht leden te benoemen. Voor benoeming worden voorgedragen:

- Ben Crum, Amsterdam (nieuw)
- Huup Dassen, Geldermalsen (zittend presidiumlid)
- Martine Fransman, Amsterdam (zittend presidiumlid)
- Valentijn de Marez Oyens, Utrecht (zittend presidiumlid)
- Jeltje Meulenbroek, Groningen (zittend presidiumlid)
- Remko de Paus, Wageningen (nieuw)
- Jan Visser, Groningen (zittend presidiumlid)
- Hella van de Velde, Leiden (nieuw)

● BENOEMING KASCONTROLECOMMISSIE

Het Congres benoemt jaarlijks een kascontrolecommissie van ten minste twee leden, die geen deel mogen uitmaken van het partijbestuur. De commissie onderzoekt de jaarrekening en brengt aan het Congres verslag van haar bevindingen uit (artikel 32 statuten).

De laatste jaren bestond de kascontrolecommissie uit drie leden. Op verzoek van de huidige commissie stelt het partijbestuur voor de commissie uit te breiden tot vier of vijf leden. Voor benoeming worden voorgedragen:

- Ria Beens, Castricum (nieuw)
- Nelie van Brenk Wallet, Nijmegen (nieuw)
- Astrid Hylkema, Zeist (zittend lid)
- Robert Linnekamp, Zaandam (nieuw)
- Chris Rümke, Amsterdam (zittend lid) *)

*) Chris Rümke is ook kandidaat voor het lidmaatschap van het partijbestuur. Wanneer hij daarin gekozen wordt, kan hij niet tegelijkertijd deel uitmaken van de kascontrolecommissie. In het andere geval blijft het partijbestuur graag van zijn kennis van zaken gebruik maken.

● VERKIEZING COMMISSIE VAN BEROEP VOOR VOLGEND CONGRES

Het Congres kiest telkens een Commissie van Beroep, die in de aanloop naar het volgende Congres een oordeel velt over bezwaren tegen de categorie-indeling van amendementen. De commissie die nu gekozen moet worden, vervult haar taak bij de voorbereiding van het Congres over het verkiezingsprogramma. De commissie bestaat uit drie leden die gekozen worden door het Congres, uit een door het partijbestuur samengestelde groslijst (artikel 10 huishoudelijk reglement).

Op verzoek van het partijbestuur hebben zich beschikbaar gesteld:

- Wim van Breemen, Boskoop
- Roel van Gurp, Tilburg
- Marion van Leeuwen, Gouda
- Wilfred Rubens, Nijmegen
- Marianne Spierings, Hengelo
- Wilbert Willems, Tilburg

Het partijbestuur laat de keuze tussen deze kandidaten graag over aan het Congres.

■ "VOORBIJ MARKT EN MUNT - EUROPA NAAR EEN DUURZAME UNIE"

● MOTIE VAN ORDE

(ingediend door Zuid-Oost Drenthe)

■ Het GroenLinks Congres in vergadering bijeen op 25 januari 1997,

Overwegende dat:

- Een discussie over pacifisme binnen GroenLinks nog gevoerd wordt, en er daardoor nog geen duidelijk standpunt over conflictbeheersing en de NAVO bestaat binnen de partij.
- Conflictbeheersing en vredesvraagstukken de EU-context overstijgen, aangezien er meer landen dan alleen de EU-lidstaten bij betrokken zijn.
- Dit Congres zich niet dient te beperken tot een discussie over uitspraak 10, aangezien het onderwerp Europa hiervoor te belangrijk is.
- Vrede en veiligheid van te zwaarwegend belang zijn om in een summiere uitspraak vorm te geven aan dit beleid.

Besluit dat uit uitspraak 10 wordt geschrapt de tekst: "De WEU moet worden vredesherstellende operaties" en dat hierover een apart Congres over vrede en veiligheid zal worden gehouden waarin deze uitspraak nader zal worden uitgewerkt.

En gaat over tot de orde van de dag.

■ Toelichting:

- * De bedoelde tekst heeft geen duidelijke relatie tot EU-politiek.
- * Gehoord de voorrondes en onze ledenvergadering dreigt het Congres zich vooral op dit onderwerp toe te spitsen, begrijpelijk maar niet de bedoeling. Het Congres dient over Europa te gaan.
- * Dit deel van de uitspraak is een te heikel punt om zo maar aan te nemen. De partij is het aan zichzelf verplicht hierover een diepgaande discussie te voeren.

■ *Commentaar partijbestuur: De vraag naar de Europese veiligheidsstructuur is een van de weinige vragen waar we ons op een Congres over Europa absoluut niet aan kunnen onttrekken.*

Van het deel van uitspraak 10 dat de indieners van deze motie buiten de orde willen verklaren, vormen alleen de passages over de NAVO naar onze inschatting een heikel punt. Over de positie van GroenLinks ten aanzien van de NAVO is echter in de afgelopen periode bij herhaling gediscussieerd, met name ten tijde van de NAVO-interventie in Bosnië. De NAVO en het Europese veiligheidsbeleid vormden het centrale thema van maar liefst vier van de negen voorronden van dit Europacongres. Ook het GroenLinks Magazine en De Helling hebben nog dit jaar artikelen gewijd aan de NAVO, de Europese veiligheidspolitiek en het pacifisme.

Na dit Europacongres zal de discussie niet verstommen. Vrede en veiligheid zullen belangrijke thema's zijn bij de debatten ter voorbereiding van ons programma voor de Tweede-Kamerverkiezingen in 1998.

Maar dat is geen reden voor uitstel nu. Het is hoogst onwenselijk dat GroenLinks, terwijl het Nederlands EU-voorzitterschap reeds begonnen is en de herziening van het Verdrag van Maastricht in volle gang is, haar Congres afsluit met een onvolledig Europa-standpunt. De NAVO, de VN en de OVSE zijn wel degelijk van belang voor de discussie over het EU-veiligheidsbeleid, alleen al omdat aan de vraag naar de gewenste taakverdeling tussen deze organisaties en de EU niet te ontkomen valt. Ook de rol van NAVO, VN en OVSE in ex-Joegoslavië illustreert het belang van deze organisaties voor de Europese veiligheidspolitiek.

■ *Commentaar congrespresidium:*

1. Het gecursiveerde deel uit de tekst van de motie wordt behandeld bij uitspraak 10 (amendement 10.14). Het andere deel van de tekst heeft het karakter van een motie van orde, die dan ook als zodanig zal worden behandeld; d.w.z. voorafgaand aan de discussie en besluitvorming over de uitspraken en de daarop ingediende amendementen.

2. De consequentie van aanvaarding van deze motie is dat een deel van de tekst van uitspraak 10 niet in behandeling komt. Ook de amendementen op die passage worden dan niet behandeld. Het betreft de amendementen 10.14 tot en met 10.31, alsmede de zin over de WEU uit amendement 10.08.

■ "VOORBIJ MARKT EN MUNT - EUROPA NAAR EEN DUURZAME UNIE"

● DE AMENDEMENTEN

Wijze van behandeling van de resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie"

- In Congreskrant 1 heeft het partijbestuur de resolutie "Voorbij markt en munt - Europa naar een duurzame Unie" gepubliceerd. De resolutie valt uiteen in een serie "*Uitspraken*", die elk van een toelichting zijn voorzien. De uitspraken zijn genummerd van 1 t/m 12.
- Op deze uitspraken zijn *amendementen* ingediend, die in Congreskrant 2 staan (deze krant dus). De amendementen hebben een nummer waarvan het eerste getal verwijst naar de bijbehorende uitspraak uit Congreskrant 1. De uitspraken zijn voorafgaand aan de desbetreffende amendementen opnieuw afgedrukt.
- De *besluitvorming* tijdens het Congres gaat over de tekst van de uitspraken en de daarop ingediende amendementen. Over de toelichtende teksten vindt geen besluitvorming plaats. Die worden na het Congres aangepast aan de dan definitief vastgestelde uitspraken.

Categorie-indeling van en commentaar van het partijbestuur op de ingediende amendementen

- De amendementen zijn door het congrespresidium ingedeeld in de volgende categorieën:
 - categorie 1: betreft amendementen die van ondergeschikte betekenis zijn, slechts kleine veranderingen voorstellen of zuiver redactioneel van aard zijn;
 - categorie 2: betreft amendementen die wel op verschillen duiden, maar niet leiden tot herziening op hoofdpunten van het voorliggende congresstuk;
 - categorie 3: betreft amendementen die beogen wezenlijke veranderingen aan te brengen in het voorliggende congresstuk.
 - Het partijbestuur publiceert (zo bepaalt het huishoudelijk reglement) "alle amendementen met de categorie-indeling en met zijn kanttekeningen van "voors" of "tegens". Bij amendementen, ingedeeld in categorie 1 vermeldt het partijbestuur zijn voorstel tot overneming of tot verwerping.
 - Amendementen behorend tot categorie 1 worden zonder discussie op het Congres in het voorliggende congresstuk hetzij overgenomen hetzij niet verwerkt, overeenkomstig het daarbij vermelde voorstel van het partijbestuur.
 - De in categorie 2 ingedeelde amendementen komen afzonderlijk in stemming na toelichting van de indieners en van het partijbestuur, echter zonder discussie in het Congres.
 - De in categorie 3 ingedeelde amendementen komen afzonderlijk in stemming na eventuele discussie in het Congres."
 - De categorie-indeling staat bij elk amendement in de kantlijn afgedrukt. Het commentaar van het partijbestuur is aan de amendementen toegevoegd (cursieve tekst).
 - De indieners van categorie 1 - amendementen zijn in de gelegenheid gesteld tegen de indeling bezwaar aan te tekenen bij de Commissie van Beroep. Van deze gelegenheid is in één geval gebruik gemaakt; het desbetreffende amendement is in categorie 2 geplaatst.
- De amendementen die zijn ingedeeld in categorie 1 komen op het Congres niet meer aan de orde: ze worden overeenkomstig het commentaar van het partijbestuur in de tekst verwerkt dan wel terzijde gelegd. Over deze amendementen wordt dus ook niet gestemd.

Verloop van de stemmingen ("routing")

De stemmingen over de tekst van de uitspraken en de daarop ingediende amendementen worden gehouden in een door het congrespresidium vastgestelde volgorde. Een schema waaruit dat blijkt (de ROUTING) wordt als losse bijlage met Congreskrant 2 meegestuurd. De routing geeft aan wat de consequenties van de uitslag van een bepaalde stemming zijn en welke weg daarna wordt gevolgd.

De nummers in de routing komen overeen met de nummers van de amendementen [1.01 etc.] respectievelijk de Uitspraken [U 1 etc.].

Elke stemming leidt tot aanvaarding [A] of verwerping [V]. De pijltjes [->] geven aan waarover de volgende stemming gaat.

CAT. 3 0.01. Wageningen

- Vooraf toevoegen aan resolutie: "Het is wenselijk dat de ontwikkelingen in de Europese Unie leiden tot een federaal Europa, zoals vastgelegd in deze resolutie."
- Toelichting: De hele resolutie ademt de sfeer van een federaal Europa, daarom moet GroenLinks ook duidelijk stellen dat ze voorstander is van een federaal Europa. In verschillende uitspraken wordt gewezen op een federaal Europa: "verdieping van de samenwerking" (uitspraak 1, eerste alinea), "de totstandkoming van de politieke unie" (uitspraak 1, eerste alinea), "Europese Grondwet" (uitspraak 4, eerste alinea), "vertegenwoordiging van de lidstaten door de EU in de VN-veiligheidsraad" (uitspraak 10 punt d.). etcetera etcetera.
- *Commentaar partijbestuur: Waar het onderwerpen betreft die om een voortvarende Europese aanpak vragen, bepleiten wij inderdaad besluitvorming volgens 'federaal' (nauwkeuriger: 'communautair') model, met een duidelijke bevoegdheidsverdeling tussen Europese instellingen en lidstaten, democratische en juridische controle op Europees niveau en effectieve bescherming van grondrechten. Wageningen ziet over het hoofd dat er ook zaken zijn, zoals strafrecht en drugsbeleid, waarvoor wij geen federaal beleid wensen, maar hoogstens een bescheiden intergouvernementele samenwerking, waarbij de lidstaten hun soevereiniteit behouden. Ook gaat Wageningen voorbij aan het feit dat de EU slechts een wetgevende en uitvoerende rol op zich mag nemen waar de bevoegdheid daartoe haar is toegekend door het Verdrag. Dat Verdrag wordt afgesloten door de regeringen van de lidstaten en bekrachtigd door hun nationale parlementen en/of bevolkingen. Daarmee blijft de natie-staat de voornaamste bron van legitimiteit voor het optreden van de EU. Ook als de verlangens uit deze congresresolutie bewaarheid worden zullen we nog lang niet leven in een federale staat waarin lidstaten slechts deelstaten zijn. Het lijkt ons rijkelijk vroeg om ons over de wenselijkheid van een 'Verenigde Staten van Europa' uit te spreken. Indien dit amendement wordt aangenomen, dan moet het naar onze mening deel gaan uitmaken van uitspraak 1.*

Uitspraak 1

GroenLinks zet zich in voor een verdieping van de samenwerking in de Europese Unie. De totstandkoming van een politieke unie verdient voorrang boven de voltooiing van de economische en monetaire integratie. Deze politieke unie moet de Europese instellingen in staat stellen om sociale, ecologische en veiligheidsproblemen aan te pakken waarvoor niet langer louter nationale oplossingen bestaan.

De Europese Unie kan haar huidige geloofwaardigheids crisis alleen te boven komen als de herziening van het Verdrag van Maastricht de basis legt voor een groener en socialer Europa. Een Europa dat democratisch georganiseerd is en vrede en veiligheid binnen én buiten haar grenzen bevordert.

CAT. 3 1.01. Zoetermeer

- Gehele tekst vervangen door: "GroenLinks zet zich in voor intensivering van de samenwerking in de EU. De totstandkoming van de politieke unie verdient meer aandacht. De economische en monetaire integratie moet voltooid worden. De politieke unie moet de Europese instellingen in staat stellen om sociale, ecologische en veiligheidsproblemen aan te pakken, waarvoor niet langer louter sociale oplossingen bestaan. De herziening van het Verdrag van Maastricht moet de basis leggen voor een groener en socialer Europa. De EU kan haar huidige geloofwaardigheids crisis alleen te boven komen als zij kiest voor een duidelijk gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid gebaseerd op democratische besluitvorming."
- *Commentaar partijbestuur: Dit amendement interpreteren wij als een pleidooi voor voltooiing van de EMU volgens het huidige tijdspad. Daar zijn wij het niet mee eens - zie uitspraak 8. Voor een verantwoorde invoering van de eenheidsmunt dient de politieke unie niet alleen "meer aandacht" te krijgen, maar ook tot uiting te komen in betere Verdragsteksten over met name sociaal en ecologisch beleid.*

CAT. 3 1.02. Enschede

- Eerste zin ("GroenLinks ... in de Europese Unie") vervangen door: "GroenLinks zal zich pas inzetten voor verdieping van de samenwerking in de Europese Unie, nadat de EU haar eenzijdig economische oriëntatie heeft verlaten en een substantiële vooruitgang heeft geboekt op democratisch, sociaal en ecologisch terrein."
- Toelichting: Het is niet juist om, gebaseerd op een vage hoop op toekomstige verbeteringen binnen de EU, ongeclausuleerd te kiezen vóór verdieping van een EU waarop we als partij momenteel zware kritiek hebben. Daarmee wordt te sterk gespeculeerd op een vooruitgang die niet in zicht is. De EU is op dit moment vanuit GroenLinks bezien verre van ideaal. De partijnota 'Maastricht voorbij' geeft terecht vele elementen van kritiek. Onze partij heeft tegen het Verdrag van Maastricht gestemd. De congresresolutie geeft aan dat de bezwaren tegen dit verdrag sindsdien nauwelijks aan geldigheid hebben ingeboet. GroenLinks is dus tegen vele elementen van de EU in zijn huidige vorm. Het ligt slechts voor de hand van mening te veranderen, zoals in uitspraak 1 in feite gebeurt, indien er zeer gegronde redenen zijn om te verwachten dat de EU zich snel in gunstige zin zal ontwikkelen. Deze redenen ontbreken. De EU heeft het neoliberalisme verinnerlijkt, dat zich naar haar aard tegen de door ons gewenste wijzigingen verzet. De besluitvormingsstructuur binnen de EU leidt er nog altijd toe, dat verbeteringen simpel kunnen worden tegengehouden door lidstaten die daar geen

belang bij hebben. Van die staten zijn er veel. De verschillen van inzicht tussen de lidstaten zijn enorm. Dit uit zich in de uiterst matige voortgang van de IGC. Een instituut als de EU, dat niet aan onze eisen voldoet, verdient pas steun op het moment dat dit veranderd is. Mede gezien de voortgang binnen de IGC, komt deze situatie nog niet in beeld. Daarom moet de instemming met verdieping van de EU aan de nodige voorwaarden worden verbonden. Er is geen reden om de eisen aan de EU ineens te laten vervallen.

■ *Commentaar partijbestuur: Juist de "substantiële vooruitgang op democratisch, sociaal en ecologisch terrein" is verdieping. Daar zijn we dus voor. Het is onduidelijk wat Enschede onder verdieping verstaat. Duidelijk is wel dat dit de indieners van dit amendement de rem erop willen gooien zolang we onze zin niet krijgen. Door bij voorbaat 'tegen' te zijn blokkeer je echter de vooruitgang die je nastreeft. Zonder doelmatiger en democratischer besluitvormingsprocedures - terugdringing van het nationale vetorecht en medebeslissingrecht voor het Europees Parlement - komt het ook door Enschede gewenste sociaal en ecologisch beleid niet tot stand in Europa.*

CAT. 3 1.03. Enschede

■ Tweede en derde zin ("De totstandkoming ... bestaan." vervangen door: "Bij deze samenwerking verdient het allereerst voorrang om de Unie democratischer te maken en te zorgen dat alle Unie-besluiten aan rechterlijke controle zijn onderworpen. Vervolgens dient prioriteit te worden gegeven aan de oplossing van de sociale en ecologische problemen voordat de economische en monetaire integratie wordt voltooid.")

■ Toelichting: Deze vervanging schrapt drie begrippen uit de huidige formulering ("veiligheidsproblemen", "politieke unie" en "louter nationale oplossingen") en wel om de volgende redenen:

a. Wanneer GroenLinks prioriteiten wil stellen voor gebieden voor Europese samenwerking, dan behoren sociale en ecologische beleidsvelden centraal te staan en niet de veiligheidspolitiek (zie ook onze amendementen op uitspraak 10). b. De term 'politieke unie' wordt momenteel juist gebruikt voor de gezamenlijke buitenlandse en veiligheidspolitiek en moet dus door GroenLinks gemeden worden wanneer zij hieraan een andere invulling wil geven (zie onder a.). In deze uitspraak wordt met de term 'politieke unie' waarschijnlijk bedoeld dat alle pijlers (dus ook die van buitenlands beleid en die van justitie) onderwerp zijn van procedures die we in een democratische rechtstaat gewend zijn: democratische besluitvorming en een rechterlijke controle. Maar laten we dat dan zeggen. c. De toevoeging 'waarvoor niet langer nationale oplossingen bestaan' riekt naar het subsidiariteitsbeginsel (waarover meer in ons amendement op uitspraak 3). Als deze toevoeging gebruikt wordt om te onderstrepen dat voor sociale en ecologische problemen geen louter nationale oplossingen (meer) bestaan, dan heeft deze frase onze instemming; als deze toevoeging een bepaalde groep sociale en ecologische problemen selecteert, dan wijst zij naar een heilloze toekomst waar bij elk sociaal of ecologisch probleem eerst uitgebreid gediscussieerd moet worden of dit specifieke probleem toch niet ook nationaal opgelost kan worden.

■ *Commentaar partijbestuur: De drie begrippen die Enschede wil schrappen zijn hier wel degelijk op hun plaats.*

a. *Bij de bestaande economische unie en de nagestreefde politieke unie past wel degelijk ook een gezamenlijk buitenlands- en veiligheidsbeleid. Moet de EU volgens Enschede afzijdig blijven bij conflicten als die in ex-Joegoslavië of het Midden-Oosten, en bij het voorkomen van conflicten elders? Of dient de EU louter te fungeren als applausmachine voor de doorgaans weinig effectieve solo-acties van haar grote lidstaten? Denkt Enschede dat Nederland in z'n eentje meer aan vrede en veiligheid kan bijdragen dan als mede-vormgever van het EU-buitenlandbeleid? Zie verder onze toelichting op uitspraak 10.* b. *De term 'politieke unie' wordt niet uitsluitend gebruikt voor gezamenlijke buitenlandse en veiligheidspolitiek, maar slaat op alle Europese beleidsterreinen die de economische en monetaire integratie overstijgen. Daaronder hoort wel degelijk ook het sociaal en milieubeleid, alsmede de Europese instellingen die de democratische en juridische controle op het beleid moeten verzekeren.* c. *Niet alle sociaal en ecologisch beleid hoeft naar Europees niveau getild te worden. Het subsidiariteitsbeginsel, waaraan Enschede een geheel eigen interpretatie geeft (zie ons commentaar op amendement 3.01) kan dan ook wel degelijk een nuttige rol vervullen bij het opstellen van de Verdragsteksten die bepalen welke bevoegdheden de EU op sociaal en ecologisch gebied krijgt. Bovendien moet het Europees sociaal en milieubeleid zich (blijven) richten op minimumnormen, die de lidstaten beleidsvrijheid laten om hogere standaards vast te stellen.*

CAT. 3 1.04. Bunnik-Odijk-Werkhoven / DWARS

■ Tweede zin wijzigen als volgt: "De totstandkoming van de politieke unie dient vooraf te gaan aan de voltooiing van de economische en monetaire integratie".

■ *Commentaar partijbestuur: Deze formulering lijkt duidelijker dan de zin die zij vervangt. Maar dit amendement roept de vraag op: wanneer is de politieke unie totstandgekomen? Waar het ons om gaat, met name in uitspraak 8 over de Economische en Monetaire Unie, is dat het nieuwe Verdrag de EU de mogelijkheid moet geven om met name haar sociaal en ecologisch beleid met evenveel voortvarendheid aan te pakken als de invoering van de EMU. Dat zijn op z'n minst stappen richting politieke unie. Worden die niet gezet, dan blijft de EMU een neo-liberaal project met grote politieke risico's, waaraan wij onze steun niet kunnen geven. Deze keuze van prioriteiten, die leidt tot een pleidooi voor uitstel van de EMU, wordt het best weergegeven door op het verlangen van grotere politieke integratie het stempel "voorrang" te zetten.*

Uitspraak 2

Opname van Midden- en Oost-Europese landen in de EU vergroot de veiligheid van alle Europeanen. Kandidaat-lidstaten moeten wel aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a) de mensenrechten en de rechten van minderheden respecteren;**
- b) stabiele democratieën en rechtsstaten zijn;**
- c) onderlinge conflicten hebben bijgelegd;**
- d) gelijktijdig met de interne-marktwetgeving, ook de sociale en milieuwetgeving van de EU ten uitvoer leggen.**

De EU dient op haar beurt aan de kandidaat-lidstaten meer economische hulp te verlenen, ruimere markt-toegang en steun voor de opbouw van de civiele samenleving.

Ook als de Intergouvernementele Conferentie mislukt, dient de EU haar toetredingsbelofte gestand te doen.

CAT. 3 2.01. Leiden

■ Toevoegen vóór de eerste zin: "GroenLinks zet zich in voor uitbreiding van de EU met Midden- en Oost-Europese landen en geeft daaraan de voorrang boven verdieping van EU in de richting van een Politieke Unie en/of federale staat."

■ *Commentaar partijbestuur: Hier wordt ons een oneigenlijke keuze tussen uitbreiden of verdiepen opgedrongen. Verdieping van de EU bespoedigt juist de uitbreiding. Als de EU er niet in slaagt nog deze eeuw tot democratischer en doelmatiger besluitvormingsprocedures te komen, stijgt de kans dat een of meer lidstaten aan het begin van de volgende eeuw de toetreding van nieuwe lidstaten zullen blokkeren, uit vrees voor 'verwatering' van de EU of voor te hoge financiële lasten.*

CAT. 3 2.02. Zaanstad / Zuid-Oost Drenthe

■ Eerste zin van de uitspraak schrappen.

■ Toelichting Zuid-Oost Drenthe: In onze ogen hoeft de Europese Unie zich niet noodzakelijkerwijs tot de landen in de genoemde regio te beperken. Ook aan de andere kandidaatlidstaten zouden dezelfde eisen moeten worden gesteld.

■ *Commentaar partijbestuur: De val van de communistische regimes in Midden- en Oost-Europa heeft een einde gemaakt aan de deling van Europa in twee vijandige blokken. Uitbreiding van de EU is de beste manier om aan deze ontspanning een blijvend karakter te geven. Dat is in het belang van alle Europeanen. Met haar toetredingsbelofte verplicht de EU zich tot het verlenen van politieke en economische steun aan het transformatieproces dat de landen van Midden- en Oost-Europa op dit moment doormaken. Deze steun vermindert de kans op een terugkeer van totalitaire regimes daar waar democratie en rechtsstaat nog onvoldoende wortel geschoten hebben. De betrokkenheid en de toelatingseisen van de EU verminderen ook de kans dat onopgeloste conflicten over nationale minderheden tot een uitbarsting komen. Het is onverantwoord optimistisch om ervan uit te gaan dat ex-Joegoslavië een uniek en eenmalig geval zal blijven. En het is een illusie om te denken dat een EU die zich te weinig inspant om de politieke, sociale en ecologische veiligheid in Midden- en Oost-Europa te vergroten, van de gevolgen van nieuwe gewelddadige conflicten gevrijwaard zal blijven.*

Het is niet realistisch te verwachten dat de EU voor pakweg het jaar 2020 nog aan andere uitbreidingsplannen toekomt. Het zal al een hele kluit worden om de huidige kandidaat-lidstaten met succes in de EU te integreren. Landen als Turkije of Marokko worden hier inderdaad niet genoemd. Ze zijn niet in beeld omdat ze bij lange na niet aan de genoemde toetredingsvoorwaarden voldoen. Dat wil niet zeggen dat GroenLinks ze bij voorbaat wil uitsluiten van de EU. De door ons opgesomde toetredingsvoorwaarden gelden voor alle aanvragers van het EU-lidmaatschap. Om dat te verduidelijken dienen wij amendement 2.04 in.

CAT. 3 2.03. DWARS

■ Toevoegen in de eerste zin na "Oost-Europese landen": "en landen rondom Europa".

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement doet afbreuk aan het bijzondere belang dat, na vijftienveertig jaar Koude Oorlog, de integratie van de Midden- en Oost-Europese landen voor de EU vertegenwoordigt. Meer dan in bijvoorbeeld Turkije geniet in Midden- en Oost-Europa het streven naar aansluiting bij de EU de brede steun van de burgers. Juist dat gedeelde streven vormt een stimulans voor de ontwikkeling van democratie en rechtsstaat en de bescherming van minderheden. Daarmee is ook de veiligheid van West-Europa gediend.*

Een EU die zich richt op een zo snel mogelijke uitbreiding in alle richtingen zou het risico lopen te verwateren tot een vrijhandelszone. Dan kunnen we het sociaal en ecologisch beleid en de gemeenschappelijke buitenlandpolitiek wel vergeten. Dat is niet de EU die GroenLinks voor ogen staat; zo'n vrijhandelszone is ook niet langer een waarborg voor vrede.

CAT. 3 2.04. Partijbestuur

■ Toevoegen na eerste zin: "Geen enkele andere staat in of rondom Europa mag bij voorbaat worden uitgesloten van EU-lidmaatschap."

■ Toelichting: zie ons commentaar bij amendement 2.02.

CAT. 3 2.05. DWARS

- In de zin "De EU dient op haar beurt ..." vervangen "kandidaat-lidstaten" door "staten rondom de EU".
- *Commentaar partijbestuur: Wij nemen aan dat het DWARS hier om de landen rond de Middellandse Zee gaat, niet om Noorwegen of IJsland. Voor steun aan economische ontwikkeling, ecologische modernisering en democratisering in het Middellandse-Zeegebied breekt echter uitspraak 9 al een lans. Deze steun is wenselijk los van de vraag of de betreffende landen een reëel perspectief op toetreding tot de EU hebben. De toevoeging van DWARS is in deze uitspraak, die over EU-uitbreiding gaat, minder op z'n plaats, mede gezien ons commentaar op amendement 2.03.*

CAT. 1 2.06. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Tweede zin wijzigen als volgt: "Kandidaat-lidstaten moeten voldoen aan dezelfde voorwaarden waaraan de huidige leden moeten voldoen".
- *Commentaar partijbestuur: Lijkt logisch, maar is toch onwenselijk. Van kandidaat-lidstaten eisen dat ze van meet af aan het hele EU-Verdrag naleven en alle daarop gebaseerde wetgeving overnemen kan een nodeloze vertraging van hun toetreding opleveren. Op bepaalde terreinen, met name de interne markt, zijn tijdelijke uitzonderingsregelingen na toetreding zeer wel denkbaar. Ook voor Spanje en Portugal, in 1986 reeds toegetreden, golden tot voor kort nog overgangsbepalingen.*

CAT. 1 2.07. Zaanstad

- Schrappen het woord: "wel" in de zin: "Kandidaat-lidstaten moeten wel aan de volgende voorwaarden voldoen".
- *Commentaar partijbestuur: Akkoord.*

CAT. 1 2.08. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Lid a. wijzigen als volgt: "de mensenrechten, waaronder de rechten van minderheden respecteren".
- *Commentaar partijbestuur: De rechten van minderheden hebben een minder absoluut karakter dan de mensenrechten, juist omdat de rechten van de groep geen inbreuk mogen maken op de rechten van het individu. Oprekking van de mensenrechten kan tot een ongewenste uitholling van dit begrip leiden. We vinden het daarom zinvol mensenrechten en minderheidsrechten van elkaar te onderscheiden, hoe ingewikkeld dat in bepaalde gevallen ook is.*

CAT. 3 2.09. Zuid-Oost Drenthe

- Toevoegen in lid c. tussen "onderlinge" en "conflicten" het woord "gewapende".
- Toelichting: Ook tussen de huidige EU-landen bestaan soms kleine conflicten (zoals tussen Nederland en Frankrijk over drugbeleid). Deze zijn echter niet van dien aard dat ze de veiligheid van de EU in gevaar brengen. Niet alle onderlinge conflicten hoeven wat ons betreft te worden bijgelegd voor toetreding, dit kan in sommige gevallen ook op een later tijdstip.
- *Commentaar partijbestuur: Conflicten hoeven (nog) niet met wapenen te worden uitgevochten om toch een vredesbedreigend karakter te hebben. Het moet kandidaat-lidstaten duidelijk zijn dat de EU van hen vereist dat een gewelddadige escalatie wordt uitgesloten. Uiteraard zijn er tal van kleine ruzies die inderdaad geen obstakel zijn voor EU-lidmaatschap. Zie ons amendement 2.11.*

CAT. 3 2.10. Zuid-Oost Drenthe

- Toevoegen na d.: "e) interne gewapende conflicten moeten zijn bijgelegd."
- Toelichting: Er bestaan in sommige landen ook interne conflicten met name in relatie tot minderheden. Ook deze zouden vooraf moeten worden bijgelegd.
- *Commentaar partijbestuur: Zie ons commentaar op amendement 2.09. Bij wijze van voorbeeld: het conflict in Slowakije rond de beknopping van de rechten van de Hongaarse minderheid heeft nog niet tot een gewelddadige confrontatie geleid, maar is voldoende ernstig om Slowakije vooralsnog van EU-lidmaatschap te diskwalificeren. Ons amendement 2.11 strookt waarschijnlijk met de bedoelingen van Zuid-Oost Drenthe.*

CAT. 3 2.11. Partijbestuur

- Vervangen "onderlinge conflicten" door: "ernstige onderlinge en interne conflicten"
- Toelichting: Zie ons commentaar op amendementen 2.09 en 2.10.

CAT. 3 2.12. DWARS

- Toevoegen aan rijtje eisen: "e) actief beleid gericht op opheffing van achterstelling van groepen binnen de eigen bevolking."

■ *Commentaar partijbestuur: We moeten aan kandidaat-lidstaten geen hogere eisen stellen dan aan de huidige lidstaten. De maatregelen die DWARS verlangt vloeien deels voort uit het vereiste van respect voor de mensenrechten en de rechten van minderheden, deels uit de sociale wetgeving van de EU die kandidaat-lidstaten worden geacht over te nemen (bijvoorbeeld de voorschriften over gelijke beloning van mannen en vrouwen). Deels echter is dit 'actieve' beleid ook in de huidige EU nog niet gerealiseerd.*

CAT. 1 2.13. Zoetermeer

■ Het woordje "civiele" schrappen in de op een na laatste zin.

■ Toelichting: Dit is overbodig.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit woord is niet overbodig. Anders dan 'samenleving' verwijst 'civiele samenleving' specifiek naar onafhankelijke media, vakbonden en andere niet-gouvernementele organisaties. Deze hebben, naast het parlement en andere vertegenwoordigende instellingen, een onvervangbare rol als intermediair tussen staat en burgers. De kracht van de 'civiele samenleving' is in hoge mate bepalend voor de stabiliteit en het draagvlak van democratie en rechtsstaat.*

CAT. 3 2.14. Groningen / Wageningen

■ Schrappen de laatste zin: "Ook als de gestand te doen."

■ Toelichting Groningen: Zonder praktische regeling van de landbouwpolitiek en het stemrecht (afzien van vetorecht) is uitbreiding van de EU onmogelijk. Het landbouwbeleid wordt anders onbetaalbaar.

■ Toelichting Wageningen: Als de EU door middel van de Intergouvernementele Conferentie niet kan komen tot een duidelijke verbetering van het democratische gehalte van EU is het niet zinnig de EU uit te breiden. De problemen met betrekking tot veto-recht en onduidelijke besluitvorming zullen alleen maar toenemen.

■ *Commentaar partijbestuur: Bij dit amendement, hoe begrijpelijk ook, hebben wij de nodige bedenkingen. Het aan de uitbreiding verbinden van harde voorwaarden omtrent interne hervorming van de EU leidt er eerder toe dat de toetreding van nieuwe lidstaten op de lange baan geschoven wordt dan dat die zeer gewenste hervorming bespoedigd wordt. Juist het uitgangspunt dat op de gedane beloften aan de twaalf kandidaat-lidstaten niet mag worden teruggekomen kan het besef van urgentie creëren dat de EU nodig heeft om tot ingrijpende verdragshervormingen te komen.*

Een vervagend toetredingsperspectief vergroot de kans op een terugslag in de democratische en economische ontwikkeling van de kandidaat-lidstaten. Het is overigens aan deze landen zelf om uit te maken of ze lid willen worden van een EU die een democratisch tekort aankleeft.

Zie overigens ons amendement 2.16.

CAT. 3 2.15. Brussel

■ Na 'toetredingsbelofte gestand doen' toevoegen: ", mits er bij de komende Verdragwijziging voldoende vooruitgang wordt geboekt met het bereiken van duurzame ontwikkeling in de EU. Een belangrijk, maar niet het enige toetspunt is daarbij het afschaffen van de eenstemmigheid bij besluitvorming over Europese eco-taxen. Mocht er onvoldoende vooruitgang zijn, dan dient een nieuwe Intergouvernementele Conferentie te worden gehouden en afgesloten binnen vier jaar, terwijl tegelijkertijd de onderhandelingen over toetreding van de kandidaat lidstaten worden geopend."

■ Toelichting: Natuurlijk dienen de Midden- en Oost Europese landen zo snel mogelijk lid te worden van de EU. Maar ons hoofddoel een duurzame Unie moet ook gestalte krijgen!

■ *Commentaar partijbestuur: Voor dit amendement gelden dezelfde bezwaren als voor amendement 2.14. Overigens vormt overname van de bestaande EU-milieuwetgeving in de aanloop naar het lidmaatschap voor de kandidaat-lidstaten al een behoorlijke stap vooruit, waarvan ook het milieu in West-Europa profiteert.*

De suggestie van een nieuwe IGC nemen wij over in ons amendement 2.16.

CAT. 3 2.16. Partijbestuur

■ Toevoegen na: "Ook als de Intergouvernementele Conferentie mislukt, dient de EU haar toetredingsbelofte gestand te doen.": "Daartoe dient dan voor het einde van de eeuw een nieuwe IGC te worden gehouden."

■ Toelichting: De geschiedenis leert dat de lidstaten van de EU vaak pas knopen doorhakken op het moment dat de beslissingen echt niet langer uitgesteld kunnen worden. Zie verder ons commentaar op de amendementen 2.14 en 2.15.

CAT. 3 2.17. DWARS

■ Toevoegen: "Het moet een streven van de Europese Unie zijn om op langere termijn te komen tot een Mondiale Unie. Economische en politieke afschaffing van nationale grenzen dient zich niet te beperken tot het Europese continent. Versterking van 'Fort Europa' dient voorkomen te worden."

■ *Commentaar partijbestuur: Een sympathiek amendement, maar wat stellen de indieners zich voor bij deze 'mondiale unie'? Waar moeten de wereldregering en het wereldparlement zich mee gaan bezighouden? Laten we daar eerst een goede discussie over voeren. Deze congresuitspraak gaat niet over mondiale, maar over regionale integratie. Grotere samenwerking en solidariteit op mondiaal niveau zal moeten ontstaan door de geleidelijke versterking van bestaande mondiale (bijvoorbeeld de VN) en regionale samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld de OVSE), en door te voorkomen dat organisaties als de EU zich afsluiten voor andere landen en hun burgers.*

Inderdaad, geen 'Fort Europa'. Die eis komt al tot uiting in uitspraak 9 (steun en markttoegang voor Midden- en Oost-Europa, de Gemeenschap van Onafhankelijke Staten, het Middellandse-Zeegebied en andere ontwikkelingslanden) en uitspraak 10 (versterking VN en OVSE). Voor alle duidelijkheid stellen wij voor aan deze uitspraak over uitbreiding amendement 2.18 toe te voegen.

CAT. 3 2.18. Partijbestuur

■ **Toevoegen:** "De afschaffing van politieke en economische grenzen tussen staten mag niet beperkt blijven tot het Europese continent. Juist omdat de EU geen onbeperkt aantal landen kan opnemen zonder haar eigen verdiensten teniet te doen, moet zij zich inzetten voor de versterking van andere samenwerkingsverbanden op mondiaal en regionaal niveau."

■ **Toelichting:** Zie ons commentaar op amendement 2.17.

Uitspraak 3

De Europese instellingen en de lidstaten dienen het subsidiariteitsbeginsel te respecteren. Dit beginsel moet het debat over de taken van de EU niet frustreren, maar juist inspireren.

Harmonisatie van nationale wetgevingen inzake cultuur, onderwijs en strafrecht is ongewenst. De talenrijkdom van Europa dient te worden beschermd, ook binnen de Europese instellingen.

3.01. Enschede

■ **Schrappen de gehele uitspraak en ook de toelichting.**

■ **Commentaar congrespresidium: dit amendement is buiten de orde.**

Over uitspraak 3 in z'n geheel wordt immers (net als over alle uitspraken) apart gestemd; wie tegen de uitspraak is, kan tegenstemmen. Het amendement komt dus niet in behandeling en niet in stemming.

De toelichting van Enschede is hierna wel afgedrukt, bij wijze van stemverklaring.

■ **Toelichting Enschede:** Het is ons onmogelijk in te zien op welke manier het subsidiariteitsbeginsel inspirerend kan werken voor het debat over de taken van de EU. In de praktijk zal de aanwezigheid van deze achterdeur het maken van vergaande afspraken in Europees verband bemoeilijken; elke nationale regering kan immers op het laatste moment met een beroep op dit beginsel Europese afspraken voor haar nationale situatie niet van toepassing verklaren. Daarmee is de praktijk van deze uitspraak in tegenspraak met de bedoelingen van uitspraak 4 en uitspraak 5, waar een individuele regering zich juist zal moeten schikken naar de mening van het 'Europese volk' of een gekwalificeerde meerderheid van haar Europese collega's.

Het subsidiariteitsbeginsel is bij het Verdrag van Maastricht uitgevonden om het tegen het sociale handvest tegenstribbelende Verenigd Koninkrijk een eigen uitweg te bieden. Het subsidiariteitsbeginsel is dus niets anders dan een spruit van het Lubbernaans opportuniteitsbeginsel. Geen enkel respect derhalve. De uitspraak dat zaken geregeld moeten worden op het niveau dat daartoe het meest geschikt is, is of een open deur, of een instrument in handen van lidstaten die over bepaalde zaken een andere opvatting hebben dan de consensus die zich tussen de andere lidstaten heeft ontwikkeld.

Ten slotte ontgaat ons de keuze van de vier beleidsterreinen waarop GroenLinks het subsidiariteitsbeginsel van toepassing zou willen zien. Het stimuleren en instandhouden van de culturele en talige verscheidenheid van Europa wordt binnen Europa breed gedragen en hoeft dus niet via subsidiariteit beschermd te worden. Binnen het onderwijs is Europese integratie juist wenselijk en de nog vers in het geheugen liggende rellen met Frankrijk over het Nederlands justitieel beleid inzake de drugsproblematiek maakt duidelijk dat het streven naar een integraal Europees beleid te verkiezen valt boven nationale uitzonderingen op de Europese regel die tot felle (publiciteits)campagnes tussen lidstaten leiden, waar niemand beter van wordt. Als wij, terecht, menen dat ons strafrecht-beleid beter is dan die van andere Europese landen, zullen we deze strijd met de kracht van argumenten aan moeten gaan en niet moeten kiezen voor een niet vol te houden isolement.

■ **Commentaar partijbestuur: Subsidiariteit is niet hetzelfde als vetorecht of opt-out! Het is een zinnig principe dat de EU alleen zaken moet regelen die niet of minder goed door nationale, regionale of lokale overheden geregeld kunnen worden. Dit subsidiariteitsbeginsel staat terecht in het Verdrag, omdat het een richtsnoer vormt voor de initiatieven van de Europese Commissie en de besluitvorming van de Raad van Ministers en het Europees Parlement. Het subsidiariteitsbeginsel biedt lidstaten echter geen extra vetorecht of ontsnappingsmogelijkheid. Wetgeving op terreinen waarover de Raad van Ministers volgens het Verdrag bij gekwalificeerde meerderheid kan beslissen kan niet door één lidstaat worden tegengehouden of ontdoken, ook niet met een beroep op het subsidiariteitsbeginsel. Als**

individuele lidstaten met een veto maatregelen blokkeren die hun niet aanstaan, dan kunnen zij dat doen omdat het onderwerpen betreft waarvoor het Verdrag besluitvorming bij unanimiteit voorschrijft, en niet omdat het subsidiariteitsprincipe in het Verdrag is opgenomen. Wel onderbouwen lidstaten hun veto vaak met een verwijzing naar 'subsidiariteit'.

Het Sociaal Protocol, dat een rechtsbasis biedt voor Europees sociaal beleid, is er gekomen omdat op één na alle lidstaten bij de onderhandelingen over het Verdrag van Maastricht vonden dat sociaal beleid nu juist niet een louter nationale zaak is, maar ook bepaalde Europese regels vergt. Het Verenigd Koninkrijk verkreeg in Maastricht zijn opt-out bij het Sociaal Protocol niet op grond van het subsidiariteitsbeginsel, maar omdat premier Major het hele Verdrag dreigde te blokkeren. Zie verder ons commentaar op de amendementen 3.04 en 3.05.

CAT. 3 3.02. Maastricht

■ Toevoegen tussen eerste en tweede alinea: "Niet alleen lidstaten van de EU sluiten samenwerkingsakkoorden. Ook lagere overheden in grensstreken moeten zonder obstakels en belemmeringen kunnen samenwerken."

■ Toelichting: In de dagelijkse praktijk van grensgebieden is gebleken dat praktische samenwerking tussen buurgemeentes en buurregio's vaak gefrustreerd wordt door allerhande onnodige regels van landelijke overheden. Samenwerking die voor de plaatselijke burgers nuttig, logisch en gewoon is wordt zo onmogelijk gemaakt. Het tegendeel zou juist moeten gebeuren. Scherpe grenzen passen niet in een samenwerkend Europa.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement legt de vinger op een zere plek. Echter: tot de kern van de nationale souvereiniteit behoort het recht bepaalde zaken anders te regelen dan de buurlanden. Tenzij we alles in Europees verband gaan regelen, zal dat recht op verschil altijd problemen scheppen aan de grens. We mogen niet verwachten dat, bij uiteenlopende nationale wetgeving, de samenwerking in grensstreken geheel "zonder obstakels en belemmeringen" kan plaatsvinden. Wel mag van de Europese en nationale overheid verwacht worden dat zij geen overbodige en ondoordachte obstakels opwerpen voor grensoverschrijdende samenwerking tussen lagere overheden, en waar mogelijk de bestaande obstakels wegnemen. Vandaar ons amendement 3.03.*

CAT. 3 3.03. Partijbestuur

■ Toevoegen na eerste alinea: "De EU en haar lidstaten dienen maximale ruimte te scheppen voor samenwerking tussen lagere overheden, met name in grensgebieden."

■ Toelichting: Zie commentaar partijbestuur bij amendement 3.02.

CAT. 3 3.04. Zuid-Oost Drenthe

■ Vervangen de zin: "Harmonisatie ... is ongewenst" door: "Harmonisatie van regelgeving is gewenst".

■ Dit zou betekenen dat er meer harmoniteit komt in Europa. Schooldiploma's uit alle landen worden automatisch evenveel waard, dit is een bonus. Door harmonisatie van strafrecht zal wellicht het recht in Nederland strenger worden, maar daar staat tegenover dat in andere landen het strafrecht zal versoepelen, b.v. afschaffing van de doodstraf. De Europese Unie is een kwestie van geven en nemen, hier dient Nederland maar wat te geven. De huidige tekst is uitermate conservatief. Het houdt heel erg vast aan het eigen land.

■ *Commentaar partijbestuur: Harmonisatie van alle regelgeving? Als dat zonder noodzaak gebeurt, zal daaruit niet meer Europese harmonie ontstaan, maar een anti-Europese revolutie tegen de opheffing van de nationale staat.*

De door ons gekozen formulering sluit niet uit dat de EU maatregelen neemt om samenwerking en uitwisseling op de genoemde terreinen te bevorderen. Dat gebeurt al. Over de grenzen heen kijken kan culturele dynamiek opleveren en bijdragen aan wederzijds begrip en grotere pluriformiteit. Aan die pluriformiteit wordt echter afbreuk gedaan wanneer de EU uniforme regels zou gaan opstellen voor bijvoorbeeld de inhoud van onderwijsprogramma's of de subsidiëring van culturele activiteiten. Wij zien daartoe geen noodzaak. Voor de grensoverschrijdende geldigheid van diploma's is harmonisatie van onderwijsprogramma's geen vereiste, maar volstaat de wederzijdse erkenning van vergelijkbare diploma's of onderdelen daarvan.

Een Protocol in het kader van de Raad van Europa, een mensenrechtenorganisatie waar alle EU-landen lid van zijn, verplicht de aangesloten landen reeds tot afschaffing van de doodstraf.

Zie verder commentaar partijbestuur bij amendementen 3.01 en 3.05.

CAT. 3 3.05. Zoetermeer

■ Strafrecht schrappen bij het rijtje van niet te harmoniseren onderwerpen.

■ Toelichting: Strafrecht moet ons inziens juist wel Europees aangepakt worden.

■ *Commentaar partijbestuur: Waarom, Zoetermeer? Voor Europese samenwerking bij het voorkomen en bestrijden van grensoverschrijdende criminaliteit valt veel te zeggen. Dat is echter niet hetzelfde als strafrechtspleging. Zolang verschillen in bijvoorbeeld strafmaat en de toepassing van het opportuniteitsbeginsel niet aantoonbaar tot een levendig en onoplosbaar crimineel toerisme leiden, zien wij niet in waarom de EU hier uniforme regels zou moeten invoeren. De uiteenlopende nationale tradities en culturen, waarvan de verschillen in strafrecht een weerspiegeling vormen, zijn voor ons niet heilig, maar zonder dwingende redenen is het onaanvaardbaar dat ze van EU-wege gelijkgeschakeld worden.*

CAT. 2 3.06. Delft

■ **Toevoegen:** "Op korte termijn dient er een eind gemaakt te worden aan overdreven regelgeving, de uit de hand gelopen bureaucratie en verspillende activiteiten door de Europese Unie en instellingen".

■ **Toelichting:** Met alle respect voor de EU moet hier toch een kritische uitspraak over worden gedaan. De overdreven eisen aan subsidies, de buitensporige gedetailleerdheid van richtlijnen, het dure vergadercircuit en het goed voor zichzelf zorgen moet eens een keer worden aangepakt.

■ **Commentaar partijbestuur:** Weliswaar mee eens, maar Delft gaat iets te kort door de bocht. De Europese regelgeving is inderdaad vaak onnavolgbaar gedetailleerd en gecompliceerd. Daarbij dient bedacht te worden dat dit vaak het gevolg is van de inmenging van lidstaten die hun belangen trachten veilig te stellen door middel van toevoegingen aan en uitzonderingen op de voorgestelde regels, niet alleen in de Raad van Ministers maar ook in honderden adviescomité's vol nationale ambtenaren. 'Uit de hand gelopen bureaucratie' behoeft enige relativering. De strenge voorschriften voor subsidie-aanvragers zijn ten dele te verklaren uit het verlangen fraude met en verspilling van deze subsidies te voorkomen. 80% van de Europese subsidies wordt uitgegeven door de lidstaten, die dan ook verantwoordelijk zijn voor zo'n 80% van de fraude en verspilling, en aan de Europese Commissie onvoldoende bevoegdheden hebben toegekend voor goede controle op de uitgaven. De Europese Commissie, de grootste Europese instelling, telt circa 16.000 ambtenaren - minder dan menig nationaal ministerie of bijvoorbeeld de stad Amsterdam - en is derhalve geen buitensporig omvangrijke bureaucratie.

Gezien bovenstaande nuanceringen, en teneinde ook de lidstaten een veeg uit de pan te geven, stellen wij amendement 3.07 voor.

CAT. 3 3.07. Partijbestuur

■ **Toevoegen:** "De Europese instellingen en de lidstaten dienen een einde te maken aan overbodige en buitensporig gedetailleerde regelgeving, bureaucratische procedures, fraude en verspilling."

■ **Toelichting:** zie commentaar partijbestuur op amendement 3.06.

CAT. 2 3.08. DWARS

■ **Toevoegen:** "Er moet worden gestreefd naar tweetaligheid van alle EU-burgers."

■ **Commentaar partijbestuur:** Erg duidelijk is dit amendement niet, mede door het ontbreken van een toelichting. Moeten alle EU-burgers dezelfde tweede taal gaan spreken? Engels? Esperanto? Zolang niet één taal tot Europese voertaal wordt verheven, en zolang de EU tweetaligheid niet dwingend oplegt aan alle burgers, d'accord. Maar daarmee wordt het amendement ook enigszins gratuit. In alle lidstaten worden al vreemde talen onderwezen aan de jeugd.

CAT. 2 3.09. Zuid-Oost Drenthe

■ **Toevoegen:** "Pluriformiteit op het gebied van cultuur en onderwijs moeten worden gewaarborgd."

■ **Toelichting:** Harmonisatie van regelgeving is wel gewenst, maar dit moet niet leiden tot het verdwijnen van pluriformiteit. Deze toevoeging lijkt daarom gewenst.

■ **Commentaar partijbestuur:** Deze pluriformiteit wordt het best gewaarborgd door de EU op deze terreinen, het subsidiariteitsprincipe indachtig, niet de bevoegdheid tot harmonisatie toe te kennen.

Uitspraak 4

Het EU-verdrag dient vereenvoudigd en verduidelijkt te worden tot een Europese grondwet die invulling geeft aan het Unieburgerschap. Daartoe dienen in het Verdrag te worden vastgelegd:

- a) een lijst van grondrechten, ontleend aan onder meer het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en het Sociaal Handvest;
- b) een schorsings- en royementsclausule voor lidstaten die zich schuldig maken aan systematische schending van grondrechten of sabotage van Europese besluiten;
- c) een anti-discriminatiebepaling die discriminatie naar geslacht, seksuele voorkeur, ras, religie, leeftijd of handicap expliciet verbiedt maar de lidstaten alle ruimte laat om positieve actie te voeren voor groepen op achterstand;
- d) het recht op toegang tot bestuurlijke informatie;
- e) het recht op collectieve juridische actie;
- f) de mogelijkheid van EU-wijde referenda.

De gang naar het Europees Hof van Justitie dient voor zowel Unieburgers als migranten van buiten de EU gewaarborgd te zijn.

Migranten dienen na vijf jaar legaal verblijf in de Unie het Europees burgerschap te kunnen verkrijgen.

CAT. 2 4.01. Wageningen

- Schrappen uit lid b: "royements-".
- Toelichting: Door het mogelijk maken van een royement zal er bij problemen een verkeerd soort machtsstrijd ontstaan. Conflicten worden sterker op de spits gedreven. Indien het huidige systeem blijft bestaan (met veto-recht op vele terreinen) creëer je zo eerder olifanten uit muggen. In een door GroenLinks voorgestaan nieuw systeem is royement overbodig. Bovendien zullen burgers van een geroyeerd land een belangrijk deel van de rechten die op Europees niveau zijn geregeld moeten ontberen.
- *Commentaar partijbestuur: De voorgestelde royementsclausule heeft, zo blijkt uit onze tekst, alleen betrekking op 'zware gevallen', waarin reeds sprake is van een ernstig conflict over grondrechten of loyaliteit. Uiteraard dienen de schorsings- en royementsprocedure onder juridische controle te staan van het Europees Hof van Justitie, zodat er geen misbruik van kan worden gemaakt. Maar als - bij wijze van voorbeeld - de FPö in Oostenrijk of het Front National in Frankrijk regeringsmacht veroveren en hun programma daadwerkelijk ten uitvoer leggen, diskwalificeren deze staten zich daarmee van de rechtsgemeenschap die de EU tot op zekere hoogte is. Royement uit de EU moet daarvan de uiterste consequentie kunnen zijn.*

CAT. 3 4.02. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Tussen "seksuele voorkeur" en "ras" in lid c. toevoegen: "nationaliteit".
- Toelichting: zodat 't overeenkomt met de Verklaring van de Rechten van de Mens.
- *Commentaar partijbestuur: In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (artikel 2) staat 'nationale afkomst', niet 'nationaliteit'. Zie ons amendement 4.05.*

CAT. 2 4.03. Delft

- Toevoegen na "ras, religie enz.": "maatschappelijke afkomst".
- Toelichting: Al spreekt men de laatste tijd meer over armoede in Nederland, dan denkt men toch in feite alleen aan de "nieuwe armoede". Helaas blijkt dat nog steeds nauwelijks bekend is dat er vele Nederlandse families zijn die al generaties lang in uiterste armoede verkeren. Zij lijden met name, zoals ook in artikel 2 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens genoemd, onder discriminatie vanwege maatschappelijke afkomst. Als iemand bij voorbeeld om werk vraagt en men weet uit welke buurt hij of zij komt, dan kiest men vaak liever een ander.
- *Commentaar partijbestuur: aan deze wens van Delft wordt voldaan door ons amendement 4.05.*

CAT. 2 4.04. DWARS

- Toevoegen bij punt c.: "(sub)cultuur en politieke overtuiging."
- *Commentaar partijbestuur: Aan de wens tot opname van 'politieke overtuiging' wordt voldaan door ons amendement 4.05. Uiteraard mag dit discriminatieverbod niet worden uitgelegd als zou het het recht inhouden om "enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten met als doel de rechten of vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld teniet te doen" (artikel 17 EVRM). Met toevoeging van '(sub)cultuur' wordt meer onduidelijkheid gecreëerd dan opgeheven. Het kan ook aangegrepen worden om optreden tegen ongewenste praktijken, zoals bijvoorbeeld vrouwenbesnijdenis, te blokkeren.*

CAT. 3 4.05. Partijbestuur

- Vervangen "geslacht, seksuele voorkeur, ras, religie, leeftijd of handicap" door "geslacht, seksuele voorkeur, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, leeftijd of handicap".
- Toelichting: Deze opsomming omvat alle discriminatieverboden uit artikel 2 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en het daarop gebaseerde artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM, 1950), aangevuld met het mede door het Europees Parlement bepleite verbod op discriminatie naar seksuele voorkeur, leeftijd en handicap. Mede in het licht van de mogelijke toetreding van de EU tot het EVRM is het van belang dat de anti-discriminatiebepalingen van het nieuwe EU-Verdrag geen stap terug betekenen ten opzichte van het EVRM en de daarop gebaseerde jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Vandaar de keuze voor deze uitvoeriger opsomming.

CAT. 3 4.06. Maastricht

- Toevoegen aan punt d. na "informatie": "van elke overheid binnen de EU".
- Toelichting: Op elk niveau van besturen in de EU moeten de democratische procedures en het recht op informatie gewaarborgd zijn, van stadsdeelraad t/m Europees Parlement.
- *Commentaar partijbestuur: Onze prioriteit ligt bij maximale openbaarheid van bestuur bij de EU-instellingen. Daarin moet het komende Verdrag voorzien. De wens om ook de toegang tot bestuurlijke informatie van nationale, regionale en lokale overheden Europees te regelen dreigt in strijd te komen met het subsidiariteitsbeginsel. We moeten niet alles wat in principe wenselijk is via de EU willen regelen.*

Over toegang tot nationale gegevens over de toestand van het milieu - die vaak ook voor burgers en NGO's in andere lidstaten relevant zijn - bestaat overigens al een Europese richtlijn.

CAT. 3 4.07. Zuid-Oost Drenthe / Maastricht / Wageningen

■ **Schrappen punt f.**

■ **Toelichting Zuid-Oost Drenthe:** Wij zijn van mening dat een referendum geen goed democratisch middel is omdat: a. De meeste problemen zich niet in ja/nee vragen laten verwoorden. Een dergelijke vraagstelling zal vaak geweld aan het eigenlijke probleem doen; b. Degene die de toegang heeft tot voldoende middelen en voldoende informatie heeft een machtspositie tegenover anderen omdat zij beter campagne kunnen voeren, grote partijen lijken daarbij bevoordeeld.

■ **Toelichting Maastricht:** De problemen rond nationale referenda gelden in versterkte mate voor Europese referenda. Naast de steeds optredende problemen van polarisatie doordat alleen met ja of nee te antwoorden is, verdwijnt de mogelijkheid om tot een redelijk compromis te komen. Daarnaast zijn referenda in heel Europa vrijwel onuitvoerbaar, denk alleen maar aan de problemen rond een adequate vertaling van de vraagstelling, die in alle landen hetzelfde zou moeten zijn! Verder zijn de kosten van een dergelijk referendum immens. Mogelijk manipulatie van informatie en opiniëring is ook voor een Europees referendum een reëel probleem.

■ **Toelichting Wageningen:** Dit voorstel komt naar onze zin (veel) te vroeg. Er zal eerst op landelijk niveau, in alle lidstaten ervaring opgedaan moeten zijn met referenda voordat ze op Europees niveau kan worden ingevoerd. bovendien kan een referendum over een nieuw verdrag gekke situaties opleveren als een kleine minderheid voor is en naar lidstaat uitgesplitst blijkt dat de meerderheid niet gehaald is omdat alleen de Denen en Finnen overtuigend tegen waren, en de rest voor.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Meer nog dan de nationale of lokale politiek is de Europese politiek, mede door het 'democratisch tekort', voor veel burgers te weinig inzichtelijk, geloofwaardig en aanvaardbaar. In ons Verkiezingsprogramma 1994-1998 staat dat het referendum tot de standaarduitrusting van ons staatsrecht moet gaan behoren. Ligt het voor de hand, zolang GroenLinks zich voorstander betoont van nationale en lokale referenda om de legimiteit van en de betrokkenheid bij de besluitvorming te vergroten, om ten aanzien van de Europese besluitvorming een ander standpunt in te nemen? Moeten Europese politici, indien zij draagvlak wensen voor Europese verdragen en wetgeving, niet bereid zijn om een directe confrontatie daarover met de Europese burgers aan te gaan?*

In antwoord op de toelichting van Wageningen: het Europees referendum over een nieuw Verdrag is niet bedoeld om de nationale ratificatieprocedures te vervangen. Zie onze uitspraak 12.

CAT. 3 4.08. Enschede

■ **Vervangen in f):** "referenda" door "correctieve referenda".

■ **Toelichting:** Al het Euro-optimisme ten spijt, laaien tussen de Europese lidstaten met enige regelmaat nationale sentimenten tegen andere lidstaten op. Deze zijn in ieder geval heel gemakkelijk te activeren. Franse sentimenten tegen het Nederlandse drugsbeleid; Duitse tegen Engelse gekke koeien; etc. Het gevaar is niet ondenkbeeldig dat in het huidige tijdperk, waarin nationale gevoelens altijd nog sterker zijn dan een gezamenlijk Europees saamhorigheidsgevoel, referenda vooral ingezet zullen worden om een andere lidstaat eens een lesje te leren. Het bieden van de mogelijkheid aan de Europese bevolking om corrigerend op te treden in de richting van de Raad van Ministers, lijkt ons daarentegen een goede zaak.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Europese referenda kunnen o.i. alleen gaan over onderwerpen waarvoor de EU op grond van het EU-Verdrag expliciet bevoegd is wetgeving vast te stellen, of over een nieuw gesloten Verdrag. Een Europees 'volksinitiatief' tegen het Nederlandse drugsbeleid is daarmee vooralsnog uitgesloten.*

CAT. 3 4.09. DWARS

■ **Laatste zin vervangen door:** "Alle illegalen dienen een generaal pardon te krijgen. Hierna dienen alle vreemdelingen die langer dan vijf jaar in de EU woonachtig zijn automatisch het EU-burgerschap te krijgen."

■ **Commentaar partijbestuur:** *Dit is een ongewenste oplossing voor een reëel probleem. Toekenning van verblijfsrecht aan illegalen dient te geschieden op basis van individuele toetsing. Zo bepleit ons Verkiezingsprogramma 1994-1998 de verlening van een verblijfsvergunning aan illegalen waarvoor sociale premies zijn afgedragen of die langer dan twee jaar in Nederland woonachtig zijn.*

Het zou al heel wat zijn als we in EU-verband tot een asiel- en migratiebeleid zouden kunnen komen dat voldoet aan de vereisten van zorgvuldigheid, helderheid, humaniteit, solidariteit, rechtszekerheid, democratische controle en respect voor internationale verdragen. Zo'n Europees migratiebeleid zal vermoedelijk hoogstens minimumvoorschriften behelzen over de toekenning van een legale status aan niet-EU-burgers. Boven dat minimum houden de lidstaten een aanzienlijke beleidsvrijheid - wat ook wenselijk is.

Een generaal pardon gaat overigens meestal vooraf aan een aanscherping van wetgeving...

CAT. 3 4.10. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Laatste zin vervangen door: "Migranten dienen na vijf jaar legaal verblijf de nationaliteit van het desbetreffende land te kunnen verwerven; zodra zij hierover beschikken, dienen zij uiteraard op een gelijke wijze als andere burgers van de lidstaten te worden behandeld."
- Toelichting: onderscheid in soorten burgerschap is niet gewenst.
- *Commentaar partijbestuur: Het probleem is nu juist dat bijvoorbeeld de Duitse nationaliteitswetgeving naturalisatie voor migranten erg moeilijk maakt. Harmonisatie van deze nationale wetgeving in Europees verband is vooralsnog onhaalbaar. Met de laatste zin van de uitspraak beogen we niettemin een deel van de 'rechteloosheid' van migranten te repareren, door hun net als onderdanen van EU-lidstaten, onder behoud van hun nationaliteit, de met het Europees burgerschap verbonden rechten te verlenen.*

CAT. 3 4.11. Maastricht

- Extra punt toevoegen: "Alle belanghebbenden hebben het recht om deel te nemen aan inspraak- en bezwaarschriftprocedures, alsmede juridische procedures, ongeacht staatsburgerschap en woonplaats."
- Toelichting: Momenteel is dit onduidelijk geregeld in diverse landen. Overlast houdt echter niet op bij een staatsgrens. De democratische rechten van burgers dienen dan ook verzekerd te zijn, ook over de grenzen heen. Daarnaast mag het al of niet hebben van het staatsburgerschap van het land waar men woont geen belemmering vormen om juridische procedures aan te spannen.
- *Commentaar partijbestuur: Geen speld tussen te krijgen.*

CAT. 3 4.12. DWARS

- Toevoegen: "Er dient een Europees offensief tegen extreem-rechts te komen. Doel hiervan moet zijn extreem-rechts juridisch het leven zuur te maken en bij overtreding van wetten aangaande discriminatie etc. over te gaan tot harde vervolging."
- *Commentaar partijbestuur: Gemeenschappelijke actie tegen racisme en fascisme is zeer wenselijk. Daartoe zijn in de EU al bescheiden initiatieven genomen, zoals het Europees Jaar tegen Racisme en de geplande oprichting van een EU-Waarnemingscentrum voor Racisme en Xenofobie. Het voorstel voor een daadkrachtiger offensief verdient steun. Daarom nemen wij eerste zin van dit amendement van Dwars over in ons amendement 4.13. De tweede zin van het amendement van Dwars steunen we niet, omwille van de consistentie. Wij vinden harmonisatie van strafrecht onwenselijk (zie uitspraak 3). Om die reden dient de keuze van strafrechtelijke instrumenten tegen extreem-rechts vooral een nationale bevoegdheid te blijven. Dat wil niet zeggen dat het Europese beleid tegen racisme en fascisme vrijblijvend zal blijven. We kunnen ons EU-actieprogramma's voorstellen, waarbij de lidstaten zich bijvoorbeeld verplichten tot een halvering van het aantal racistische incidenten binnen vijf jaar. Het Waarnemingscentrum zou bij de beoordeling van de naleving van deze resultaatverplichting een nuttige rol kunnen spelen. Ook kan in EU-verband een gedragslijn worden afgesproken voor het geval extreem-rechts weer in een nationale regering komt.*

CAT. 3 4.13. Partijbestuur

- Toevoegen: "Er dient een Europees offensief tegen extreem-rechts te komen."
- Toelichting: Zie commentaar partijbestuur bij amendement 4.12.

Uitspraak 5

Ter bevordering van democratie, openbaarheid, rechtszekerheid en doelmatigheid in de EU zijn de volgende institutionele wijzigingen noodzakelijk:

- a) Het initiatiefrecht en de uitvoerende bevoegdheden van de Europese Commissie worden versterkt.
- b) Openbare besluitvorming bij (gekwalificeerde) meerderheid wordt regel in de Raad van Ministers.
- c) Het Europees Parlement krijgt medebeslissingsrecht bij alle wetgeving waarover de Raad van Ministers bij (gekwalificeerde) meerderheid besluit, grotere controle over andere besluiten van Raad en Commissie, het laatste woord over de gehele gemeenschapsbegroting, initiatiefrecht, een versterkt enquêterecht, het recht om Commissarissen individueel te benoemen en te ontslaan, en het recht om de eigen zetel te kiezen.
- d) Het Europees Hof van Justitie krijgt volledige rechtsmacht over alle wetgeving en besluitvorming in de EU.
- e) De Europese Rekenkamer krijgt grotere bevoegdheden in de strijd tegen fraude en verspilling.
- f) Kwaliteit, begrijpelijkheid en snelheid van wetgeving worden verhoogd.

Ter bescherming van de invloed van kleinere lidstaten dient de Europese Commissie één Commissaris uit elke lidstaat te tellen. De stemverhoudingen in de Raad van Ministers mogen niet gewijzigd worden ten gunste van de grote lidstaten.

CAT. 1 5.01. Enschede

■ Volgorde van de punten a-b-c veranderen in c-b-a.

■ Toelichting: De punten a. en b. hebben duidelijk tot doel dat het Europees bestuur slagvaardiger wordt; punt b. beoogt het veto-recht van de lidstaten in de Raad van Ministers te beknotten (of af te schaffen) en punt a. wil bevoegdheden van de Raad van Ministers overdragen aan de Europese Commissie waardoor de uitvoerende instantie binnen Europa nog slagvaardiger wordt. Dit alles lijkt ons voor GroenLinks alleen aanvaardbaar als deze toename van slagvaardigheid vooraf wordt gegaan door een uitbreiding van de macht en bevoegdheden van het Europees Parlement. Deze tijdsvolgorde zou tot uitdrukking kunnen komen in de door ons voorgestelde volgorde waarin de uitbreidingen van de verschillende bevoegdheden worden opgesomd.

■ *Commentaar partijbestuur: Akkoord met verandering volgorde.*

CAT. 3 5.02. Wageningen

■ Punt a. vervangen door: "a) De Europese Commissie wordt voorgedragen, gekozen en benoemd door het Europees Parlement. De Europese Commissie krijgt initiatiefrecht en wordt de uitvoerende instantie binnen de EU."

■ Toelichting: GroenLinks wil de democratie in de EU versterken. De democratie versterken moet gebeuren door het Europees Parlement de Europese Commissie te laten kiezen uit haar midden, en de Raad van Ministers adviesrecht te geven op de desbetreffende beleidsterreinen. De structuur van de EU wordt analoog aan de structuur van de Nederlandse overheid. Het Europees Parlement wordt een volwaardig parlement, en de Europese Commissie een supranationale regering in lijn met de federale gedachte zoals uitgesproken in ons eerste amendement. De Raad van Ministers is het orgaan dat advies geeft aan de Europese Commissie, zodat nationale belangen niet meer de boventoon kunnen voeren in de EU.

■ *Commentaar partijbestuur: De EU zal niet Nederland in het groot worden. Nederland is een gecentraliseerde eenheidsstaat, de EU zal hoogstens een federatie worden, een gemeenschap van burgers én van staten. Juist in het door Wageningen bepleite federale model hebben de vertegenwoordigers van de lidstaten (in de Raad van Ministers) evenzeer als de Europese burgers (vertegenwoordigd door het Europees Parlement) een legitiem belang bij de samenstelling van de Commissie. Om het evenwicht tussen lidstaten en Europees Parlement - die elk verschillende opvattingen en belangen vertolken - te behouden, zullen lidstaten een rol moeten blijven spelen bij de selectie en voordracht van Commissarissen. Het EP houdt daarbij het laatste woord over de benoeming. Zie ook punt c. van deze uitspraak.*

De zinsnede "de Europese Commissie krijgt initiatiefrecht" is ongelukkig omdat de Commissie op de meeste (maar niet alle) terreinen van Europees beleid al een exclusief initiatiefrecht heeft.

CAT. 3 5.03. Brussel

■ Toevoegen in punt a. na "uitvoerende bevoegdheden": "en controlerende bevoegdheden".

■ Toelichting: De Europese Commissie moet in staat worden gesteld om de uitvoering van EU-wetgeving door de lidstaten scherper te kunnen controleren, ook door middel van eigen inspecteurs. Nu is de commissie afhankelijk van de inspectie in de lidstaten zelf.

■ *Commentaar partijbestuur: Deze toevoeging is nuttig en, in het licht van het fraudeprobleem, actueel.*

C. 3 5.04. Wageningen

■ Punt b. vervangen door: "b) De Raad van Ministers wordt het adviesorgaan van de Europese Commissie, en verliest initiatief- en beslissingsrecht."

■ Toelichting: zie 5.02.

■ *Commentaar partijbestuur: Ook hier lijkt Wageningen eerder een Europese eenheidsstaat dan een Europese federatie voor ogen te staan. Wie een federaal Europa nastreeft zou moeten pleiten voor omvorming van de Raad van Ministers tot een Europese Senaat, samengesteld uit direct gekozen of door regeringen benoemde vertegenwoordigers van de lidstaten. Zo'n Senaat heeft meer dan adviesrecht; hij kan wetsvoorstellen verwerpen en heeft invloed op de begroting. Vergelijk de rol van de Bundesrat in de Bondsrepubliek Duitsland en die van de Senaat in de VS.*

CAT. 3 5.05. Enschede

■ Toevoegen aan punt b.: "... zodra het onder c) genoemde medebeslissingsrecht is gerealiseerd."

■ Toelichting: Verreweg de meeste besluiten van de Raad van Ministers worden op dit moment democratisch gelegitimeerd door de nationale parlementen waaraan alle Ministers afzonderlijk verantwoording moeten afleggen. Nationale parlementen kunnen hun democratische werking uitsluitend inzetten wanneer het terugfluiten van een individuele Minister kan leiden tot andere besluitvorming. Zolang het Europees Parlement nog geen volwaardige bevoegdheden heeft, is de macht van de nationale parlementen de enige democratische macht die uitgeoefend kan worden, en deze dient, hoe gebrekkig ook, in stand te blijven tot een ander orgaan deze bevoegdheden volledig kan overnemen. Na aanneming van amendement 5.01. zal de aanduiding "c)" in de tekst natuurlijk vervangen moeten worden door "a)".

■ *Commentaar partijbestuur: De bedoeling van dit amendement onderschrijven wij, de formulering is ongelukkig. Het Europees Parlement hééft al medebeslissingsrecht op een aantal terreinen. Enschede keert zich terecht tegen meerderheidsbesluitvorming in de Raad van Ministers zonder medebeslissingsrecht van het EP. Zowel nationale parlementen als het EP worden dan buitenspel gezet - de ernstigste vorm van 'democratisch tekort'. Juist daarom echter bepleiten wij onder c) dat het EP medebeslissingsrecht krijgt bij alle wetgeving waarover de Raad bij meerderheid besluit.*

CAT. 3 5.06. Leiden

■ Punt b. naar onderen verplaatsen, toevoegen na punt f. voorafgaand aan "Ter bescherming van..." en als volgt vervangen: "Zolang de Europese Unie gekenmerkt blijft door een democratisch tekort en zolang er zoals thans in geringe mate sprake is van een Europees wij-gevoel onder de bevolking, dient de huidige consensus-procedure bij de besluitvorming in de Europese Raad van Ministers te worden gehandhaafd. Alleen indien een staat om aantoonbare chauvinistische redenen de besluitvorming blokkeert, wordt hierop een uitzondering gemaakt."

■ *Commentaar partijbestuur: Al sinds de Europese Akte in 1987 in werking trad is voor veel besluiten van de Raad van Ministers niet langer consensus vereist. Het Verdrag van Maastricht heeft de mogelijkheden voor besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid verder verruimd. Het Europees Parlement kreeg daarbij voor het eerst serieuze wetgevende bevoegdheden op een aantal terreinen, zoals de interne markt. Het is onrealistisch en onwenselijk deze ontwikkeling naar bovenationale besluitvorming terug te schroeven. Veel politieke uitdagingen hebben immers ook een bovennationaal karakter. Het gaat er juist om de de meerderheidsbesluitvorming in de Raad én het medebeslissingsrecht van het EP uit te breiden tot die terreinen waarop het Europese beleid nu achterblijft bij de uitdagingen, door veelvuldige veto's en een democratisch tekort. Alleen op die manier wordt het mogelijk voor het sociale en ecologische Europa een even voortvarend beleid te voeren als voor de interne markt. En dan is er ook meer reden voor een Europees 'wij-gevoel'.*

Wie beoordeelt overigens wat "aantoonbaar chauvinistische redenen" zijn?

CAT. 3 5.07. Bunnik-Odijk-Werkhoven

■ In lid b. "wordt regel" vervangen door "is uitgangspunt".

■ *Commentaar partijbestuur: 'Uitgangspunt' is vager dan 'regel'. Er valt makkelijker van af te wijken. Bij onderwerpen waarvoor besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid in de Raad van Ministers geldt, lijkt het ons onwenselijk dat een lidstaat die overstemd dreigt te worden zich plotseling op een vetorecht kan beroepen.*

CAT. 2 5.08. Brussel

■ Toevoegen aan het einde van punt b.: "... gebonden aan strikte tijdslimieten"

■ Toelichting: Nu is het zo dat de Raad van Ministers geen enkele tijdslimiet kent om tot besluitvorming te komen (de begrotingsprocedure uitgezonderd). Daardoor blijven onderwerpen vaak jaren in de Raad hangen. De Euro-OR zo'n 20 jaar. De wet op een uniform Europees kiesrecht voor de Europese verkiezingen al 37 jaar...

■ *Commentaar partijbestuur: De wens om de Raad van Ministers tot meer voortvarendheid aan te zetten is begrijpelijk, maar dit voorstel roept helaas ook vragen op. Wat gebeurt er als de Raad de tijdslimiet overschrijdt? Wordt dan het voorstel van de Europese Commissie met de amendementen van het Europees Parlement automatisch wet? Of treedt een 'zonsondergangsclausule' in werking, waarbij het voorstel definitief van tafel verdwijnt?*

In het laatste geval is het een uitnodiging aan onwillige lidstaten om door middel van verdragingsstactieken de besluitvorming te saboteren.

CAT. 2 5.09. Maastricht

■ Toevoegen aan punt b.: "Indien er niet-openbare besluitvorming plaatsvindt, dient dit te gebeuren conform van te voren opgestelde voorwaarden. Deze voorwaarden zijn openbaar."

■ Toelichting: Het valt te verdedigen dat niet alle besluitvorming van de commissie openbaar kan zijn. Het moet echter niet zo worden dat de Commissie te pas en te onpas geheim kan besluiten. Dit moet alleen in duidelijk omschreven uitzonderingsgevallen kunnen.

■ *Commentaar partijbestuur: Daarom staat er in de uitspraak ook "openbare besluitvorming... wordt regel". Een regel laat uitzonderingen toe, die inderdaad vooraf duidelijk omschreven moeten zijn. De Maastrichtse toelichting scheidt verwarring: gaat het nu om de Raad van Ministers of om de Europese Commissie? Dat de Europese Commissie in het geheim vergadert is niet zo vreemd; het is een collegiaal besturend orgaan. Initiatief-wetsvoorstellen van de Commissie worden netjes gepubliceerd. Dat de Raad van Ministers deze wetten, na de openbare behandeling in het Europees Parlement, in beslotenheid vaststelt is vanuit democratisch oogpunt veel bedenkelijker. Het debat en de stemming over wetgeving horen in het openbaar plaats te vinden, zoals in alle nationale parlementen gebeurt.*

CAT. 3 5.10. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Wijzigen lid c. als volgt: "c) Het Europees Parlement krijgt *beslissingsrecht* bij alle wetgeving. ... het recht om commissarissen individueel en *collectief* te benoemen en te ontslaan en het recht om de eigen zetel te kiezen."
- *Commentaar partijbestuur: Voor onze bedenkingen tegen 'beslissingsrecht' in plaats van 'medebeslissingsrecht' zie ons commentaar bij amendementen 5.11 en 5.02. Als het Europees Parlement het recht krijgt Commissarissen individueel te ontslaan, dan kan het ze natuurlijk ook collectief de laan uit sturen. Daarom is deze toevoeging naar onze mening overbodig. (Op dit moment mag het EP de leden van de Europese Commissie wel collectief ontslaan, maar niet individueel. Als de parlementariërs één Commissaris willen wegsturen, moeten ze dus ook de andere negentien ontslaan. Daarom heeft het EP van dit ontslagrecht nog nooit gebruik gemaakt.)*

CAT. 3 5.11. Wageningen

- Punt c. vervangen door: "c) Het Europees Parlement krijgt beslissingsrecht bij alle wetgeving waarover de Europese commissie met (gekwalficeerde) meerderheid van stemmen beslist, het laatste woord over de gehele begroting, initiatiefrecht, versterkt enquêterecht, het recht om commissarissen individueel te benoemen en te ontslaan en het recht om de eigen zetel te kiezen."
- Toelichting: zie 5.02.
- *Commentaar partijbestuur: De Europese Commissie beslist niet over wetgeving, zij mag alleen wetten voorstellen (initiatiefrecht). Europese wetgeving wordt vastgesteld door de Raad van Ministers, al dan niet samen met het Europees Parlement. Wij pleiten voor medebeslissingsrecht voor het EP, omdat naar onze mening de Raad van Ministers een rol moet blijven spelen in het wetgevingsproces. Het delen van de wetgevende macht zorgt voor een institutioneel evenwicht tussen lidstaten en Europees Parlement, die elk verschillende opvattingen en belangen vertolken. Dit past in een 'federaal' model. Zie verder ons commentaar bij amendement 5.02 van Wageningen.*

CAT. 3 5.12. DWARS

- Punt c. wijzigen als volgt: "Het Europees parlement krijgt dezelfde bevoegdheden als een nationaal parlement zoals dat in Nederland. Het Europees Parlement en de daaraan gelieerde instellingen worden gevestigd in Brussel en deze stad wordt dientengevolge uitgeroepen tot de Europese hoofdstad".
- *Commentaar partijbestuur: Nogmaals: de EU wordt niet Nederland in het groot. Het Europees Parlement behoort z'n controlerende taak te delen met de parlementen van de lidstaten, z'n wetgevende macht met de Raad van Ministers. EP en Raad mogen alleen wetten maken op terreinen waarvoor het Verdrag de EU bevoegd maakt. De positie van het EP verschilt noodzakelijkerwijs van die van de Tweede Kamer. Elk parlement behoort naar onze mening wel de bevoegdheid te hebben om z'n eigen zetel te kiezen. Het Verdrag moet dan ook geen vestigingsplaats voorschrijven, zelfs niet Brussel. Als het EP de keuze krijgt, zal het vrijwel zeker voor Brussel kiezen, omdat de nabijheid van Europese Commissie en Raad van Ministers de democratische controle gemakkelijkt.*

CAT. 2 5.13. Wageningen

- In punt c. de passage "het recht om commissarissen individueel te benoemen en te ontslaan" veranderen in "het recht om commissarissen individueel voor te dragen, te benoemen en te ontslaan".
- Toelichting: De Europese Commissie moet democratisch worden voorgedragen, benoemd en ontslagen kunnen worden door het Europees Parlement. Als GroenLinks niet zo ver wil gaan tot het overnemen van amendement 5.02, dan vindt GroenLinks Wageningen amendement 5.13 een waardevolle aanvulling op uitspraak 5.
- *Commentaar partijbestuur: Wij koesteren nog steeds de bedenkingen die we in ons commentaar op amendement 5.02 reeds omschreven. De leden van de Europese Commissie moeten niet alleen voor het Europees Parlement, maar ook voor de lidstaten aanvaardbaar zijn.*

CAT. 3 5.14. Maastricht

- Toevoegen als extra punt tussen c. en d.: "Euregionale en grensoverschrijdende bestuurlijke organen dienen aan dezelfde beginselen van openbaarheid en democratie te voldoen als gesteld aan organen in EU-verband."
- Toelichting: Op elk niveau van besturen in de EU moeten de democratische procedures en het recht op informatie gewaarborgd zijn, van stadsdeelraad t/m Europees Parlement.
- *Commentaar partijbestuur: In ons commentaar op amendement 4.06 van Maastricht uitten wij al onze vrees dat deze eis in botsing komt met het subsidiariteitsbeginsel. Verder wijzen we erop dat effectieve democratische controle op grensoverschrijdende regioverbanden een direct gekozen regioparlement impliceert.*

CAT. 3 5.15. Zoetermeer

- Vervangen punt f. door: "f) Om op een gelijkwaardige manier invloed te kunnen uitoefenen dient de Europese Commissie één commissaris uit elke lidstaat te tellen. Kwaliteit, begrijpelijkheid, snelheid en handhaving van wetgeving dient te worden verhoogd. De stemverhoudingen in de Raad van Ministers mogen niet gewijzigd worden ten gunste van de grote lidstaten."

■ Toelichting: oude f. is geen institutionele wijziging, nieuwe f. wel. Handhaving van wetgeving is essentieel, aan papieren wetgeving heb je niks.

■ *Commentaar partijbestuur: Zoetermeer maakt de eerste zin er niet duidelijker op - wie oefent op gelijkwaardige manier invloed uit? De andere onderdelen van dit amendement nemen we over in ons amendement 5.17.*

CAT. 3 5.16. Enschede

■ Punt f) schrappen.

■ Toelichting: Spreekt enerzijds vanzelf en is anderzijds populistisch geblaas. "Kwaliteit" is een nietszeggend criterium als niet duidelijk is of het afgemeten moet worden aan de rechtsbeginselen, aan de politieke opvattingen van GroenLinks of wat dan ook. "Begrijpelijkheid" doet denken aan een aversie tegen moeilijke woorden, waar op zich wel iets voor te zeggen valt, maar dat soms geheel voorbij gaat aan de nuance en technische diepgang die aan de keuze van deze woorden ten grondslag ligt. "Snelheid", ten slotte, kunnen we als criterium onderschrijven als deze bureaucratische stroperigheid en politieke onwil tegengaat, maar niet als het ten koste gaat van de zorgvuldigheid en het creëren van noodzakelijk draagvlak. Kortom, voorgesteld punt is te mager, onbegrijpelijk en veel te kort door de bocht.

■ *Commentaar partijbestuur: Verordeningen en richtlijnen van de EU zijn vaak te weinig eenduidig geformuleerd - ondanks de grote gedetailleerdheid - en daardoor gevoelig voor ontduiking en fraude. Dat heeft te maken met de compromissen in de Raad van Ministers, en met de wijze waarop de nadere uitwerking van regelgeving plaatsvindt - zie ons commentaar op amendement 3.06. Ook de begrijpelijkheid van EU-teksten laat te wensen over - vergelijk het Verdrag van Maastricht eens met de Nederlandse grondwet. Wij hebben overigens geen afkeer van moeilijke woorden - dat blijkt wel uit deze resolutie. Ons verlangen van 'snelheid' is inderdaad ingegeven door ergernis over stroperigheid en onwil. Daardoor blijven belangrijke dossiers soms vele jaren liggen in de Raad van Ministers. Met name waar het unanimititeitsvereiste geldt in de Raad van Ministers, zijn vertragingstactieken lonend. Zie overigens ons amendement 5.17.*

CAT. 3 5.17. Partijbestuur

■ Vervangen "f. Kwaliteit, begrijpelijkheid en snelheid van wetgeving worden verhoogd." door "Kwaliteit, begrijpelijkheid, snelheid van wetgeving dienen te worden verhoogd; de handhaving moet worden verbeterd."

CAT. 3 5.18. Zuid-Oost Drenthe / Enschede

■ Laatste alinea schrappen ("Ter bescherming ... grote lidstaten".)

■ Toelichting Zuid-Oost Drenthe: Het is gewenst om een echt Europa te vormen waarbij de lidstaat-gedachte losgelaten dient te worden. Het is belangrijk dat er Europese partijvorming ontstaat. Bij het goed functioneren van Europese partijen zullen ook de belangen van kleine regio's behartigd worden. Het is niet wenselijk dat commissies eindeloos worden opgesplitst omdat er voor elk toetredend land weer een nieuwe commissarispost moet worden bedacht. Commissarissen dienen gekozen te worden uit de bestaande politieke partijen. Ook deze uitspraak vinden wij weer behoorlijk conservatief.

■ Toelichting Enschede: Deze alinea bevat twee uitspraken die beide strijdig zijn met uitspraken elders in de resolutie. De eerste uitspraak, dat uit elke lidstaat een commissaris in de Europese Commissie zitting moet hebben, staat op z'n minst op gespannen voet met het onder punt c. van deze uitspraak bepleite recht van het Europees Parlement om individuele commissarissen te benoemen en te ontslaan. Door de in de slotalinea opgenomen randvoorwaarde wordt dit recht flink beknot en gaat iemands nationaliteit boven iemands kwaliteiten in een Commissie waaraan in punt a. van deze uitspraak meer macht wordt toegekend. De uitspraak in de tweede volzin van deze alinea is niet vol te houden in combinatie met de - terechte - pleidooien zoals met name in uitspraak 2 voor uitbreiding van de Europese Unie met staten in Midden- en Oost-Europa.

■ *Commentaar partijbestuur: Het schrappen van deze zin zouden wij betreuren. De lidstaten zullen in de afzienbare toekomst een belangrijke politieke rol blijven spelen in de EU. Wie beweert dat de Europese integratie tot de afschaffing van Nederland, Frankrijk en alle andere lidstaten moet leiden bewijst de verbreiding van de Europese gedachte vermoedelijk geen dienst. Lidstaten mogen van de EU verwachten dat hun opvattingen en belangen op adequate wijze meegewogen worden bij de besluiten van alle Europese instellingen, ook de Europese Commissie. Vertegenwoordiging van elke lidstaat in de Commissie is daarvoor vooralsnog de beste garantie. We hebben in ons commentaar op amendement 5.02 al betoogd dat de selectie en voordracht van Commissarissen door de lidstaten dient te blijven geschieden. Daarbij is inderdaad naast kwaliteit ook nationaliteit een criterium. We zijn ervan overtuigd dat het de kwaliteit van het werk van de Europese Commissie als geheel ten goede komt, als in de deliberaties van dit gremium alle nationale perspectieven aan bod komen. Dat wil niet zeggen dat de Commissarissen er zitten als lobbyist voor eigen land, wel dat ze hun collega's op de nationale gevoeligheden en eigenaardigheden wijzen. Indien de Europese Commissie door uitbreiding van de EU een onwerkbaar aantal leden zou gaan tellen, ligt het voor de hand dat allereerst de vijf volkrijkste lidstaten één van hun twee Commissarisposten inleveren. De verschillen in bevolkingsomvang tussen de lidstaten worden immers al weerspiegeld in het uiteenlopende zetelstal in het Europees Parlement.*

CAT. 3 5.19. Maastricht

- Toevoegen in de voorlaatste zin: "... minimaal één commissaris uit elke lidstaat ...".
- Toelichting: zoals het er nu staat betekent het dat er een vast aantal commissarissen is, namelijk één per lidstaat. Dit is te strikt.
- *Commentaar partijbestuur: Aan Commissarissen heerst voorlopig geen gebrek. Ze streven bovendien vrijwel allemaal naar grotere portefeuilles. Met één Commissaris per lidstaat kan de Europese Commissie het werk dus wel aan. Zie verder ons commentaar op amendement 5.18.*

CAT. 3 5.20. Brussel

- Toevoegen aan het eind: "..., tenzij de bevoegdheden van het Europese Parlement gelijkwaardig worden met die van de Raad van Ministers."
- Toelichting: We kunnen wel simpelweg roepen dat de grote landen niet een groter stemgewicht moeten krijgen in de Raad van Ministers, maar deze discussie is wel degelijk gaande en de grote landen argumenteren, niet geheel ten onrechte, dat er net drie kleine landen bij zijn gekomen en dat het bij de uitbreiding met de 10 landen van Oost-Europa ook allemaal om kleine landen gaat en dat daardoor hun stemgewicht steeds verder afneemt. De Nederlandse regering zal als puntje bij paaltje komt toegeven aan de druk van de grote landen. Dan is het beter om een positieve uitweg te benadrukken.
- *Commentaar partijbestuur: Ook in het Europees Parlement zijn de grote lidstaten beter vertegenwoordigd dan de kleine. De voorgestelde 'deal' heeft democratische voordelen, maar draagt niet bij aan evenwichtiger verhoudingen tussen grote en kleine lidstaten. Uiteraard leidt uitbreiding van de EU tot afname van het stemgewicht van de grote lidstaten. Dat geldt voor alle lidstaten. Er valt meer te zeggen voor verkleining dan voor vergroting van de stemverschillen in de Raad van Ministers. (Nu uiteenlopend van 2 stemmen voor Luxemburg tot 10 stemmen voor Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië.) De Raad vertegenwoordigt niet de bevolking, die per land varieert, maar de lidstaten, die alle een gelijk deel van hun soevereiniteit hebben overgeheveld naar de EU. Het 'offer' van het ene land weegt daarbij niet zwaarder dan dat van het andere. Ter vergelijking, voor federalisten: in de Senaat van de VS hebben alle staten, groot en klein, een gelijk aantal zetels.*

CAT. 3 5.21. DWARS

- Toevoegen: "Uiteindelijk moeten de Europese instellingen dezelfde rechten krijgen als de nationale instellingen die hebben."
- *Commentaar partijbestuur: Welke nationale instellingen van welke lidstaat? De politieke instituties van de lidstaten, hun samenstelling en bevoegdheden, lopen behoorlijk uiteen. De EU wordt geen eenheidsstaat naar Nederlands model. We mogen verlangen dat de EU minstens even democratisch wordt als Nederland, maar die democratie zal op een andere wijze georganiseerd zijn. Zie ook ons commentaar op de amendementen 5.02 en 5.04.*

CAT. 3 5.22. Maastricht

- Extra punt toevoegen: "Op termijn wordt de Raad van Ministers afgeschaft. De Europese Commissie wordt rechtstreeks gekozen door het Europees Parlement, zonder nadere voorwaarden over de samenstelling."
- Toelichting: De scheiding der machten en een democratische manier van benoemen moeten ook in de EU volledig doorgevoerd worden. Dit betekent dat de Europese Commissie, als uitvoerende macht van de EU, rechtstreeks gekozen moet worden door het Europees Parlement, zijnde de wetgevende macht binnen de EU.
- *Commentaar partijbestuur: Wij achten een eenheidsstaat met een éénkamersysteem niet het geëigende model voor de Europese integratie. Een betere scheiding der machten kan bereikt worden indien de Raad van Ministers zijn uitvoerende bevoegdheden, bijvoorbeeld op het terrein van het buitenlands beleid, geleidelijk afstaat aan de Europese Commissie, en zich concentreert op zijn medewetgevende en controlerende rol.*

Uitspraak 6

Het Sociaal Protocol moet in het Verdrag worden opgenomen. Voor alle sociale wetgeving dient de medebeslis-singsprocedure te gelden.

De EU dient normen voor de minimale hoogte van minimumloon en bijstand vast te leggen. Deze normen behoren afhankelijk te zijn van het gemiddeld inkomen in de afzonderlijke lidstaten.

Het nieuwe Verdrag moet een werkgelegenheidshoofdstuk bevatten, dat de EU sociaal-economische en fiscale instrumenten geeft voor werkloosheidsbestrijding.

Europese en nationale maatregelen zijn noodzakelijk om belemmeringen voor grensarbeiders en migrerende werknemers weg te nemen.

CAT. 3 6.01. DWARS

■ Vervangen de derde zin door: "De EU dient vast te stellen dat de minimumhoogte van het netto minimumloon het equivalent moet zijn van 2000 gulden koopkracht in Nederland op dit moment en dat het bijstandsniveau voor een alleenstaande 70% hiervan bedraagt."

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement wil teveel details vastleggen. Bezwaarlijker is dat het voorbijgaat aan de verschillen in welvaart - en daarmee ook koopkracht - tussen de lidstaten. Uit koopkrachtvergelijkingen (waarin zowel het gemiddeld inkomen als het prijspeil in de lidstaten meegewogen worden) blijkt dat de gemiddelde Griek over minder dan de helft van de koopkracht van de gemiddelde Nederlander beschikt. Wie in Griekenland over het 'equivalent van 2000 gulden koopkracht in Nederland' beschikt, heeft een bovenmodaal inkomen...*

■ *Commentaar congrespresidium: de besluitvorming over dit amendement heeft gevolgen voor de formulering van amendement 8.07.*

CAT. 3 6.02. Zoetermeer / Zuid-Oost Drenthe

■ Zin over de hoogte van de normen vervangen door: "Deze normen dienen gerelateerd te zijn aan de kosten voor de essentiële levensvoorzieningen in de afzonderlijke lidstaten."

■ Toelichting: Zie de recente armoede-discussie.

■ *Commentaar partijbestuur: Zinnig als toevoeging aan, niet als vervanging van de door ons voorgestelde benadering. Het criterium 'kosten van de essentiële levensvoorzieningen' is namelijk subjectiever en daarmee meer manipuleerbaar dan een in percentages uitgedrukte norm. Dat bemoeilijkt de handhaving van de gewenste EU-voorschriften. Met ons amendement 6.03 over het bestaansminimum hopen wij echter tegemoet te komen aan de wens van de indieners.*

CAT. 3 6.03. Partijbestuur

■ Vervangen "Deze normen...afzonderlijke lidstaten" door "Deze normen behoren afhankelijk te zijn van het gemiddeld inkomen in de afzonderlijke lidstaten, en dienen alle burgers het bestaansminimum te garanderen."

■ Toelichting: Zie ons commentaar op de amendementen 6.01 en 6.02. Het bestaansminimum maakt volwaardige maatschappelijke participatie mogelijk.

CAT. 3 6.04. Maastricht

■ Toevoegen na "in de afzonderlijke lidstaten.": "Als gevolg hiervan mogen de minimumnormen van de afzonderlijke lidstaten niet dalen."

■ Toelichting: Het spreekt vanzelf dat een harmonisatie op sociaal gebied niet mag betekenen dat de minima erop achteruit gaan, niet in Nederland, en niet in andere landen van de EU.

■ *Commentaar partijbestuur: Dat spreekt inderdaad vanzelf. Is daarmee dit amendement niet enigszins overbodig? Onze uitspraak bepleit uitdrukkelijk minimumnormen. Lidstaten zijn vrij om daar boven te gaan of te blijven. Ook het Sociaal Protocol bij het Verdrag van Maastricht stelt dat de EU-regels "niet beletten dat een lidstaat maatregelen met een hogere graad van bescherming handhaaft of invoert".*

CAT. 3 6.05. Delft

■ Toevoegen na "lidstaten.": "De sociale dimensie moet daarnaast versterkt worden door als EU ook eisen te stellen aan de sociale bescherming in brede zin (sociale voorzieningen, sociale verzekeringen, beschermende wetgeving en collectieve diensten ten behoeve van de laagstbetaalden)."

■ Toelichting: Hetgeen nu in de uitspraak gesteld wordt heeft alleen betrekking op minimumniveau's. De toevoeging spreekt uit dat de EU zorgt voor een voldoende voorzieningenniveau, zodat er sprake is/blijft van een brede verzorgingsstaat.

■ *Commentaar partijbestuur: In het bestek van deze uitspraak kunnen wij slechts prioriteiten aangeven, geen volledig sociaal program voor de EU. Het lijkt ons zinnig ons te concentreren op de minimale sociale zekerheid, temeer omdat de omvang en organisatie van de bovenminimale uitkeringen zodanig verschillen dat gemeenschappelijk beleid hier vooralsnog bijzonder ingewikkeld is. Daarentegen kent de EU al veel 'beschermende wetgeving', met name voor de veiligheid en gezondheid van werknemers. Moeten 'collectieve diensten ten behoeve van de laagstbetaalden' per se op EU-niveau worden geregeld?*

CAT. 3 6.06. Bunnik-Odijk-Werkhoven

■ Vervangen in de vijfde zin "werkloosheidsbestrijding." door: "herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid."

■ Toelichting: Bestrijden van werkloosheid helpt niet, wel helpen maatregelen in positieve zin. Dat kunnen de bedoelde sociaal-economische en fiscale instrumenten zijn. Herverdeling van wat er is valt daar nadrukkelijk ook onder.

■ *Commentaar partijbestuur: Herverdeling van arbeid creëert geen extra werkgelegenheid, wel extra banen. Deze maatregel helpt dus wel degelijk tegen werkloosheid. Uit de toelichting bij deze uitspraak blijkt al dat wij aan arbeidstijdverkorting een prominente plaats toekennen in het Europees werkgelegenheidsbeleid.*

CAT. 3 6.07. Delft

- Toevoegen na "werkloosheidsbestrijding.": "Om belastingconcurrentie tegen te gaan stelt de EU minimumnormen voor dat deel van de totale belastingen van de lidstaten dat via belastingen op kapitaal wordt binnengehaald."
- Toelichting: Een maatregel om (de steeds groeiende) belastingconcurrentie tussen lidstaten te voorkomen wordt in uitspraak 6 gemist. Met deze toevoeging houden landen de mogelijkheid om hun eigen "lastendruk" te bepalen, maar wordt een grens gesteld aan de verdeling tussen belasting op arbeid en kapitaal (indirecte belastingen zijn al bijna geharmoniseerd).
- *Commentaar partijbestuur: Delft constateert terecht een gemis in de uitspraak, maar wij twijfelen aan de voorgestelde aanpak. Juist de 'lastendruk' is een belangrijk concurrentiewapen. Een simpelere en effectievere strategie tegen belastingconcurrentie is het vaststellen van Europese minimum-tarieven, om te beginnen voor belastingen op kapitaal. Wij geven daarom de voorkeur aan amendement 8.03.*

Uitspraak 7

Duurzame ontwikkeling moet een hoofddoelstelling worden in het EU-verdrag. Duurzaamheid dient richtinggevend te zijn voor alle Europese beleidsterreinen. Bij de harmonisatie van nationale regels moet de EU zich richten op een zo hoog mogelijk niveau van bescherming. Lidstaten dienen altijd strengere eisen te kunnen stellen ter bescherming van milieu en volksgezondheid, ook als deze het vrije verkeer van goederen en diensten hinderen.

In het Verdrag moet een energiehoofdstuk komen, gericht op energiebesparing, duurzame energiebronnen en sluiting van kerncentrales.

Voor alle milieumaatregelen, inclusief ecotaxen, dient de medebeslissingsprocedure te gelden.

*De noodzakelijke hervorming van het EU-landbouwbeleid moet worden aangegrepen om prijs- en inkomenssteun voor boeren te koppelen aan voorwaarden inzake milieumaatregelen, natuurbescherming en landschaps-
onderhoud. De rechten van dieren dienen in het Verdrag te worden opgenomen.*

In het belang van een duurzame visserij moet de EU overgaan tot een forse inkrimping van de Europese visserijvloot.

CAT. 2 7.01. Wageningen

- Toevoegen na de eerste zin: "Het brede begrip duurzame ontwikkeling dient duidelijk ingevuld te worden. Met name de vorm en de omvang van de consumptie en productieprocessen dient ter discussie te staan."
- Toelichting: In de toelichting op uitspraak 7 en in de uitspraak zelf wordt veel nadruk gelegd op de milieuproblematiek. Duurzame ontwikkeling is meer dan alleen het aanpakken van de milieuproblemen. GroenLinks moet bereid zijn de vorm en de omvang van de consumptie en productieprocessen binnen de EU ter discussie te stellen.
- *Commentaar partijbestuur: Met de toelichting zijn we het eens, het amendement zelf vinden we niet nodig. De voorgestelde uitspraak geeft, samen met de toelichting en met andere uitspraken zoals uitspraak 9 over 'Europese en mondiale solidariteit', voldoende invulling aan duurzame ontwikkeling. Het Verkiezingsprogramma 1994-1998 bevat reeds een duidelijke omschrijving van dit begrip ("dat bij alle activiteiten rekening wordt gehouden met de behoeften van mensen elders in de wereld en van toekomstige generaties") alsmede tien pagina's met voorstellen die beogen de aard, omvang en verdeling van productie en consumptie te wijzigen in duurzame richting. Een zo gedetailleerde invulling kan in deze resolutie niet worden gegeven, en wordt overigens door het amendement van Wageningen ook niet bereikt.*

CAT. 3 7.02. DWARS

- Vervangen in de tweede zin "richtinggevend" door "bepalend".
- *Commentaar partijbestuur: Met 'richtinggevend' zou al heel wat gewonnen zijn in Europa.*

CAT. 2 7.03. Zoetermeer

Toevoegen aan de derde zin na "bescherming.": ", maar daarnaast ook op ontplooiing."

- Toelichting: duurzaamheid is meer dan alleen beschermen.
- *Commentaar partijbestuur: Met de toelichting zijn we het eens, maar de regelgeving die de EU tracht te harmoniseren ten behoeve van de interne markt betreft vooral de bescherming van milieu, natuur en consumenten tegen schadelijke producten, uitstoot, afval, vervoer e.d. Zie ook ons commentaar bij amendement 7.04.*

CAT. 3 7.04. Enschede

- **Schrappen** de vierde volzin ("Lidstaten dienen altijd ... goederen en diensten hinderen.").
- **Toelichting:** De in deze volzin geuite wens is al enkele jaren praktijk in de jurisprudentie van het Europees Hof, zoals de Deense flessenzaak en de zaak over de stimulering van katalysatoren in Nederland. Het is dan ook beter deze afweging tussen harmonisatie en strengere wetgeving te laten maken door het Europees Hof dan door de politieke uitspraak dat het één *altijd* de voorkeur boven het andere dient te krijgen. Met dit type uitspraken die de suggestie wekken als zou de Europese Unie vergaande milieuwetgeving tegengaan (bij de vaststelling van het verkiezingsprogramma in 1993 hebben we door middel van een amendement bezwaar gemaakt tegen een vrijwel gelijklopende uitspraak), versterkt GroenLinks de anti-Europese sentimenten waartegen ze zich met zoveel woorden meent te moeten verdedigen in de Inleiding.
- **Commentaar partijbestuur:** *Het schrappen van deze volzin zouden wij betreuren. In het Deense flessenarrest herbevestigde het Europees Hof van Justitie dat beperkingen van het vrije verkeer van goederen om milieuredenen toelaatbaar zijn. Het Hof vindt echter dat er 'evenredigheid' moet bestaan tussen de milieuwinst en het handelsbelemmerend effect. Dat evenredigheidsvereiste leidt nog steeds tot langdurig politiek en juridisch geharrewar, hetgeen geen aanmoediging vormt voor lidstaten om voorop te lopen op milieugebied. Op dit moment liggen zowel Duitsland als Luxemburg onder vuur van de Europese Commissie, vanwege hun voornemen het gebruik van hervulbare drankverpakkingen te stimuleren door middel van quota en fiscale maatregelen. Als Duitsland en Luxemburg al niet afzien van hun plannen onder druk van de Commissie, dan is het geen uitgemaakte zaak dat het Hof hen in het gelijk zal stellen. Denemarken heeft overigens, ten gevolge van de invoering van de EU-verpakkingsrichtlijn en in weerwil van het flessenarrest, dit jaar het gebruik van drankblikjes van aluminium weer moeten toestaan. De nieuwe lidstaten Zweden, Finland en Oostenrijk zijn terecht bevreemd dat zij een deel van hun milieubeleid zullen moeten versoepelen, wanneer in 1999 de hun toegestane overgangperiode afloopt. Een EU die nationale milieumaatregelen afschiet, doet het draagvlak voor 'Europa' geen goed. Het partijbestuur kiest er nadrukkelijk voor lidstaten maximale speelruimte te geven bij het vaststellen van milieu- en volksgezondheidsmaatregelen die verder gaan dan de Europese wetgeving. Ook de Europese milieubeweging bepleit een verdragwijziging die "expliciet maakt dat elke lidstaat omwille van de bescherming van het milieu striktere maatregelen mogen behouden of invoeren" (Greening the Treaty II, 1995, p. 19). Daarbij behouden uiteraard de Europese Commissie en andere lidstaten het recht dergelijke maatregelen voor het leggen aan het Europees Hof van Justitie, wanneer zij van mening zijn dat deze het milieu of de volksgezondheid op geen enkele wijze dienen en een louter protectionistisch effect hebben.*

CAT. 3 7.05. Maastricht

- **Toevoegen** na de laatste zin van de eerste alinea: "Bij projecten met grensoverschrijdende milieugevolgen gelden de strengste milieunormen van de betrokken gebieden."
- **Toelichting:** Momenteel kunnen grensregio's concurreren door in een vergelijkbaar gebied zeer verschillende milieunormen te hanteren. Bedrijven maken daar handig gebruik van. Zonder noemenswaardige transportproblemen kunnen zij zo delen van de productie verplaatsen naar dat land in de regio wat het meest soepel in de milieunormen voor bepaalde vervuiling is. Deze vorm van milieuconcurrentie dient voorkomen te worden. Dit kan door voor grensregio's aparte procedures in te stellen waarbij de strengste normen van de in de regio liggende gebieden toegepast worden.
- **Commentaar partijbestuur:** *Voor een zeer reëel probleem stelt dit amendement een originele aanpak voor, met de nodige haken en ogen. Zullen lidstaten eerder bereid zijn een gedeelte van hun soevereiniteit op milieugebied af te staan aan een buurland dan deze te delen in EU-verband ten behoeve van Europese normen? Zal bijvoorbeeld Nederland strengere Duitse milieuregels in de plaats willen laten treden van de eigen regels? Dient Nederland dan niet ook mee te mogen beslissen over de Duitse milieuwetgeving die gevolgen heeft voor de bedrijvigheid in Nederlandse grensgebieden?*

CAT. 1 7.06. DWARS

- **Vervangen** in de vijfde zin (energieparagraaf): "gericht op" door "met duidelijke afspraken over".
- **Commentaar partijbestuur:** *Het Verdrag, en dus ook het energiehoofdstuk daarvan, dient doelstellingen, bevoegdheden en besluitvormingsprocedures vast te leggen. De 'duidelijke afspraken', d.w.z. de wetgeving en financiële instrumenten voor het bereiken van de doelstellingen, kunnen pas tot stand komen als het Verdrag in werking getreden is. We geven de voorkeur aan onze oorspronkelijke formulering.*

CAT. 1 7.07. Zoetermeer

- **Vervangen** "duurzame energiebronnen" door "regenereerbare energiebronnen".
- **Toelichting:** Dit is éénduidiger en vollediger.
- **Commentaar partijbestuur:** *Maar niet bevorderlijk voor de begrijpelijkheid van de uitspraak.*

CAT. 3 7.08. Partijbestuur

■ **Toevoegen na: "kerncentrales.":**

"Het streven naar doorrekening van milieukosten in de prijzen van produkten en diensten dient te worden vastgelegd in het Verdrag. Dat moet leiden tot onder meer:

- a) Europese ecotaxen, waaronder een CO₂-energieheffing;
- b) vergroening van de BTW;
- c) invoering van BTW op vliegtickets en accijns en BTW op kerosine, om te beginnen voor intra-Europese vluchten.
- d) een lastenverschuiving van arbeid naar milieubelastende activiteiten."

■ **Toelichting:** Met dit amendement proberen we de essentie van de amendementen 7.09, 7.10, 7.11 en 7.19 samen te vatten en aan te vullen met de even belangrijke heffing op kooldioxide-uitstoot en verbruik van niet-hernieuwbare energiebronnen. Vergroening van de BTW betekent dat voor milieu-onvriendelijke produkten een hoger tarief gaat gelden dan voor milieuvriendelijke/ecologische produkten.

CAT. 3 7.09. Wageningen

■ **Toevoegen na "... sluiting van kerncentrales.":** "Binnen de EU dient een systeem te worden ingevoerd waarbij internalisering van de milieukosten in de kostprijs van produkten dient plaats te vinden."

■ **Toelichting:** Door invoering van een dergelijk systeem worden vele vliegen in één klap geslagen: a. de positie van milieuvriendelijk geproduceerde produkten, ecologische landbouw en streekeigen produktie ten opzicht van "milieu-onvriendelijke" produktiewijzen wordt versterkt; b. milieuvervuiling en met name CO₂-uitstoot (transport en -vlieg-reizen) wordt verminderd; c. positieve effecten voor de concurrentiepositie van (duurzame) derde-wereldprodukten (cacao, katoen, suiker) t.o.v. industrieel geproduceerde cacao- en suikervervangers en kunstvezels.

■ **Commentaar partijbestuur:** *We geven er de voorkeur aan dit idee met enkele andere amendementen te combineren. Zie ons amendement 7.08.*

CAT. 3 7.10. Bunnik-Odijk-Werkhoven

■ **Toevoegen een nieuwe alinea na "kerncentrales":** "Duurzaamheid vraagt beperking van de groei van de mobiliteit. Vliegverkeer dient op zijn minst belast te worden met omzetbelasting op de tickets en accijnzen op de brandstof".

■ **Toelichting:** Vliegen is bijzonder milieubelastend. En het is nog volledig onbelast ook. Daardoor lijkt het soms zelfs in absolute zin goedkoper dan vervoer over de weg, rails of het water.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Omwille van volledigheid en kernachtigheid stellen wij echter amendement 7.08 voor.*

CAT. 2 7.11. Bunnik-Odijk-Werkhoven

Invoegen een nieuwe zin na "... te gelden.": "Belasting op grondstoffen en energie verdient voorkeur boven belasting op arbeid".

■ **Toelichting:** zie 7.10.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Omwille van volledigheid en kernachtigheid stellen wij echter amendement 7.08 voor.*

CAT. 1 7.12. Zoetermeer

■ **Vervangen:** "natuurbescherming" door "natuurbescherming en -ontwikkeling".

■ **Toelichting:** Dit is éénduidiger en vollediger.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Inderdaad, vollediger.*

CAT. 3 7.13. Rotterdam

■ **Vervangen de zin "De noodzakelijke hervorming ... landschapsonderhoud." door:** "De EU moet haar landbouwbeleid zodanig aanpassen, dat een halt wordt toegeroepen aan de golf van bedrijfssaneringen in de landbouw. Via de ontwikkeling van duurzame landbouw dient de boer een toekomstperspectief te worden geboden. Een gericht beleid is nodig om zowel de produktie als de consumptie van ecologische landbouwprodukten te bevorderen."

■ **Toelichting:** Wij vinden het onterecht om de verantwoordelijkheid voor de "zieke" landbouw volledig bij de boeren te leggen en allerlei milieu-eisen aan hen te gaan stellen. Zij voerden alleen maar getrouw het Europese landbouwbeleid uit, dat heden oogst wat het decennia lang heeft gezaaid: schaalvergroting, vervanging van land en arbeid door kapitaal, uitbuiting van boer en dier, aantasting van lucht, bodem en water. Bij het inslaan van de weg terug heeft de Europese Commissie daarom opnieuw een rol: niet afstraffen van ongewenst gedrag, maar de boeren helpen bij het tot stand brengen van "gezonde" landbouw. Te denken valt aan milieuheffingen en inkomenssteun. Vergeet niet dat boeren vanouds de belangrijkste beheerders zijn van ons grondgebied. Ook is een betere organisatie van de afzet gewenst en moet de consument in dit veranderingsproces worden betrokken.

■ **Commentaar partijbestuur:** *Wie geeft de boeren de schuld? Niet de voorgestelde tekst. We vinden wel dat tegenover voortzetting van prijs- en/of inkomenssteun best milieu-eisen mogen staan. Anders blijven we overproduktie subsidiëren. De koppeling van steun aan ecologische voorwaarden biedt de beste kans dat deze steun de in het*

kader van de Wereldhandelsorganisatie overeengekomen subsidiebeperkingen overleeft (zie onze toelichting bij deze uitspraak) en dat een nog grotere saneringsgolf in de landbouw voorkomen kan worden.

Wat betreft de bevordering van productie en consumptie van ecologische landbouwproducten, zie onze amendementen 7.08 en 7.17.

CAT. 3 7.14. DWARS

■ Toevoegen na "inkomenssteun": "te koppelen aan ecologisering van de landbouw, natuurbescherming en landschapsbeheer. De rechten van het dier moeten in het verdrag worden opgenomen en het welzijn van dieren garanderen. In het belang van een duurzame visserij moet de EU de vissersvloot decimeren en een maximum stellen van duizend PK aan de motor van een schip. In het belang van de duurzame veehouderij moet worden overgegaan op een warme sanering met als doel ecologisering en halvering van de veestapel."

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement wil teveel details opnemen in een resolutie die beoogt een richting vast te leggen voor het Europees beleid en de wijziging van het EU-Verdrag. Het spreekt vanzelf dat we met de keuze voor opname van rechten van dieren in het Verdrag hun welzijn beogen te garanderen.*

CAT. 3 7.15. Groningen

■ Toevoegen: "Het EU-landbouwbeleid zou centraal afgesproken, maar lokaal uitgevoerd en gecontroleerd moeten worden."

■ Toelichting: Regionale verantwoordelijkheid voorkomt fraude op Europees niveau en bevordert afstemming van milieu-eisen op het betreffende gebied. Uitbreiding van lidstaten kan alleen als er doelmatiger wordt omgegaan met het landbouwbudget, dat de helft van de Europese begroting beslaat.

■ *Commentaar partijbestuur: Het feit dat nationale en regionale overheden de Europese landbouwsubsidieregelingen tegelijkertijd uitvoeren én controleren, terwijl de controle-inspanningen en -bevoegdheden van de Europese Commissie tekortschieten, leidt nu juist tot veel fraude. Verder spreekt het vanzelf dat de EU niet in staat is om op centraal niveau te beslissen wat op regionaal niveau de meest wenselijke vorm van bescherming c.q. ontwikkeling van natuur en landschap is.*

CAT. 3 7.16. Wageningen

■ Toevoegen na "...natuurbescherming en landschapsonderhoud.": "Daarnaast moet er een premiestelsel komen voor omschakeling naar ecologische landbouw en streekeigen productie en fondsen voor onderzoek en voorlichting om deze omschakeling te ondersteunen."

■ Toelichting: Naast het stellen van voorwaarden aan prijs- en inkomenssteun, moet ook gewerkt worden aan daadwerkelijke omschakeling van agrarische productieprocessen. De EU moet hierbij een actieve rol spelen.

■ *Commentaar partijbestuur: voor deze omschakeling stelt de EU reeds subsidies beschikbaar, zij het niet in voldoende mate. Zie ons amendement 7.17.*

CAT. 3 7.17. Partijbestuur

■ Toevoegen na: "landschapsonderhoud.": "Voor ondersteuning van de omschakeling naar ecologische landbouw en streekeigen productie dienen binnen de EU-landbouwbegroting meer middelen te worden vrijgemaakt."

■ Toelichting: Hiermee neemt het partijbestuur de gedachte achter amendement 7.16 over, met de randvoorwaarde dat het EU-landbouwbudget er niet door mag stijgen. Reeds nu vormt de omvang van de landbouwuitgaven bijna de helft van de EU-begroting en een obstakel voor de toetreding van Midden- en Oost-Europese landen.

CAT. 3 7.18. Wageningen

■ Toevoegen: "De noodzakelijke hervorming van het EU-landbouwbeleid dient enerzijds te worden aangegrepen om prijs- en inkomenssteun voor boeren te koppelen aan voorwaarden inzake milieumaatregelen, natuurbescherming en landschapsonderhoud, anderzijds te zorgen voor een invoering van een productiebeheersingssysteem in plaats van een prijsbeheersingssysteem (McSharry)."

■ Toelichting: Om van de boeren in de EU te vragen of ze ook nog eens milieumaatregelen gaan nemen, aan natuurbescherming gaan doen en landschap gaan onderhouden zonder daar iets tegen over te stellen vinden wij onacceptabel. In de toelichting van uitspraak 7 staat "De reeds aangekondigde hervorming van het landbouwbeleid...". Dit suggereert dat GroenLinks instemt met de McSharry-hervormingen. GroenLinks zou er beter aan doen te kiezen voor een systeem van productiebeheersing met importheffingen aan de grenzen van de EU en zonder exportsubsidies. Een dergelijk systeem zou beter zijn voor de inkomenspositie van boeren.

■ *Commentaar partijbestuur: De koppeling van steun, met name de door ex-landbouwcommissaris McSharry geïntroduceerde inkomenssteun, aan ecologische voorwaarden biedt de beste kans dat deze steun de in het kader van de Wereldhandelsorganisatie overeengekomen subsidiebeperkingen overleeft. Zie onze toelichting bij deze uitspraak. Met de koppeling aan ecologische voorwaarden beogen wij uiteraard ook terugdringing van overproductie. Wanneer à la Wageningen een eenzijdige keuze gemaakt wordt voor een systeem van productiebeheersing, met quota en gegarandeerd hoge prijzen, zijn inderdaad blijvende importheffingen nodig ter afscherming van de Europese markt.*

Het is de vraag of hiermee de belangen gediend zijn van ontwikkelingslanden die landbouwproducten exporteren. Bovendien zijn het juist de hoge Europese garantieprijsen die de toetreding van Midden- en Oost-Europese landen zo duur maken, en daarmee op de lange baan dreigen te schuiven.

De onderhandelingen tussen de lidstaten over de hervorming van het EU-landbouwbeleid zullen pas na afsluiting van de Intergouvernementele Conferentie beginnen. De door het partijbestuur gekozen formulering biedt meer mogelijkheden om, bij nadere GroenLinkse standpuntbepaling voorafgaand aan en tijdens die onderhandelingen, recht te doen aan de belangen van niet alleen de Europese boeren, maar ook van ontwikkelingslanden, kandidaat-lidstaten, milieu, natuur en landschap.

CAT. 3 7.19. DWARS

- Toevoegen: "Vlees dient in de hoogste BTW-schaal te worden ondergebracht."
- *Commentaar partijbestuur: Het lijkt ons raadzaam vlees uit de ecologische landbouw hiervan uit te zonderen, ter stimulering van deze sector. Daarom geven we de voorkeur aan amendement 7.08, dat een vergroening van de BTW bepleit, uiteraard ook voor landbouwproducten.*

CAT. 3 7.20. Noord-West Veluwe

- Toevoegen: "Gesubsidieerde landbouw- en vleesoverschotten mogen niet meer op de wereldmarkt gedumpt worden."
- *Commentaar partijbestuur: Ongelukkige formulering: vlees is ook een landbouwprodukt. Zie ons amendement 7.21.*

CAT. 3 7.21. Partijbestuur

- Toevoegen na "landschapsonderhoud.": "Aan de gesubsidieerde export van landbouwoverschotten dient een einde te komen."
- Toelichting: Hiermee neemt het partijbestuur de gedachte achter amendement 7.20 over.

CAT. 2 7.22. Zuid-Oost Drenthe

- Vervangen "forse inkrimping van de Europese vissersvloot" door "forse vangstbeperking voor de Europese vissersvloot".
- Toelichting: Het doel dient te zijn leegvissen van de zee tegen te gaan. Inkrimping van de vissersvloot is hiertoe een middel, maar er zijn ook andere middelen denkbaar. Inkrimping van de vloot wil bovendien nog niet zeggen dat de visvangst ook vermindert.
- *Commentaar partijbestuur: Het is wellicht eerlijker te stellen dat een forse vangstbeperking ook tot een inkrimping van de vissersvloot zal leiden.*

CAT. 3 7.23. Zoetermeer

- Toevoegen: "Visserij buiten het gezagsgebied van de EU moet wel door de EU gereguleerd worden voor zover dit vissers afkomstig uit de EU betreft."
- Toelichting: Om te voorkomen dat Europese vissers de West-Afrikaanse wateren leeg vissen.
- *Commentaar partijbestuur: Die regulering vindt al plaats, door middel van quota. Het probleem is dat die quota vaak te hoog zijn, en dat de controle te wensen overlaat.*

CAT. 3 7.24. Zuid-Oost Drenthe

- Toevoegen: "Daarnaast dient regelgeving te worden ontwikkeld die behoud van zee-ecosystemen garandeert."
- De visnetten beschadigen nu nog vaak zee-ecosystemen. Dit zou in Europees verband moeten worden aangepakt.
- *Commentaar partijbestuur: Wat een schande dat we dit vergeten waren.*

CAT. 3 7.25. Noord-West Veluwe

- Toevoegen: "De Europese vissersvloot mag niet meer vissen langs de kusten van ontwikkelingslanden."
- *Commentaar partijbestuur: Dit gaat nogal ver. Het gaat erom dat de visserij door Europese vaartuigen de bestaansmogelijkheden van lokale vissers niet aantast, en dat de desbetreffende ontwikkelingslanden een behoorlijke compensatie krijgen voor het afstaan van visrechten.*

CAT. 3 7.26. Groningen

- Toevoegen: "Europees zou een regeling mogelijk moeten worden accijns op kerosine en BTW op vliegverkeer te gaan heffen. Snelle treinen, zoals energiezuinige magneettreinen, moeten veel intra-Europees verkeer verzorgen."
- *Commentaar partijbestuur: Wat betreft de kerosine-accijns, zie ons amendement 7.08. Aan een Europees net van hogesnelheidstreinen wordt reeds gewerkt. Over de verdiensten van de magneettrein hoeven dit congres en deze resolutie zich niet uit te spreken.*

CAT. 3 7.27. Zuid-Oost Drenthe

- Toevoegen: "De Europese luchtvaart dient te worden ingekrompen. Dit gebeurt onder andere door het in Europees verband invoeren van accijnsheffing op kerosine. Deze heffing dient vergelijkbaar te zijn met de accijnzen op andere brandstoffen."
- Bij het streven naar duurzaamheid dient het vliegverkeer te worden teruggedrongen. Dit sluit aan bij ons verkiezingsprogramma.
- *Commentaar partijbestuur: Zie ons amendement 7.08. Hieraan ligt uiteraard de wens tot inkrimping van de luchtvaart ten grondslag. Daarvoor kan het overigens nodig zijn op kerosine een hogere accijns te heffen dan op andere brandstoffen.*

Uitspraak 8

De voltooiing van de EMU dient te worden uitgesteld totdat:

- a) in het EU-verdrag de basis is gelegd voor een effectiever Europees beleid ten aanzien van milieu, sociale bescherming en werkgelegenheid;*
- b) de EMU-deelnemers zich hebben verplicht tot financiële en monetaire solidariteit met de lidstaten die nog niet tot de EMU zijn toegelaten.*

CAT. 3 8.02. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Lid a. en b. vervangen door: "de politieke Unie is gerealiseerd".
- *Commentaar partijbestuur: Voor een verantwoorde invoering van de eenheidsmunt is vooral van belang dat de EU vorderingen maakt op de terreinen milieu, sociale bescherming, werkgelegenheid, Europese solidariteit. Zie de toelichting op deze uitspraak. Het ligt minder voor de hand om een hechter buitenlands of asielbeleid - ook elementen van een politieke unie - als voorwaarde te koppelen aan de EMU. Het hier voorgestelde criterium voor aanvaarding van de EMU is ook minder duidelijk dan de door ons voorgestelde criteria. Wanneer is de politieke unie gerealiseerd? Kan dit anders dan via een geleidelijk proces, zonder duidelijk eindpunt? En is elke politieke unie voor GroenLinks aanvaardbaar?*

CAT. 3 8.01. Zoetermeer

- Vervangen van de gehele tekst door: "Bij voltooiing van de EMU dient naast de reeds bestaande toetredingseisen ook rekening gehouden te worden met eisen op het gebied van milieu, sociale bescherming en werkgelegenheid. EMU-deelnemers zijn verantwoordelijk voor financiële en andere steun aan potentiële EMU-lidstaten om te komen tot spoedige toetreding.
- Toelichting: duidelijker.
- *Commentaar partijbestuur: Dit is niet zozeer een verduidelijking als wel een afzwakking van het standpunt over de EMU. Waar de door ons voorgestelde uitspraak een verbetering van het Verdrag en een verplichting tot solidariteit verlangt, spreekt dit amendement slechts van 'rekening houden met' en 'verantwoordelijkheid'.*

CAT. 3 8.03. Brussel

- Toevoegen na "milieu, sociale bescherming": ", minimum-belastingtarieven".
- Toelichting: Belastingconcurrentie tussen de lidstaten is er mede de oorzaak van dat de toelatingseisen van de EMU zich in vrijwel alle lidstaten vertalen in bezuinigingen op sociale zekerheid en publieke voorzieningen. Met name de belastingen op kapitaal en kapitaalsinkomsten vertonen een dalende lijn. Alleen door het vaststellen van minimum-tarieven op EU-niveau kan aan de uitholling van de belastinggrondslag en de daarmee samenhangende bezuinigingsdwang een einde worden gemaakt.
- *Commentaar partijbestuur: Gezien onze toelichting bij de uitspraken 6 en 8 is dit een logische toevoeging.*

CAT. 3 8.04. Nijmegen

- Vervangen "b) ..." door: "b) alle EU-lidstaten er vanaf het begin aan kunnen deelnemen."
- Toelichting: Armere Europese landen dreigen de dupe te worden van het feit dat zij aanvankelijk niet met de EMU mee mogen doen. Wij moeten geen "hulpmiddelen" voorstellen, maar eisen dat elk land meedoet met de EMU en dat deze anders geen doorgang kan vinden. Het risico dat de boot missen ernstige gevolgen voor de achterstand van een land heeft is groot. De suggesties van een Europa van twee snelheden moet weg.
- *Commentaar partijbestuur: Niet alle lidstaten willen deelnemen aan de EMU. Nijmegen gaat voorbij aan de opt-out die het Verenigd Koninkrijk en Denemarken hebben bedongen bij het Verdrag van Maastricht. Deze landen hoeven niet mee te doen en zullen waarschijnlijk ten minste enige jaren de kat uit de boom kijken. Ook de regering van Zweden staat op het standpunt dat, in het belang van de werkgelegenheid, deelname aan de EMU voorlopig ongewenst is. De vraag of zij in 1997 aan de EMU-criteria voldoen (en dus in principe mogen deelnemen) is voor deze landen dan ook niet zo relevant.*

Wil Nijmegen, gezien haar toelichting, dat het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Zweden desnoods tot EMU-deelname gedwongen worden? Dat zou een hardvochtige stellingname zijn in het licht van de GroenLinkse kritiek op de EMU in haar huidige vorm.

Voor de armste lidstaten geldt dat alleen Griekenland - dat in 1997 naar verwachting een overheidstekort van 6,5%, een inflatie van 9% en een rentevoet van 15% zal kennen - bij lange na niet voldoet aan de EMU-criteria (die weliswaar vrij willekeurig zijn, maar niet geheel overbodig). De regering van Griekenland streeft dan ook geen onmiddellijke EMU-deelname na. Een geforceerde aansluitpoging ontnemt dit land de flexibiliteit in het sociaal-economisch en monetair beleid die het nodig heeft om z'n economie op orde te krijgen. De EU hoeft niet per se op Griekenland te wachten voor zij de eenheidsmunt invoert. Wel mag Griekenland van de EU-partners verwachten dat zij de Griekse inspanningen om overheidstekort, inflatie en rente onder de knie te krijgen ondersteunen, opdat ook dit land een reëel perspectief krijgt op EMU-deelname.

Hoewel de Nijmeegse bezwaren tegen een kleine, selecte EMU-kopgroep terecht zijn (zie ook onze toelichting bij deze uitspraak), gaat het dus te ver om te verlangen dat alle lidstaten van meet af aan (kunnen) deelnemen in de EMU.

CAT. 3 8.05. Nijmegen / Groningen

■ Toevoegen een extra voorwaarde voor het aanvaarden van de EMU, namelijk controle door het Europees Parlement: "c) het Europees Parlement effectieve politieke controle kan uitoefenen over het toekomstig Europees monetair beleid."

■ Toelichting: De totstandkoming van de EMU heeft onder meer tot gevolg dat de Europese Unie een eigen monetair beleid gaat voeren, met verstrekkende gevolgen voor de lidstaten. Zolang het Europese Parlement hierop niet werkelijk grip heeft, is de EMU onacceptabel. Alhoewel dikwijls anders wordt gesuggereerd, is ook een bepaald soort monetair beleid een politieke keuze.

■ *Commentaar partijbestuur: wij geven de voorkeur aan ons amendement 8.06. Zie de toelichting daarop.*

CAT. 3 8.06. Partijbestuur

■ Toevoegen: "Het Europees Parlement moet de bevoegdheid krijgen om de toekomstige Europese Centrale Bank op afstand te controleren."

■ Toelichting: Deze formulering sluit aan bij het Verkiezingsprogramma 1994-1998. Zoals Groningen en Nijmegen (amendement 8.05) terecht aangeven is monetair beleid te belangrijk om over te laten aan centrale bankiers. Indien de Europese Centrale Bank, bijvoorbeeld door eenzijdige nadruk op een 'harde' Euro, het werkgelegenheidsbeleid van de EU en haar lidstaten langdurig frustreert, moet het Europees Parlement de bank kunnen corrigeren. Het is echter wenselijk dat deze democratische controle 'op afstand' geschiedt, zo leert de praktijk. Bij al te veelvuldig politiek ingrijpen leidt een aaneenschakeling van korte-termijn-overwegingen vaak tot een zig-zag-koers in het monetair beleid. De prijs die voor deze onberekenbaarheid betaald moet worden is een hogere rente en/of een hogere inflatie.

CAT. 3 8.07. Nijmegen

■ Toevoegen: "Zo dient eerst het Sociaal Protocol in het EU-verdrag te worden opgenomen. Er dienen normen voor de minimale hoogte van minimumloon en bijstand vastgelegd te worden. Daarnaast moet duurzame ontwikkeling een hoofddoelstelling worden en dient er in het Verdrag een energiehoofdstuk komen, gericht op energiebesparing, duurzame energiebronnen en de sluiting van kerncentrales."

■ Toelichting: Deze voorwaarden zijn veel te vaag. Door enige concrete voorbeelden te noemen die elders in de resolutie staan, wordt dit probleem enigszins ondervangen.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement herhaalt een nogal willekeurige selectie van elementen uit de uitspraken 6 en 7, die wel degelijk duidelijk maken wat GroenLinks onder een effectiever sociaal, milieu- en werkgelegenheidsbeleid verstaat.*

■ *Commentaar congrespresidium: zie amendement 6.01.*

CAT. 3 8.08. Delft

■ Toevoegen: "Sancties en het instellen van veilige marges voor EMU-normen worden afgewezen."

■ Toelichting: Nu de EMU dichterbij komt wordt alweer gesproken over volgende bezuinigingsrondes om een veilige marge te creëren t.o.v. de EMU-normen. Dit komt omdat de EMU wil werken met (financiële) sancties als landen in enig jaar niet aan EMU-normen (met name met betrekking tot het EMU-tekort) voldoen. Dit betekent dat er de komende jaren weer een aanzienlijk bezuinigingsdruk zal zijn.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit gaat ons te ver. GroenLinks pleit er hartstochtelijk voor dat de Europese Commissie gebruik maakt van haar bevoegdheid om het Europees Hof van Justitie te verzoeken boetes op te leggen aan lidstaten die een loopje nemen met de Europese milieuwetgeving. Het zou inconsequent zijn om sancties categorisch van de hand te wijzen waar het gaat om begrotingsbeleid. Landen die in de EMU stappen, aanvaarden de verplichting om hun overheidsfinanciën niet uit de hand te laten lopen. Dat ondergraaft de stabiliteit van de*

gemeenschappelijke munt. Uiteraard zijn er omstandigheden, zoals ernstige economische tegenslag en oplopende werkloosheid, waarin je lidstaten een stijging van hun overheidstekort niet kunt aanrekenen. GroenLinks bepleit in dat geval solidariteit, maar geen blanco cheque ... Het Verdrag van Maastricht voorziet in een politieke afweging van de redelijkheid van sancties bij buitensporige tekorten. Het door de Duitse regering voorgestelde 'Stabiliteitspact' dreigt van sancties een automatisme te maken. Dat is inderdaad onwenselijk, zeker zolang er geen Europees antwoord is op de belastingconcurrentie die het lidstaten bijzonder moeilijk maakt hun begroting in evenwicht te brengen en een 'veilige marge' op te bouwen. Op het automatisme van de sancties in het Stabiliteitspact, niet op het beginsel van sancties als zodanig, moet de kritiek zich richten.

Uitspraak 9

De Europese structuurfondsen dienen uitsluitend te worden ingezet ten behoeve van de armste lidstaten en van grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten.

De controle op rechtmatigheid, doelmatigheid en duurzaamheid van Europese subsidies dient te worden versterkt.

De EU dient steun te geven aan economische ontwikkeling, ecologische modernisering en democratisering in Midden- en Oost-Europa, in de Gemeenschap van Onafhankelijke Staten en in het Middellandse-Zeegebied.

De toenemende betrokkenheid van de EU bij naburige regio's mag niet ten koste gaan van de relaties met andere ontwikkelingslanden. De toegang van ontwikkelingslanden tot de Europese markt moet worden vergroot. De ontwikkelingshulp van de EU dient doelmatiger te worden besteed.

De EU moet het voortouw nemen bij het stellen van sociale en ecologische randvoorwaarden aan de wereldhandel. Dergelijke afspraken dienen vooraf te gaan aan verdere liberalisering van de wereldmarkt.

CAT. 3 9.01. Zuid-Oost Drenthe

- Vervangen het woord "uitsluitend" door "vooral".
- Toelichting: Structuurfondsen dienen aangewend te worden om zwakkere functies te ondersteunen. Het gaat daarbij niet alleen om economische zwakte, maar ook milieu is een dergelijke zwakte. Hiervoor bestaan nu nog structuurfondsen die wij graag willen behouden.
- *Commentaar partijbestuur: De EU-structuurfondsen dienen behalve het milieu ook nog andere lovenswaardige doelen. Onze kritiek richt zich niet zozeer op de doelstellingen, als wel op het feit dat meer dan de helft van het EU-grondgebied inmiddels voor het ene of andere fonds als achterstandsgebied geldt. Dat leidt tot een enorme versnippering van de subsidies, een gebrekkige coördinatie met nationale steunmaatregelen en een tekortschietende controle op de doelmatige en rechtmatige besteding. Vandaar ons voorstel de structuurgelden veel gericht in te zetten voor het verkleinen van de sociaal-economische en ecologische achterstand van de armste lidstaten. Van de rijke lidstaten mag verwacht worden dat ze hun eigen 'zwakke' regio's ondersteunen. Het subsidiëren van grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten vormen wel een geëigende taak voor de EU. De fondsen hiervoor willen wij dan ook continueren. Ook grensoverschrijdende milieusamenwerking komt uiteraard voor subsidie in aanmerking.*

CAT. 1 9.02. DWARS

- Vervangen in de derde zin "steun" door "actieve steun".
- *Commentaar partijbestuur: Akkoord.*

CAT. 1 9.03. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Een woord tussenvoegen in de tweede zin van de vierde alinea: "De toegang van ontwikkelingslanden tot de Europese markt moet aanzienlijk worden vergroot."
- *Commentaar partijbestuur: Akkoord.*

CAT. 3 9.04. Wageningen

- Vervangen: "De ontwikkelingshulp van de EU moet doelmatiger worden besteed." door: "De ontwikkelingssamenwerking moet beter worden georganiseerd, waarbij armoedebestrijding en duurzame voedselproductie prioriteit moeten krijgen."
- Toelichting: Het woord ontwikkelingssamenwerking geeft beter het gezamenlijk belang aan voor verbetering van de situatie in derde wereldlanden (denk hierbij aan mondiale aantasting van het milieu en de atmosfeer, sociale stabiliteit en demografische ontwikkelingen). Het woord "ontwikkelingssamenwerking" geeft ook aan dat ook het westen nog kan leren van andere landen als het gaat om produktiewijzen en culturele ontwikkeling. Het principe van samenwerking sluit beter aan bij de nadruk die GroenLinks wil leggen op mensenrechten, democratie en sociale ontwikkeling (wederzijdsheid). De uitspraak 'doelmatiger' is een loze kreet zonder aan te geven wat die doelen zouden moeten zijn. Armoedebestrijding en duurzame voedselproductie worden alom beschouwd als de sleutels tot een milieuvriendelijkere, socialere en stabielere wereld.

■ *Commentaar partijbestuur: Met de toelichting zijn wij het eens. Wel zou het te betreuren zijn als de eis van doelmatiger besteding uit de tekst verdween, gezien het gebrek aan coördinatie, controle en evaluatie en de kritiek daarop van de Europese Rekenkamer. Daarom geniet niet dit amendement, maar amendement 9.06, eveneens van Wageningen, onze voorkeur.*

CAT. 1 9.05. Wageningen

■ Vervangen in de vierde alinea "ontwikkelingshulp" door "ontwikkelingssamenwerking".

■ Toelichting: Het woord ontwikkelingssamenwerking geeft beter het gezamenlijke belang aan voor verbetering voor de situatie in de derde wereld (denk hierbij aan mondiale aantasting van het milieu en de atmosfeer, sociale stabiliteit en demografische ontwikkelingen). Ook geeft dit woord aan dat ook het westen nog wat kan leren als het gaat om produktiewijzen en culturele ontwikkeling, dit is geen eenrichtingsverkeer. Het principe van samenwerking sluit ook beter aan bij de nadruk die GroenLinks wil leggen op mensenrechten, democratie en sociale ontwikkeling (ook hier geldt het beginsel van wederzijdsheden!).

■ *Commentaar partijbestuur: Akkoord. Vergt een kleine redactionele aanpassing. De zin begint dan met: "De EU-gelden voor ontwikkelingssamenwerking dienen..."*

CAT. 3 9.06. Wageningen

■ Toevoegen in de vierde alinea na "... doelmatiger te worden besteed": ", waarbij armoedebestrijding en duurzame voedselproductie prioriteit krijgen".

■ Toelichting: De uitspraak 'doelmatiger' is een loze kreet zonder aan te geven wat die doelen zouden moeten zijn. Armoede bestrijding en duurzame voedselproductie worden alom beschouwd als de sleutels tot een milieuvriendelijkere, socialere en stabielere wereld.

■ *Commentaar partijbestuur: Wageningen voegt terecht prioriteiten toe.*

CAT. 2 9.07. Wageningen

■ Toevoegen na "dient doelmatiger te worden besteed.": "Dit kan door de Lomé-verdragen voortaan zo op te zetten dat alle minst ontwikkelde landen onder de werking van Lomé vallen. Tevens moeten de verdragen gedifferentieerder worden opgezet (Lomé à la carte)."

■ Toelichting: In haar advies pleit NAR (nationale adviesraad voor ontwikkelingssamenwerking) voor een Nederlandse inzet in deze richting. De huidige Lomé-verdragen zijn het belangrijkste instrument van de EU, maar bereiken niet alle minst ontwikkelde landen. Tevens zijn ze erg rigide opgezet en zou de EU een "menu van keuzemogelijkheden" moeten bieden voor de partners.

■ *Commentaar partijbestuur: Een nuttige aanvulling. Overigens dient het Lomé-artikel over mensenrechten en de bijbehorende schorsingsprocedure bij schendingen naar onze mening verplichte kost te vormen in het Lomé-menu.*

CAT. 2 9.08. Wageningen

■ Vervangen in de laatste zin "liberalisering" door "globalisering".

■ Toelichting: De wenselijke vorm van globalisering is het gezamenlijk mondiaal werken aan een rechtvaardige en duurzame productie, handel en consumptie. Liberalisering zonder meer is in het algemeen onwenselijk: milieubederf, uitbuiting en voedseltekort dreigen dan. De Europese Unie moet daar een beleid tegenover stellen gericht op milieubehoud (door gezamenlijk wet- en regelgeving), bestaanszekerheid (in de landbouw door redelijke prijzen en zo nodig aanvullende inkomensvoetstuk) en voedselzekerheid (onder meer door importheffingen, zodat eventuele marktverstoring in Europa door op discutabele wijze elders geproduceerde goederen of met dumprijzen op de wereldmarkt gebrachte goederen voorkomen wordt).

■ *Commentaar partijbestuur: 'Liberalisering' achten wij wel degelijk de juiste term, omdat die verwijst naar de keuzen en verantwoordelijkheid van politici voor het opengooien van markten. 'Globalisering' is een breder verschijnsel, waaraan niet alleen verdragen over vrijhandel maar ook de ontwikkeling van transport- en communicatiemiddelen ten grondslag liggen. Het door Wageningen voorgestelde amendement levert de zinsnede 'globalisering van de wereldmarkt' op. Dat is een pleonasme.*

Overigens zijn ook wij zijn geen voorstander van liberalisering zonder meer. Juist daarom bepleit onze uitspraak dat de EU voorwaarden stelt aan de wereldhandel.

CAT. 2 9.09. Wageningen

■ Toevoegen aan het eind: "Voor zover productie- en consumptieprocessen in de lidstaten van de EU, ontwikkelingslanden hinderen in duurzame ontwikkeling, dient de EU deze processen te hervormen. De EU dient op de eerste plaats hand in eigen boezem te steken, alvorens milieu en sociale eisen te gaan stellen aan andere landen."

■ Toelichting: In uitspraak 9 ontbreekt de kritische zelfreflectie in het eigen functioneren van de EU. Het feit dat 20 % van de wereldbevolking goed is voor de consumptie van 80 % van de energie en grondstoffen, geeft aan dat de ecologische en sociale randvoorwaarden eerst maar eens toegepast moeten worden op de EU zelf. Paternalisme dreigt hier weer de kop op te steken.

■ *Commentaar partijbestuur: Met haar tweede zin schiet Wageningen door. De formulering van dit amendement sluit zelfs EU-maatregelen tegen kinderarbeid in ontwikkelingslanden of een importverbod voor onduurzaam geproduceerd hardhout uit. Is duurzame ontwikkeling er werkelijk mee gediend als het Zuiden de fouten herhaalt van het rijke Noorden?*

Overigens is de kritische zelfreflectie op die fouten wel degelijk te vinden in deze congresresolutie, bijvoorbeeld in de toelichting op de uitspraken 6 en 7.

De bekommernis om mensenrechten en internationale arbeids- en milieunormen valt niet af te doen met de kreet 'paternalisme'.

CAT. 2 9.10. Brussel

■ *Toevoegen na "verdere liberalisering van de wereldmarkt.": "De EU moet binnen de WTO met name politieke en juridische ruimte bevechten voor eco-importheffingen. De opbrengst daarvan dient volledig te worden teruggesluisd naar ontwikkelingslanden, ten behoeve van projecten voor duurzame ontwikkeling. Voor produkten uit de 48 armste landen dienen alle andere importtarieven en importquota te worden afgeschaft."*

■ *Toelichting: Eco-importheffingen ofwel 'eco-duties' zijn heffingen op de import van produkten waarvan de samenstelling en/of het productieproces ver achterblijven bij Europese milieustandaards. Mits de opbrengst wordt teruggesluisd naar ontwikkelingslanden, bevorderen deze heffingen duurzame ontwikkeling in Noord én Zuid. In de 48 armste landen - samen 550 miljoen - is het jaarinkomen per hoofd van de bevolking lager dan 500 dollar. Hun marginale aandeel (minder dan 0,4 %) in de wereldhandel rechtvaardigt een voorkeursbehandeling door de WTO en de EU.*

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement doet inderdaad recht aan de milieubelangen van zowel het Noorden als het Zuiden.*

Uitspraak 10

Het buitenlands beleid van de EU dient doortastender en democratischer te worden. Dat vergt:

- a) versterking van de uitvoerende rol van de Europese Commissie, onder meer door benoeming van één Commissaris tot Mevrouw of Meneer GBVB;*
- b) gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming in de Raad van Ministers;*
- c) volwaardige controlebevoegdheden voor het Europees Parlement;*
- d) vertegenwoordiging van de lidstaten door de EU in de VN-Veiligheidsraad.*

Bij de beheersing van crises dient de EU allereerst geweldloze instrumenten te benutten. Inzet van militaire middelen in EU-verband vergt een VN-mandaat en goedkeuring door het Europees Parlement. Lidstaten dienen het recht te hebben om niet mee te doen aan dergelijke vredesoperaties.

De WEU moet worden opgeheven. De EU dient zich te verplichten tot versterking van de OVSE. Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE.

Zowel VN als OVSE moeten de beschikking krijgen over permanente militaire eenheden van voldoende sterkte. In afwachting daarvan dienen tijdelijke VN-vredesmachts in te grijpen bij ernstige schendingen van mensenrechten of genocide. Indien nodig, moeten VN en OVSE een beroep doen op de NAVO voor vredesbewarende of vredesherstellende operaties.

Aan de wapenindustrieën van de lidstaten dient de EU strenge exportbeperkingen, openbaarheidsvoorschriften en een subsidieverbod op te leggen.

CAT. 3 10.01. Eindhoven

■ *De eerste zin vervangen door: "Het buitenlands beleid van de EU dient uitsluitend gericht te zijn op het verminderen van spanningen tussen volkeren en op de mondiale rechtsorde in het kader van het Handvest van de VN. Hiertoe dient het ook doortastender en democratischer te worden."*

■ *Commentaar partijbestuur: Aanneming van dit op zich waardevolle amendement zou betekenen dat een aantal concrete GroenLinkse eisen omtrent de institutionele vormgeving van het EU-buitenlandbeleid geschrapt worden. Dat maakt het moeilijker om het hoofdstuk over buitenlands- en veiligheidsbeleid in een nieuw Verdrag te beoordelen. Vandaar ons amendement 10.02.*

CAT. 3 10.02. Partijbestuur

■ *Vooraf toevoegen aan uitspraak 10: "Het gemeenschappelijk Europees buitenlands en veiligheidsbeleid moet zich richten op de versterking van de mondiale rechtsorde en op de vermindering van spanningen tussen staten en volkeren."*

■ *Toelichting: Zie ons commentaar op amendement 10.01.*

In de tekst is ook amendement 10.03 reeds verwerkt.

CAT. 1 10.03. Zuid-Oost Drenthe

- Toevoegen tussen "buitenlands" en "beleid" het woord "veiligheids".
- Toelichting: De uitspraak gaat feitelijk niet over buitenlands beleid maar over veiligheidsbeleid. Het betreft hier een tekstuele verduidelijking.
- *Commentaar partijbestuur: Een terechte aanvulling. De uitspraak gaat over buitenlands én veiligheidsbeleid.*

CAT. 2 10.04. Enschede

- **Schrappen:** de frase "doortastender en" uit de eerste volzin schrappen.
- **Toelichting:** Ook op een precair terrein als buitenlands- en veiligheidsbeleid is zorgvuldigheid en draagvlak veel belangrijker dan slagvaardigheid en doortastendheid. Democratische besluitvorming en controle zijn daarentegen wel van wezenlijk belang en moeten met betrekking tot dit beleidsterrein met hoge prioriteit versterkt worden.
- *Commentaar partijbestuur: In tegenstelling tot Enschede wensen wij het belang van een tijdig en coherent EU-optreden in de buitenlandse politiek te onderstrepen. Vooral conflictpreventie staat of valt daarmee. Doortastend optreden sluit democratische controle niet uit. Die kan indien nodig - net als in Nederland - achteraf worden uitgeoefend. Juist als de EU op buitenlandse crises verdeeld, te laat of helemaal niet reageert - wat nogal eens voorkomt - is er reden voor het Europees Parlement om de Raad van Ministers en de Europese Commissie ter verantwoording te roepen.*

CAT. 3 10.05. Enschede

- **Punt a)** geheel schrappen.
- **Toelichting:** Ook op een precair terrein als buitenlands- en veiligheidsbeleid is zorgvuldigheid en draagvlak veel belangrijker dan slagvaardigheid en doortastendheid. Dit terrein kan daarom beter in handen zijn van een aantal verschillende Commissarissen die onderling verschillende gezichtspunten naast elkaar kunnen leggen en bespreken.
- *Commentaar partijbestuur: Dit amendement schrapt ook de "versterking van de uitvoerende rol van de Europese Commissie". Is dat de bedoeling? Op de Europese Commissie heeft het Europees Parlement meer invloed dan op de Raad van Ministers. Dat geldt des te sterker als één Commissaris op het buitenlands beleid kan worden aangesproken. De huidige verdeling van de buitenlandportefeuille over meerdere Commissarissen werkt slepende competentieconflicten en onduidelijkheid over verantwoordelijkheden in de hand. Ook als één Commissaris het buitenlands beleid 'doet', zal deze in het wekelijkse Commissarissenoverleg geconfronteerd worden met de gezichtspunten van haar of zijn collega's, met wie hij/zij een collegiaal bestuur vormt.*

CAT. 1 10.06. DWARS

- Toevoegen na "VN-Veiligheidsraad": "; daartoe moeten Frankrijk en Engeland hun permanente zetel opgeven."
- *Commentaar partijbestuur: Een nuttige verduidelijking.*

CAT. 2 10.07. Eindhoven

- **Toevoegen na punt d:** "e) dat de EU activiteiten initieert en ondersteunt (ook financieel), die leiden tot uitwisseling van mensen uit de diverse samenlevingen en culturen binnen en buiten West-Europa met als doel: het wederzijds kennismaken, het verminderen van wederzijdse vooroordelen en angsten."
- *Commentaar partijbestuur: Dit amendement past slecht in een passage over de Europese instellingen en hun bevoegdheden. Bovendien onderneemt de EU de door Eindhoven gewenste activiteiten al, met name door uitwisseling van studenten, financiering van contacten tussen niet-gouvernementele organisaties van binnen en buiten de EU, introductie van een databank met vacatures voor wie in een andere lidstaat wil werken, een uitgebreid bezoekersprogramma voor vertegenwoordigers van buitenlandse overheden, media etc.*

CAT. 3 10.08. 50+ - groep

- Vanaf de 18de regel tot het eind van de uitspraak de tekst aldus wijzigen:
"Bij de beheersing van crises dient de Europese Unie uitsluitend geweldloze instrumenten te benutten. Gestreefd moet worden naar de inzet van civiele vredeskorpsen. Inzet van een ongewapend civiel vredeskorps vergt een VN-mandaat en goedkeuring door het Europees parlement. Een dergelijk vredeskorps wordt in het desbetreffende noodgebied behalve met humanitaire hulp ook belast met het opstellen van analyses, het doen van voorspellingen en uitvaardigen van 'early warnings'. De WEU moet worden opgeheven, evenals de NAVO, de NAVO-taken en de NAVO-middelen. Conversie moet weer terug op de politieke agenda. Aan de wapenindustrieën van de lidstaten dient een algeheel verbod van wapenproductie te worden opgelegd."
- **Toelichting:** a. Anno 1996 maakt militair ingrijpen meer slachtoffers dan bij niet-militair ingrijpen. b. Geweld lost niets op. Geweld roept geweld op. Geweld kost bovendien veel geld. Voorkoming is goedkoper. c. Geweldloze middelen ter oplossing van conflicten worden te weinig gebruikt. Gedacht moet worden aan het opzeggen van diplomatieke en culturele betrekkingen, het behandelen van politieke wegen, aan handelsembargo, ontwapening en humanitaire hulp. d. Er zijn geen vijanden meer (zo ze er al waren). De dreiging van buiten, zoals in de koude oorlog, is weggevallen. e. Als wapens niet langer worden ingezet en/of gepleit wordt voor een exportbeperking en

subsidieverbod, is de stap naar een verbod van wapenproductie klein en logisch. Een wettelijk verbod op wapenproductie is goed denkbaar. Vergelijk de wetgeving, waarin het kweken en vervaardigen van verdovende middelen is verboden. f. Bij de oprichting van GroenLinks is uitdrukkelijk recht gedaan aan pacifistische opvattingen van enkele fusiepartners. Thans dreigen militaristische standpunten langzaam aan een vanzelfsprekendheid in de partij te worden.

■ *Commentaar partijbestuur: Wij hebben respect voor de principieel pacifistische opvattingen van een aantal GroenLinks-leden, hoewel dat respect soms op de proef gesteld wordt wanneer zij ons militarisme in de schoenen schuiven. Respect is iets anders dan instemming. Alle preventieve inspanningen ten spijt, leiden sommige conflicten tot ernstige schendingen van mensenrechten of genocide. Dan is militair ingrijpen vaak het enige alternatief voor machteloos toekijken. Hoewel ze geen oplossing garanderen, kunnen we dergelijke 'vredesoperaties' in beginsel ondersteunen. Derhalve ontraden wij dit amendement. Een enkel onderdeel nemen wij over in amendement 10.11.*

CAT. 3 10.09. Groningen

■ Vervangen "Bij de beheersing ... benutten." door: "Van de EU als economische grootmacht mag een veel actievere bijdrage aan conflictpreventie en -beheersing binnen en buiten Europa worden verwacht. Bij de beheersing van crises dient de EU allereerst geweldloze instrumenten te benutten, zoals 'early warning', bemiddeling, economische hulp, steun van vredesinitiatieven ter plekke en embargo's. Mocht desondanks sprake blijven van ernstige schendingen van mensenrechten of genocide dienen tijdelijke VN vredesmachtsdenken in te grijpen."

■ Toelichting: GroenLinks laat zich te veel meevoeren met het militaire machtsdenken. In ons amendement stellen we conflictpreventie en -beheersing voorop.

■ *Commentaar partijbestuur: Akkoord, dit stond grotendeels al in onze toelichting op uitspraak 10. Als zin 10 van de uitspraak ("...dienen tijdelijke VN-vredesmachtsdenken in te grijpen bij ernstige schendingen van mensenrechten of genocide.") gehandhaafd blijft is er sprake van een vrijwel letterlijke overlapping met de laatste zin van dit amendement. In dat geval is redactionele aanpassing noodzakelijk.*

CAT. 2 10.10. Enschede

■ Toevoegen na "benutten.": "Daartoe stimuleert de EU actief de verdere ontwikkeling en inzet van deze instrumenten, waarmee NGO's de afgelopen decennia onder andere in het voormalige Joegoslavië ruime ervaring hebben opgedaan. Te denken valt aan het helpen opzetten van trainingscentra voor Burger Vredes Teams en het financieren van de uitzending van deze teams naar crisisgebieden."

■ Toelichting: De uitspraak dat bij de beheersing van crises allereerst geweldloze middelen door de EU benut moeten worden steekt in de eerste plaats wat mager af tegen de twee direct daarop volgende volzinnen waarin over de inzet van gewelddadige middelen wordt gesproken. In de tweede plaats wordt het begrip "geweldloze middelen" niet nader ingevuld, waardoor het lijkt alsof GroenLinks daaronder hetzelfde verstaat als degenen die op dit moment het buitenlands- en veiligheidsbeleid uitmaken, zoals economische boycot, diplomatieke druk en soms zelfs het dreigen met militaire middelen. Juist de afgelopen vijftien jaar hebben organisaties als Peace Brigades International en de in Alkmaar gevestigde IFOR (International Fellowship on Reconciliation) laten zien dat geweldloze interventie van individuen of kleine teams in crisisgebieden het een en ander kan bewerkstelligen wat met tanks of geweren niet afgedwongen kan worden. In verschillende West-Europese landen zijn initiatieven ontstaan om opleidingsinstituten op te richten voor dergelijke individuen en teams en een aantal West-Europese regeringen hebben uitzendingen van vrijwilligers bij wijze van experiment gesubsidieerd. Het zou GroenLinks niet misstaan om aan te dringen op een structurele steun van dit soort activiteiten in Europees verband.

■ *Commentaar partijbestuur: Ons amendement 10.11 komt aan de wens van Enschede tegemoet, in een bondiger formulering.*

CAT. 3 10.11. Partijbestuur

■ Toevoegen na "geweldloze instrumenten te benutten.": "De EU dient steun te verlenen aan niet-gouvernementele organisaties die zich toelagen op geweldloze conflictpreventie en bemiddeling in crisisgebieden. Tevens dient de EU de oprichting van een Civiel Vredeskorp te overwegen."

■ Toelichting: Zie de amendementen 10.08 en 10.10 alsmede ons commentaar daarop.

CAT. 2 10.12. Rotterdam

■ Toevoegen na "benutten.": "Daarbij moet de EU in een zo vroeg mogelijk stadium een actieve bijdrage leveren aan het bewaren van de vrede."

■ Toelichting: huidige formulering legt teveel nadruk op brandblussen en te weinig op preventie.

■ *Commentaar partijbestuur: Wij geven de voorkeur aan de formulering van amendement 10.09.*

CAT. 2 10.13. Rotterdam

■ Toevoegen na "Lidstaten dienen ... vredesoperaties.": "Na afloop van een interventie dient de EU zich in te spannen voor duurzame stabiliteit en opbouw van de civiele samenleving."

- Toelichting: huidige formulering zegt niets over nazorg.
- *Commentaar partijbestuur: Een zinnige aanvulling.*

CAT. 2 10.14. Zuid-Oost Drenthe

- **Schrappen de tekst: "De WEU moet worden vredesherstellende operaties".**
- Toelichting: Dit deel van de uitspraak is een te heikel punt om zo maar aan te nemen. De partij is het aan zichzelf verplicht hierover een diepgaande discussie te voeren.
- N.B.: zie verder de motie van orde op pagina 6 [red.].
- *Commentaar partijbestuur: In het deel van de uitspraak dat dit amendement wil schrappen, vormen alleen de passages over de NAVO naar onze inschatting een heikel punt. Over de positie van GroenLinks ten aanzien van de NAVO is echter in de afgelopen periode herhaaldelijk gediscussieerd, met name ten tijde van de NAVO-interventie in Bosnië. De NAVO en het Europese veiligheidsbeleid vormden het centrale thema van maar liefst vier van de negen voorronden van dit Europacongres. Ook het GroenLinks Magazine en De Helling hebben nog dit jaar artikelen gewijd aan de NAVO, de Europese veiligheidspolitiek en het pacifisme. Het is naar onze mening hoogst onwenselijk dat GroenLinks, aan het begin van het Nederlands EU-voorzitterschap en in jaar van de herziening van het Verdrag van Maastricht, haar Congres afsluit met een onvolledig Europa-standpunt.*
- *Commentaar congrespresidium: als de motie van orde op pagina 6 wordt aangenomen, komen de amendementen 10.14 tot en met 10.31, alsmede de zin over de WEU uit amendement 10.08, niet meer in behandeling.*

CAT. 3 10.15. Groningen

- Vervangen "De WEU moet ... in de OVSE." door: "De NAVO en de WEU worden zo snel mogelijk opgeheven. De EU dient zich te verplichten tot versterking van de OVSE."
- Toelichting Groningen: Conform het verkiezingsprogramma 1994-1998, pag. 13.
- Toelichting Nijmegen: In de verklarende woordenlijst vermeldt het partijbestuur zelf al dat de NAVO aan het eind van de Koude Oorlog in verwarring verkeerde. Logisch, want haar "bestaansrecht" kwam in het geding. Wij moeten geen nieuwe redenen voor het bestaan van de NAVO zoeken, maar dit instituut dat zichzelf overleefd heeft, opheffen.
- *Commentaar partijbestuur: Wij wijken in de door ons voorgestelde tekst welbewust af van het Verkiezingsprogramma. De oorlog in ex-Joegoslavië heeft geleerd dat de VN, met haar huidige middelen, politieke speelruimte en organisatieniveau, niet in staat is tot grootschalige 'peace-keeping' of 'peace-enforcing'. Met behulp van de NAVO en de andere deelnemers in IFOR bleek de volkerengemeenschap wel in staat deze genocidale oorlog te beëindigen. Wij hebben die NAVO-inzet ondersteund. Dan is het niet consequent om nog langer voor een zo spoedig mogelijke opheffing van de NAVO te pleiten. Nieuwe tragedies à la Bosnië zijn immers denkbaar, een hernieuwd falen van de VN evenzeer. We kunnen pas buiten de NAVO als een andere organisatie, de VN en/of de OVSE, vergelijkbare middelen voor het uitvoeren van vredesoperaties heeft gekregen, c.q. overgenomen van de NAVO. Het overbodig maken van de NAVO blijft wel degelijk ons streven.*
- In antwoord op de toelichting van Nijmegen: het vernieuwde 'bestaansrecht' van de NAVO is niet door ons gezocht en gevonden, maar heeft zich met name door de bloedige Bosnische realiteit opgedrongen.*

C 3 10.16. DWARS

- Vervangen de zevende zin door: "Op termijn dient de NAVO te worden opgeheven. Deze dient te worden vervangen door een Ministerie ter Voorkoming van Ellende. Dit ministerie heeft drie taakgroepen.
- 1) De taakgroep Sociale Verdediging traint alle burgers in sociale verdediging tegen agressie.
- 2) De taakgroep Sociaal-Economische defensie controleert of het bedrijfsleven niet meewerkt aan misdadige regimes of die op indirecte wijze ondersteunt.
- 3) De taakgroep 'Knokploeg' behelst het paraat houden van een vredesmacht, opgeleid voor 'peace-keeping'. Het beleid van het Europese Ministerie ter Voorkoming van Ellende dient te worden geïntegreerd met dat van de Europese ministeries van Handel en Buitenlandse Zaken."
- *Commentaar partijbestuur: Voor de voorkoming van ellende kunnen niet genoeg ministeries worden opgericht. Enigszins vaag blijft helaas waar dit ministerie boven staat of onder valt. EU, OVSE, WEU? Een cursus 'sociale verdediging' zouden wij ons door geen van deze drie organisaties laten opdringen. De 'sociaal-economische defensie' lijkt ons wel wat voor de EU. (Die oefent overigens al enige controle uit op het bedrijfsleven en probeert bij te dragen aan de sociaal-economische veiligheid in bijvoorbeeld Midden- en Oost-Europa.) Een 'knokploeg' daarentegen vertrouwen we liever toe aan de OVSE. Onze vraag daarbij: als er voor 'peace-keeping' al een knokploeg uitrukt, wat zal er dan gestuurd worden als het op 'peace-enforcing' aankomt?*
- Bij nader inzien geven wij de voorkeur aan de amendementen 10.11 (± sociale verdediging) en 10.32 (± sociaal-economische defensie) en aan zin 9 van uitspraak 10 (± knokploeg).*

CAT. 3 10.17. Amsterdam-Oost, Zeeburg en Watergraafsmeer

- Vervangen "Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE." door: "De NAVO moet op zo kort mogelijke termijn omgevormd worden tot een militaire eenheid die valt onder de OVSE."
- Toelichting: Deze formulering lijkt ons correcter. De huidige NAVO dient zo snel mogelijk te verdwijnen, zie ook ons verkiezingsprogramma. Het gaat ook niet om de huidige NAVO onder een OVSE-paraplu, maar om omvorming tot een ander soort militaire eenheid (voor vredestaken) ter beschikking van de OVSE.
- *Commentaar partijbestuur: Niet alleen de 'omvorming' van de NAVO, maar vooral ook de politieke bereidheid tot versterking van de OVSE is geboden. Dan pas is overheveling van NAVO-middelen naar de OVSE mogelijk. Gezien het feit dat veel Westerse landen vooralsnog slechts lippendienst bewijzen aan de pan-Europese 'veiligheids-architectuur', kunnen we beter openhartig erkennen dat het verdwijnen van de NAVO pas 'op termijn' mogelijk is.*

CAT. 3 10.18. Eindhoven

- Vervangen "Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE" door: "Zo spoedig als organisatorisch mogelijk is, dient de NAVO op te gaan in de OVSE."
- *Commentaar partijbestuur: Deze door ons gedeelde doelstelling vergt niet alleen een aanzienlijke organisatorische versterking van de OVSE, maar vooral de politieke wil (bij de 16 lidstaten van de NAVO en de 54 lidstaten van de OVSE) tot het scheppen van een effectieve pan-Europese veiligheidsstructuur. Dit amendement legt ten onrechte de nadruk op organisatorische obstakels.*

CAT. 3 10.19. Joël Koeckhoven e.a.

- Vervangen: "... versterking van de OVSE. Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE." door: "... een zodanige versterking en democratisering van de OVSE, dat deze organisatie op een doeltreffende wijze het Europese vredes- en veiligheidsbeleid kan uitvoeren, en de NAVO volledig kan vervangen."
- Toelichting: De EU dient, niet "op termijn", maar onmiddellijk, gericht te gaan werken aan vervanging van de primair militair georiënteerde NAVO door de meer op politieke samenwerking gerichte OVSE. Dat dit tijd kost spreekt vanzelf.
- *Commentaar partijbestuur: Natuurlijk dient de EU onmiddellijk te gaan werken aan de versterking en democratisering van de OVSE. Maar het is eerlijker te stellen dat het zelfs in dat geval nog geruime tijd zal duren voor de OVSE de NAVO kan vervangen bij 'peace-enforcing', dan wel de NAVO in zich op kan nemen. Zie voorts ons commentaar bij de amendementen 10.15 en 10.18.*

CAT. 3 10.20. Noord-West Veluwe

- Schrappen: "Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE."
- Toelichting: De NAVO dient te transformeren van militair naar politieel instrument. Vrede kan niet bewaard of hersteld worden met militaire middelen, maar slechts door langdurige bemiddeling en verzoening.
- *Commentaar partijbestuur: Voor onze bedenkingen, zie ons commentaar bij de amendementen 10.08 en 10.15.*

CAT. 3 10.21. Rotterdam

- Toevoegen aan "Op termijn dient de NAVO op te gaan in de OVSE.": ", met inbegrip van de militaire structuren."
- Toelichting: de huidige formulering is niet expliciet genoeg. Drie argumenten: de militaire structuur mag niet vervreemden van de politieke; als legereenheden worden ingezet als internationale politie-agenten, is een zekere betrokkenheid van hen bij de besluitvorming niet onredelijk; militair Rusland kan zo zonder gezichtsverlies in de rest van Europa geïntegreerd worden.
- *Commentaar partijbestuur: De militaire structuren die nodig zijn voor vredesoperaties moeten zeker meeverhuizen naar de OVSE. Maar geldt dat ook voor de nucleaire bewapening? Amendement 10.29 schept meer duidelijkheid.*

CAT. 3 10.22. Enschede / Groningen

- Schrappen "Zowel VN als OVSE ... vredesherstellende operaties."
- Toelichting Enschede: We hebben onze vraagtekens bij de noodzaak om een voldoende sterk en immer paraat Europees leger te hebben. Het juist in progressieve kringen bekritiseerde Fort Europa wordt langs deze alleen maar hermetischer afgesloten en voor je het weet zit je weer midden in een bewapeningsspiraal met datgene dat zich ten oosten (of dit keer ten zuiden?) van Europa bevindt. Het toelaten van Midden- en Oost-Europese landen tot de Europese Unie is een betere manier om stabiliteit, welvaart en vrede in dit deel van Europa te scheppen en te bewaren. Dat is bovendien in overeenstemming met de filosofie achter de oprichting van de (voorloper van de) EU, namelijk de gedachte dat een duurzame vrede in Europa alleen gerealiseerd kan worden door hechte economische en politieke banden tussen de aartsvijanden Frankrijk en Duitsland te smeden. Wanneer crisisgebieden in de Europese Unie worden opgenomen, maken deze crises deel uit van het interne veiligheidsbeleid ofwel van het justitie- en politie-beleid dat in uitspraak 11 uitgebreid aan de orde komt.

■ Toelichting Groningen: GroenLinks laat zich teveel meevoeren met het militaire machtsdenken. In ons amendement stellen we conflictpreventie en -beheersing voorop.

■ *Commentaar partijbestuur: Wie principieel afwijzend staat tegenover militaire missies ter voorkoming of beëindiging van ernstige mensenrechtenschendingen of genocide, moet dit amendement steunen. Ieder ander dient te bedenken dat de militaire middelen die nodig zijn voor vredesoperaties in beginsel in betere handen zijn bij organisaties als de VN en OVSE dan bij afzonderlijke staten. De militaire middelen die zijn ondergebracht bij multilaterale veiligheidsorganisaties kunnen minder makkelijk worden ingezet voor unilaterale doelen - voor 'oorlogs-' in plaats van 'vredesoperaties'. Daarnaast zijn permanente blauwhelmen sneller en dus preventiever inzetbaar dan blauwhelmen waarvoor de VN eerst bij haar lidstaten moet gaan bedelen. Vandaar ons pleidooi voor een permanente troepenmacht voor VN en OVSE. Waarom wij ook voor de NAVO vooralsnog een mogelijke rol zien weggelegd bij vredesoperaties, staat beschreven in ons commentaar bij amendement 10.15.*

In antwoord op Enschede: Deze alinea pleit juist niet voor een Europees leger. Noch de VN (vrijwel alle landen), noch de OVSE (met de VS en Canada, en uiteraard Rusland), noch de NAVO (met de VS en Canada) zijn puur Europese organisaties.

In antwoord op Groningen: Ook wij stellen conflictpreventie voorop. Dankzij amendement 10.09 van Groningen kan dat nog duidelijker in de uitspraak tot uiting komen.

CAT. 3 10.23. Rotterdam

■ *Schrappen: "Zowel VN als OVSE voldoende sterkte."*

■ *Toelichting: opgaan van NAVO in OVSE brengt als het goed is al militaire eenheden in; de organisatie van de VN is niet het onderwerp van dit document.*

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement kijkt alleen naar het einddoel, het opgaan van de NAVO in de OVSE. Maar om dat ooit te kunnen bereiken zal de rol van de OVSE eerst aanzienlijk vergroot moeten worden. Daarmee valt een begin te maken door het opzetten van een bescheiden OVSE-troepenmacht. Gesteld dat een aantal Europese landen daartoe militaire eenheden zou aanbieden aan de OVSE, dan zien wij niet waarom we ons ertegen zouden moeten verzetten.*

Waar de rol van de VN raakt aan die van EU, OVSE, NAVO en WEU, is de VN ook onderwerp van dit document. Alle vijf deze organisaties speelden of spelen een rol in ex-Joegoslavië; dat illustreert hun belang voor de Europese veiligheidspolitiek.

CAT. 2 10.24. Bunnik-Odijk-Werkhoven

■ *Toevoegen aan de eerste zin van de op een na laatste alinea: ", die niet alleen militair-technisch, maar ook vooral inter-cultureel zijn getraind."*

■ *Commentaar partijbestuur: Zie ons amendement 10.25. Dat is vollediger.*

CAT. 3 10.25. Partijbestuur

■ *Toevoegen na "permanente militaire eenheden van voldoende sterkte": "Deze militairen dienen tevens getraind te zijn in bemiddeling en hulpverlening."*

■ *Toelichting: Deze omschrijving omvat naar onze mening de in 10.24 gevraagde interculturele training, maar ook een zekere talenkennis, diplomatieke vaardigheden en kennis van de politieke achtergrond van conflicten.*

CAT. 3 10.26. Noord-West Veluwe

■ *Toevoegen na "permanente militaire eenheden van voldoende sterkte.": ", waarvan training en uitrusting toegespitst zijn op politietaken en bescherming van burgers."*

■ *Toelichting: De NAVO dient te transformeren van militair naar politieel instrument. Vrede kan niet bewaard of hersteld worden met militaire middelen, maar slechts door langdurige bemiddeling en verzoening.*

■ *Commentaar partijbestuur: Het blijven natuurlijk, ook met de door Noord-West Veluwe voorgestelde toevoeging, in de eerste plaats militairen, getraind in het gebruik van en de dreiging met geweld. Wij geven de voorkeur aan ons amendement 10.25.*

CAT. 3 10.27. Maastricht

■ *Toevoegen na "... mensenrechten of genocide.": "Voor vredesherstellende operaties dient de OVSE met voldoende militaire middelen te worden uitgerust. Deze middelen worden onttrokken aan de NAVO."*

■ *Toelichting: Het oprichten van een OVSE-vredeskorps dient er natuurlijk nooit toe te leiden dat er meer militaire formaties in Europa ontstaan.*

■ *Commentaar partijbestuur: Voor de overheveling van militaire middelen van NAVO naar OVSE valt veel te zeggen. Maar de voorwaarde in de tweede zin is te strikt. Het is hoogst wenselijk dat niet alleen de NAVO, maar ook Rusland en andere niet-NAVO-lidstaten troepen, uitrusting e.d. leveren aan de OVSE-eenheden.*

CAT. 3 10.28. Joël Koeckhoven e.a. / Noord-West Veluwe / Maastricht / Eindhoven

- **Schrappen:** "Indien nodig ... vredesherstellende operaties".
- **Toelichting Koeckhoven c.s.:** De hiervoor genoemde "tijdelijke VN-vredesmachten" kunnen ook door de NAVO geleverd worden, onder VN-mandaat. GroenLinks hoeft dit zeker niet expliciet en bij voorbaat goed te keuren.
- **Toelichting Noord-West Veluwe:** De NAVO dient te transformeren van militair naar politieel instrument. Vrede kan niet bewaard of hersteld worden met militaire middelen, maar slechts door langdurige bemiddeling en verzoening.
- **Toelichting Maastricht:** De huidige discussies in de VS laten al blijken dat het niet mogelijk is om VS-NAVO troepen onder VN of ander internationaal commando te laten opereren. Daarmee is de praktische mogelijkheid om voor vredesoperaties NAVO-troepen in te zetten vervallen. Waartoe het laten functioneren van VS-troepen onder VS-commando leidt hebben we in de Golfoorlog al kunnen zien. Dit was absoluut niet te vergelijken met een vredesoperatie.
- **Commentaar partijbestuur:** *We keuren de inzet van de NAVO voor vredesoperaties onder VN- of OVSE-mandaat niet bij voorbaat af. Zoals we reeds hebben aangegeven in ons commentaar bij amendement 10.15, is de NAVO op dit moment de enige militaire organisatie die in staat is tot grootschalige 'peace-keeping'. De vraag of dat onder VN-commando geschiedt of onder (Amerikaans) NAVO-bevel met een VN-mandaat, is van secundair belang. In geval van ernstige mensenrechtenschendingen of genocide is het niet zozeer van belang wie er namens de internationale gemeenschap intervenueert, als wel dat de internationale gemeenschap intervenueert.*

CAT. 2 10.29. Amsterdam-Oost, Zeeburg en Watergraafsmeer

- **Toevoegen na de vierde alinea:** "De bewapening van de NAVO dient te worden teruggebracht tot het niveau dat noodzakelijk is voor deze operaties. Daar hoort uiteraard geen kernbewapening bij."
- **Toelichting:** Dat voor vredesoperaties een beroep kan worden gedaan op de NAVO is bij gebrek aan beter alternatief. Maar het mag voor GroenLinks geen argument zijn om ons neer te leggen bij het huidige hoge niveau van bewapening in NAVO-verband.
- **Commentaar partijbestuur:** *Een zinnige toevoeging.*

CAT. 3 10.30. Partijbestuur

- **Toevoegen na "vredesherstellende operaties":** "Oostwaartse uitbreiding van de NAVO is slechts aanvaardbaar indien deze de veiligheid en stabiliteit in Europa dient. Een nieuwe deling van Europa moet voorkomen worden. Dat vergt onder meer dat:
 - 1) kandidaat-NAVO-leden niet gedwongen worden tot verhoging van hun militaire uitgaven;
 - 2) de ratificatie en uitvoering van ontwapeningsverdragen niet in gevaar komt;
 - 3) overeenstemming bestaat met Rusland over versterkte veiligheidssamenwerking."
- **Toelichting:** Zie ons commentaar op amendement 10.31.

CAT. 3 10.31. Huizen

- **Toevoegen na '...vredesherstellende operaties.':** "Oostwaartse uitbreiding van de NAVO is slechts aanvaardbaar indien deze de veiligheid en stabiliteit in Europa dient. Een nieuwe deling van Europa moet voorkomen worden. Dat vergt onder meer dat:
 - 1) kandidaat NAVO-leden niet gedwongen worden tot verhoging van hun militaire uitgaven;
 - 2) de ratificatie en uitvoering van ontwapeningsverdragen niet in gevaar komt;
 - 3) Rusland niet uitgesloten wordt van de Europese veiligheidssamenwerking.
- **Toelichting:** De NAVO zelf heeft gesteld dat uitbreiding de stabiliteit in Europa moet bevorderen. Het is zaak de NAVO daaraan te houden. In dat geval is er geen reden om Midden- of Oost-Europese democratieën van de Euro-Atlantische samenwerking uit te sluiten. 'Gedeelde veiligheid' kan niet alleen door NAVO-uitbreiding bereikt worden, maar impliceert ook het totstandkomen van paneuropese veiligheidssamenwerking: het bevorderen van allerlei samenwerkingsakkoorden tussen NAVO- en niet NAVO-lidstaten, versterking van de OVSE, uitbreiding van de EU.
- **Commentaar partijbestuur:** *Indien de derde voorwaarde wordt aangescherpt, kunnen wij dit amendement onderschrijven. Vandaar ons amendement 10.30. Omwille van de stabiliteit in Europa is het wenselijk dat de NAVO, alvorens zich uit te breiden met Midden-Europese landen, de Russische bezwaren tegen deze uitbreiding tracht weg te nemen. Daartoe moeten concrete afspraken worden gemaakt over de veiligheidssamenwerking tussen Rusland en de NAVO. Een vergelijk tussen de NAVO-lidstaten en Rusland zou kunnen resulteren in een prominentere rol voor de OVSE.*

CAT. 3 10.32. Amsterdam-Oost, Zeeburg en Watergraafsmeer / Groningen

- **Toevoegen voor "Aan de wapenindustrieën van de lidstaten ...":** "De wapenproductie en wapenhandel moet tot een minimum worden beperkt."

- Toelichting Amsterdam-Oost c.s.: Deze zin is ontleend aan het verkiezingsprogramma. We willen zo'n zin toevoegen, omdat de laatste alinea van uitspraak 10 anders onvoldoende uitdrukt dat de maatregelen in EU-verband onderdeel zijn van verdergaande beperking van wapenproductie. Althans in de visie van GroenLinks.
- Toelichting Groningen: Zie verkiezingsprogramma pagina 13 en 14. De wapenindustrie is één van de oorzaken van oorlogen.
- *Commentaar partijbestuur: Met dit deel van ons verkiezingsprogramma stemmen wij geheel in.*

CAT. 3 10.33. DWARS

- Vervangen de laatste zin door: "Er dient een verbod op de export van wapens en aanverwante technologie naar buiten de E.U. te komen. De subsidies aan de wapenindustrie moeten stopgezet worden."
 - *Commentaar partijbestuur: Wij geven er de voorkeur aan om niet voor een totaalverbod op wapenexport te pleiten, maar, in lijn met het Verkiezingsprogramma 1994-1998, voor 'een stringent stelsel van exportvergunningen' in Europees verband. Enkele criteria voor export staan reeds aan het einde van de toelichting bij uitspraak 10. Wapenleveringen ten behoeve van VN- of OVSE-vredes machten dienen natuurlijk niet door een exportverbod getroffen te worden.*
- De stopzetting van subsidies aan de wapenindustrie wordt door ons reeds bepleit in uitspraak 10, en in ons amendement 10.34.*

CAT. 3 10.34. Partijbestuur

- Vervangen "Aan de wapenindustrieën...op te leggen." door: "Aan de wapenindustrieën van de lidstaten dient de EU strenge exportbeperkingen op te leggen, door middel van een vergunningenstelsel. Informatie over wapenproductie en -handel dient openbaar te zijn. Subsidiëring van wapenproductie moet worden verboden."
- Toelichting: gedeeltelijk een taalkundige correctie, gedeeltelijk een tegemoetkoming aan amendement 10.35.

CAT. 2 10.35. Groningen

- Toevoegen: "De EU zou uitgaveplafonds moeten vaststellen voor de defensie-inspanningen van elk van de lidstaten. De wapenhandel zou exportvergunningen nodig moeten hebben van het Europees Parlement/de Europese Commissie."
- *Commentaar partijbestuur: Hiermee dreigt het defensiebeleid tot een EU-bevoegdheid te worden. Willen we dat wel? De hier voorgestelde exportvergunningen nemen wij over in ons amendement 10.34.*

CAT. 2 10.36. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Toevoegen aan het eind van de uitspraak: "Het dient voor wapenindustrieën aantrekkelijk te worden gemaakt om over te schakelen op civiele productie."
- *Commentaar partijbestuur: Concretere voorstellen met hetzelfde doel zijn een verbod op subsidiëring van wapenproductie (amendement 10.34) en de beperking van wapenproductie en wapenhandel tot een minimum (amendement 10.32). Wij geven de voorkeur aan die amendementen.*

Uitspraak 11

GroenLinks wijst voortgaande Europese samenwerking inzake justitie en politie af, zolang het Verdrag geen waarborgen bevat voor de rechtsmacht van het Europees Hof van Justitie, de bescherming van individuele grondrechten, het medebeslissingsrecht van het Europees Parlement, het volledig initiatiefrecht van de Europese Commissie en openbaarheid van besluitvorming.

Ook Europol en het Verdrag van Schengen moeten aan deze eisen gaan voldoen. Het Verdrag van Schengen dient te worden opgenomen in het EU-verdrag. Vrij verkeer van personen moet gelden voor alle EU-burgers én migranten.

De EU dient voorrang te geven aan de totstandkoming van een gemeenschappelijk visum-, migratie- en asielbeleid. Dit behelst gekwalificeerde meerderheidsbesluiten in de Raad van Ministers, met parlementaire medezeggenschap en juridische controle. Het Europees asielbeleid moet een einde maken aan de negatieve beleidsconcurrentie tussen de lidstaten, door het principe van evenredige lastenverdeling in te voeren. Het Europees Hof van Justitie dient de asielvoorwaarden te kunnen toetsen aan het Vluchtelingenverdrag van Genève.

Het subsidiariteitsbeginsel moet strikt worden toegepast in justitie- en politiezaken. Harmonisatie van drugsbeleid is uit den boze.

CAT. 3 11.01. Maastricht

■ Toevoegen na 2e alinea: "Ter bevordering van het vrij verkeer van personen wordt het visumbeleid versoepeld. In alle landen ter wereld dient minimaal één ambassade van een van de EU-landen te zijn. Indien een EU-land geen ambassade in een ander land heeft, moet het een ambassade van een ander EU-land machtigen om voor haar visa af te geven. Daarnaast worden de formaliteiten versoepeld, en de visumprijzen aangepast aan het welvaartsniveau van het betrokken land. Gestreefd wordt naar visumvrij verkeer met zoveel mogelijk landen."

■ Toelichting: Decennialang is er geprotesteerd tegen de beperkingen die sommige landen aan hun eigen burgers oplegden om te reizen. Nu het IJzeren Gordijn gevallen is wordt er in snel tempo een nieuwe muur opgetrokken rond de EU om te voorkomen dat die burgers uit Oost-Europa die eindelijk mogen reizen nu werkelijk hierheen komen. Dit beleid dient zo snel mogelijk afgeschaft worden. Iedereen heeft het recht om te reizen waarheen hij/zij wil. Daarnaast hebben de belemmerende procedures ook gevolgen voor de eigen burgers. Zij kunnen niet zo snel vrienden uit niet-EU-landen uitnodigen, en worden bovendien geconfronteerd met represailles van de landen wier burgers belemmerd worden. Het schijnt in de diplomatieke wereld namelijk gebruik te zijn om hoge visumprijzen als represaille tegen burgers te gebruiken.

■ *Commentaar partijbestuur: Met de inhoud van het amendement zijn we het eens, wel vinden we het te uitvoerig. Vandaar ons amendement 11.02, dat een aantal elementen van het Maastrichtse amendement naar de toelichting van uitspraak 11 beoogt te verplaatsen. Overigens zijn er vrijwel geen landen in de wereld waar niet minimaal één ambassade van een EU-lidstaat is.*

CAT. 3 11.02. Partijbestuur

■ Toevoegen aan tweede alinea: "De EU dient te streven naar visumvrij verkeer met zoveel mogelijk derde landen. Bij de verstrekking van visa in andere landen mogen Europese ambassades geen onnodige bureaucratische of financiële belemmeringen opwerpen."

■ Toelichting: Zie ons commentaar op amendement 11.01. De overige elementen van dit amendement dienen in de toelichting op uitspraak 11 te worden opgenomen.

CAT. 3 11.03. DWARS

■ Wijzigen zin 5: "De EU dient voorrang te geven aan de totstandkoming van een ruimhartig visum-, migratie- en asielbeleid".

■ *Commentaar partijbestuur: Wij kiezen hier in de eerste plaats voor een gemeenschappelijk beleid, onder de voorwaarden van democratie en rechtsbescherming. We kunnen niet garanderen dat een dergelijk gemeenschappelijk beleid inzake migratie en asiel beduidend ruimhartiger zal zijn dan het bestaande beleid van de lidstaten. Dat nationale beleid neigt er echter toe steeds restrictiever te worden, gezien de negatieve spiraal waarin de lidstaten elkaar gevangen houden. Vandaar onze keuze voor een gemeenschappelijke aanpak. Daarvan mag wel geëist worden dat het in overeenstemming is met internationale verdragen, zoals het Vluchtelingenverdrag van Genève. Daarom stellen wij amendement 11.04 voor.*

CAT. 3 11.04. Partijbestuur

■ Zin 5 wijzigen in: "De EU dient voorrang te geven aan de totstandkoming van een gemeenschappelijk visum-, migratie- en asielbeleid, dat recht doet aan het Verdrag van Genève en andere internationale verdragen."

■ Toelichting: zie ons commentaar bij amendement 11.03.

11.05. 15 actieve leden Leiden

buiten de orde (toelichting is niet amendeerbaar)

■ Wijzigen in de toelichting bij 11. derde alinea, 16e regel: "... aanscherpen teneinde de binnenkomst van asielzoekers..."

■ *Commentaar partijbestuur: De toelichting wordt aangepast volgens het Leidse advies. Kennelijk is de watermetafoor besmettelijker dan we dachten.*

CAT. 3 11.06. 15 actieve leden Leiden

■ Toevoegen voor "het Europees Hof van Justitie ..." "De Europese regelgeving dient een bodem met minimumnormen te zijn voor de nationale regelgeving. Zowel op Europees als op nationaal niveau moet het Vluchtelingenverdrag van Genève norm zijn voor de asielwetgeving. Het Verdrag van Genève zou overigens op enkele punten moeten worden aangescherpt (sekse en geaardheid)."

■ *Commentaar partijbestuur: Met de Europese regelgeving als 'bodem' zijn we het eens. Wanneer (zoals uitspraak 11 reeds voorstelt) het Europees Hof van Justitie, in het kader van een gemeenschappelijk asielbeleid, de asielvoorwaarden aan het Verdrag van Genève mag toetsen, wordt het daarmee automatisch norm voor de Europese en nationale asielwetgeving. De tweede zin van Leiden is dus overbodig. 'Aanscherping' van het Verdrag van Genève suggereert een meer restrictieve vluchtelingendefinitie, en dat is niet wat Leiden bedoelt. Vandaar onze amendementen 11.07 en 11.08.*

CAT. 3 11.07. Partijbestuur

- Toevoegen na "lastenverdeling in te voeren.": "De Europese asielwetgeving dient een bodem van minimumnormen te vormen voor de nationale wetgeving."
- Toelichting: Zie ons commentaar bij amendement 11.06.

CAT. 3 11.08. Partijbestuur

- Toevoegen na "Vluchtelingenverdrag van Genève.": "Daarbij dient ook vervolging wegens sekse of seksuele voorkeur als asielgrond te worden erkend."
- Toelichting: Zie ons commentaar bij amendement 11.06.

CAT. 3 11.09. Brussel

- Toevoegen na "... evenredige lastenverdeling in te voeren.": "Van de totstandkoming van een Europees Fonds voor de vluchtelingen, dat de lidstaten compenseert voor de opvang en integratie van vluchtelingen, dient de Nederlandse regering een harde eis te maken bij onderhandelingen over de jaarlijkse begroting, over de Financiële Perspectieven en over de Eigen Middelen van de EU."
- Toelichting: Financiële Perspectieven = uitgavenplafonds voor de diverse hoofdstukken van de EU-begroting. Eigen Middelen = inkomsten van de EU. Beide worden in de komende jaren herzien. Het bekrompen gemor over de netto-betalerspositie van Nederland in de EU ("We want our money back") kan op deze manier worden getransformeerd tot een gerechtvaardigde eis van solidariteit met de lidstaten (waaronder Nederland) die verhoudingsgewijs veel vluchtelingen toelaten. De negatieve beleidsconcurrentie op het terrein van asielbeleid wordt hierdoor afgeremd.
- *Commentaar partijbestuur: Wij ondersteunen dit advies aan Zalm, Kok en hun opvolgers.*

CAT. 3 11.10. Zoetermeer

- Laatste zin vervangen door: "De harmonisatie van het drugsbeleid moet gericht zijn op implementatie van het Nederlandse drugsbeleid op Europees niveau."
- Toelichting: logisch gevolg van ons amendement op uitspraak 3.
- *Commentaar partijbestuur: Een zeer vrome wens. Om navolging en steun te vinden in Europa, moet Nederland zijn pragmatische en relatief liberale drugsbeleid wel kunnen voortzetten. Een geharmoniseerd drugsbeleid biedt daartoe waarschijnlijk weinig ruimte.*

CAT. 3 11.11. Bunnik-Odijk-Werkhoven

- Laatste zin wijzigen: "Harmonisatie van drugsbeleid is vooralsnog ongewenst."
- *Commentaar partijbestuur: Waarom vooralsnog? Tot de wind voor Nederland uit een gunstiger hoek waait? Dat riekt naar opportunisme.*

CAT. 3 11.12. DWARS

- Toevoegen: "Wel dient er gestreefd te worden naar legalisatie van het gebruik, de teelt en de handel van en in softdrugs."
- *Commentaar partijbestuur: We zouden ons aan inconsistentie bezondigen, als we enerzijds het drugsbeleid tot een exclusief nationale bevoegdheid bestempelen, maar anderzijds een EU-wijde legalisatie van soft-drugs bepleiten. Wanneer drugsbeleid een nationale competentie blijft, hebben lidstaten het volste recht om een repressief beleid ten aanzien van soft-drugs te voeren (zelfs als dat beleid niet werkt).*

CAT. 3 11.13. DWARS

- Toevoegen: "Er moet een speciale milieudivisie van Europol komen."
- *Commentaar partijbestuur: Geen slecht idee. Maar misschien moeten we, alvorens het takenpakket van Europol te gaan uitbreiden, eerst maar een afwachten of het Europol-verdrag geratificeerd wordt, en of er enige kans is dat Europol ooit aan parlementaire controle wordt onderworpen.*

Uitspraak 12

Europese integratie met meerdere snelheden is in beginsel ongewenst. Het mag niet de inzet, maar hoogstens de uitkomst zijn van de onderhandelingen over verdragswijziging. Versterkte samenwerkingsverbanden, waaraan een of meer lidstaten (nog) niet meedoen, zijn alleen aanvaardbaar indien:

- a) het beleidsterrein betreft die dringend om een Europese aanpak vragen;*
- b) geen enkele lidstaat onvrijwillig wordt uitgesloten van deelname;*
- c) geen vaste kopgroep van lidstaten ontstaat;*
- d) de bevoegdheden van de Europese instellingen, de gemeenschapsbegroting en de positie van de kleinere lidstaten niet worden aangetast;*
- e) voor nieuwe lidstaten een in tijd beperkte overgangsregeling nodig is.*

Lidstaten moeten het recht krijgen om uit de EU te treden.

Wijzigingen van het Verdrag dienen te worden onderworpen aan een referendum onder alle Unieburgers, voorafgaand aan de nationale ratificatieprocedures. Zo niet, dan dient in elk geval Nederland een referendum te houden over het nieuwe Verdrag.

CAT. 3 12.01. Zoetermeer

■ Eerste zin vervangen door: "Europese integratie met verschillende snelheden is een feitelijk gegeven. Deze snelheden dienen niet te ver uiteen te lopen."

■ Toelichting: Het is gewoon een feit, dus eromheen draaien is nutteloos.

■ *Commentaar partijbestuur: Gezien de gevaren van meer-snelhedenintegratie die wij in de toelichting op deze uitspraak schetsen, achten wij een wildgroei aan meer-snelhedenconstructies hoogst onwenselijk. De EU is geen restaurant à la carte, waar elke lidstaat naar eigen smaak z'n Euomenu bestelt.*

De bestaande vormen van meer-snelhedenintegratie vormen inderdaad een 'feitelijk gegeven', maar dat wil nog niet zeggen dat deze voorbeelden navolging verdienen. Wanneer 'versterkte samenwerking' in kleinere kring een gemakkelijke en vanzelfsprekende optie wordt, vermindert dat de druk op de lidstaten om er met z'n vijftien uit te komen. Dan dreigt desintegratie.

CAT. 3 12.02. Nijmegen

■ Eerste zin vervangen door: "Europese integratie met meerdere snelheden is ongewenst."

■ Toelichting: Wij vrezen dat de economische kloof tussen de rijkste landen binnen de EU en armere landen, die bij voorbeeld niet aan de EMU-eisen kunnen voldoen, groter zal worden als de rijke landen alvast beginnen. Daadwerkelijke solidariteit vraagt om gezamenlijk optrekken.

■ *Commentaar partijbestuur: Hoewel we de toelichting onderschrijven, zijn we van mening dat het amendement zelf de zaak teveel dichtimmer. Het gaat in deze uitspraak niet alleen over de EMU en onvrijwillige uitsluiting. Onder bepaalde strikte voorwaarden - die wij in de punten a) t/m e) definiëren - kan een meer-snelhedenaanpak de minst slechte optie zijn. Het is bijvoorbeeld niet ondenkbaar dat aan het einde van de Intergouvernementele Conferentie alle lidstaten, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk, bereid zijn tot een gemeenschappelijk asielbeleid te komen, inclusief democratische en juridische controle. In dat geval moeten we, alles afwegende, wellicht concluderen dat een EU-beleid met veertien lidstaten nog altijd beter is dan geen Europees beleid.*

CAT. 3 12.03. Zoetermeer

■ Schrapen punt b.

■ Toelichting: Dit punt is in strijd met toetredingseisen. Als je als lidstaat niet aan de eisen voldoet, word je onvrijwillig uitgesloten.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit geldt vooralsnog alleen voor de Economische en Monetaire Unie. Tegen de toetredingseisen van de EMU - en de onvrijwillige uitsluiting waartoe die leiden - hebben wij inderdaad bezwaren, te meer daar de lidstaten die dreigen te zakken voor het EMU-examen aan hun lot worden overgelaten.*

CAT. 3 12.04. Partijbestuur

■ Vervangen onder e) "nodig is" door "wordt vastgesteld".

■ Toelichting: Het partijbestuur heeft zich hier, naar het oordeel van het congrespresidium, aan een constructiefout in de zinsbouw bezondigd.

CAT. 2 12.05. Zoetermeer

■ Vervangen: "Lidstaten ... treden." door: "Lidstaten moeten het recht krijgen om op basis van gemotiveerde en gefundeerde redenen uit de EU te treden."

■ Toelichting: Gefundeerd en gemotiveerd erin, dan ook gefundeerd en gemotiveerd eruit.

■ *Commentaar partijbestuur: Dit amendement nemen we niet over. Lidstaten mogen ook om slechte of onbegrijpelijke redenen voor de exit-optie kiezen. Veel belangrijker dan de motivatie van een lidstaat om uit te treden is de bereidheid om de boedelscheiding en de toekomstige relaties met de EU goed te regelen.*

CAT. 3 12.06. Amsterdam-Oost, Zeeburg en Watergraafsmeer / Zuid-Oost Drenthe / Zoetermeer

■ Schrappen de laatste alinea ("Wijzigingen ... nieuwe Verdrag.")

■ Toelichting Amsterdam-Oost c.s.: We zijn al niet onverdeeld gelukkig met het verschijnsel referendum. Dit soort referenda is wel heel onwerkbaar. Als de meerderheid van de Unie-burgers (wat een vreselijk woord, doet ons denken aan Hamburgers) een nieuw Verdrag goedkeurt, maar de meerderheid van de Engelsen niet, dan ratificeert Engeland natuurlijk niet en dan is er dus geen nieuw Verdrag. In referenda per lidstaat zien we ook niet veel. Als zowel de Engelse als de Nederlandse bevolking een nieuw verdrag verwerpt en er dan nieuwe onderhandelingen komen, moet het verdrag dan naar links of naar rechts worden bijgesteld. Of blijken we dan gestemd te hebben voor behoud van het door GroenLinks niet gewenste Verdrag van Maastricht?

■ Toelichting Zuid-Oost Drenthe : Zie onze bezwaren tegen het referendum zoals verwoord in ons amendement op uitspraak 4.

■ Toelichting Zoetermeer: Daarvoor hebben we een parlementaire democratie.

■ *Commentaar partijbestuur: Referenda - een aanvulling op de parlementaire democratie - dienen ertoe de legimiteit van en de betrokkenheid bij de besluitvorming te vergroten. (Zie ons commentaar op amendement 4.07.) Dat is in de Europese Unie dringend nodig. Een Verdrag wat je niet kunt uitleggen aan de Europese burgers, moet je dus niet sluiten. Vandaar ons voorstel om over een nieuw Verdrag eerst een EU-wijd referendum te houden. Bij een negatieve uitslag hoeven de nationale ratificatieprocedures niet doorlopen te worden. In geval van een positieve totaaluitslag met een negatieve deelscore in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, is de regering van dat land gewaarschuwd dat ze om een nationaal referendum te overleven nog de nodige tekst en uitleg moet verschaffen aan haar burgers.*

Verwerping van een nieuw EU-verdrag in een referendum kan inderdaad betekenen dat we nog een tijd met het vermaledijde Verdrag van Maastricht blijven opgezadeld. Of dat al dan niet te betreuren valt, hangt af van de kwaliteit van het nieuwe Verdrag. Het kan altijd nog slechter.

Eventuele aanvulling

CAT 3 13.01. Wageningen

■ Voorstel om een aanvullende uitspraak toe te voegen:

"De gevolgen van liberalisering en globalisering dienen nauwlettend te worden gevolgd. Alternatieven voor deze ontwikkelingen, zoals regionalisering, dienen binnen de EU in beeld te blijven."

■ Toelichting: Bij een groot deel van de aanhang van GroenLinks bestaat de overtuiging dat globalisering en liberalisering van de wereldhandel een voldongen feit is. Binnen deze "realiteit" dient gezocht te worden naar de meest ecologische en sociale ontwikkeling ten behoeve van alle mensen en het milieu.

Er zijn ook mensen binnen GroenLinks die grote vraagtekens zetten bij het beschouwen van globalisering en liberalisering als voldongen feiten. Als op termijn blijkt dat de gevolgen van deze ontwikkelingen desastreus zijn, dienen alternatieven ontwikkeld te worden. Het uiterst kritisch volgen van de ontwikkelingen met betrekking tot globalisering en liberalisering blijft nodig. We mogen niet verstommen in deze tijd van "realisme".

■ *Commentaar partijbestuur: We delen de zorg van Wageningen, maar dit voorstel is nogal mager om als op zichzelf staande uitspraak te gelden. Te vanzelfsprekend ook. Uiteraard volgt GroenLinks de gevolgen van liberalisering en globalisering nauwlettend. Sterker nog, de vertegenwoordigers van GroenLinks in de Tweede Kamer en in het Europees Parlement hebben in 1994 hun stem uitgebracht tegen tegen het GATT/WTO-verdrag, over liberalisering van de wereldhandel, vanwege het gebrek aan een sociale en ecologische dimensie en vanwege de negatieve effecten voor de armste ontwikkelingslanden.*

Wij beschouwen liberalisering en globalisering niet als voldongen feiten. Liberalisering is het resultaat van bewuste politieke keuzen om handelsbarrières te slechten en concurrentie te bevorderen. Deze keuzen kunnen in beginsel ook worden teruggedraaid. Globalisering is ten dele een mythe: de grootste handelsstromen hebben nog altijd geen mondiaal, maar een regionaal (b.v. Europees) karakter. De profeten van de globalisering, die waarschuwen dat we zijn overgeleverd aan de wereldmarkt, hebben vaak een verborgen agenda: met het doembeeld van moordende mondiale concurrentie kunnen zij de Europese verzorgingsstaten afschilderen als onbetaalbaar.

'Regionalisering' van de economie dient niet slechts 'in beeld te blijven', het is een reëel perspectief. Daarvoor is het niet nodig een nieuw protectionisme in te voeren. Wanneer de prijzen van vervoer de waarheid gaan vertellen over brandstofverbruik en vervuiling - wat zij onvermijdelijk eens gaan doen - zal een groot deel van de internationale en intercontinentale handel onrendabel blijken.

Kortom: de voorgestelde aanvullende uitspraak vertelt naar onze mening te weinig nieuws.

■ VERANTWOORDING PARTIJBESTUUR (JULI - DECEMBER 1996)

Samenstelling en taakverdeling

Sinds het laatste congres op 15 juni j.l. zijn er geen mutaties in de samenstelling van het bestuur opgetreden. Wel heeft het partijbestuur het laatste half jaar te maken gekregen met langdurige ziekte van twee van zijn leden. De taakverdeling was het laatste halfjaar van deze bestuursperiode als volgt:

■ Dagelijks Bestuur

- voorzitter: Ab Harrewijn
- vice-voorzitter: Marjan Brouwer
- secretaris: Hella van de Velde
- penningmeester: Bert Boer
- secretaris publiciteit: Wilfred Rubens

■ Inhoudelijke beleidsterreinen

- Cluster *sociaal-economische zaken*: Lenie Scholten en Els Veenis
- Cluster *milieu*: Kees Diepeveen en Titia van Leeuwen
- Cluster *buitenland*: Kees Kalkman en Tjada Latupeirissa
- Taakgroep "*multiculturele samenleving*": Marjan Brouwer en Tarik Pehlivan
- Cluster "*achterban*": Vera Dalm, Jeannine Molier, Wilfred Rubens en Hella van de Velde
- *Overige terreinen*: binnenlandse zaken: Titia van Leeuwen; cultuur: Jeannine Molier; justitie: Kees Kalkman; onderwijs: Wilfred Rubens; sport: Marjan Brouwer.

- Contactfuncties en vertegenwoordigingen: Bestuur Stichting Bureau GroenLinks: Bert Boer; Bestuur Wetenschappelijk Bureau: Hella van de Velde; Bestuur SVI: Vera Dalm; Bestuur Stichting GroenLinks in de EG: Tjada Latupeirissa; Congrespresidium: Marjan Brouwer; Partijraadsbestuur: Ab Harrewijn; Stuurgroep Raads- en Statenwerk: Jeannine Molier; Burgemeestersgroep: Marjan Brouwer; Vrouwenoverleg: Els Veenis; Jongeren / DWARS: Vera Dalm, Tarik Pehlivan; Ouderen / 50+-groep: Lenie Scholten, Ab Harrewijn; De Linker Wang: Bert Boer; Progressief Migrantenblok: Hella van de Velde; Roze Links: Lenie Scholten; GroenLinks Magazine: Wilfred Rubens; Fracties Eerste en Tweede Kamer: Ab Harrewijn; Vakbondswerkgroep: Lenie Scholten; AOW-Commissie: Lenie Scholten; Werkgroep woonlasten: Marianne Spierings; Werkgroep sociale zekerheid: Els Veenis; Economische Commissie: Lenie Scholten; Werkgroep gehandicapten: Marianne Spierings; Landbouwwerkgroep: Titia van Leeuwen; Coördinatie van acties: Marianne Spierings; Gemachtigde Kieswetzaken: Louis Vuurboom; plaatsvervanger Bert Boer.

- Contacten met de provincies: Groningen: Els Veenis; Friesland: Vera Dalm; Drenthe: Tjada Latupeirissa; Overijssel: Marianne Spierings; Flevoland: Hella van de Velde; Gelderland: Lenie Scholten; Utrecht: Bert Boer; Noord-Holland: Titia van Leeuwen; Zuid-Holland: Jeannine Molier; Zeeland: Kees Diepeveen; Noord-Brabant: Wilfred Rubens; Limburg: Kees Kalkman.

Algemeen

Inmiddels is de voorbereiding van het verkiezingsjaar 1998 gestart en is een Programcommissie geïnstalleerd. Deze heeft tot taak een verkiezingsprogramma te schrijven, opgebouwd rond vijf korte kernachtige essays met daarin een duidelijke GroenLinkse visie op actuele politieke dilemma's. Deze visie-onderdelen gaan gepaard met tijdens het programcongres amendeerbare standpunten over onderwerpen die aansluiten bij het desbetreffende onderdeel.

De essays die de kern vormen van het programma komen tot stand in een discussietraject met de partij. Vijf deskundigen op uiteenlopende terreinen zijn gevraagd om de basisstof hiervoor te leveren. Een en ander zal in een vijftal salons en tijdens een GroenLinks Forum worden besproken.

Het partijbestuur heeft gekozen voor een meerjarenbeleid waarin, naast de voorbereiding van de verkiezingen, de rol van Groenlinks in het publieke debat en de positie van jongeren bijzondere aandacht zullen krijgen. Na een evaluatie van het projectmatig werken is besloten door te gaan met het werken in projecten, met daarbij scherpere afspraken over de regie van een project, de afbakening van de doelstellingen en de afstemming ervan op andere activiteiten. Op dit moment loopt het project 'milieu en werkgelegenheid' (zie *milieu*). In 1997 ligt de nadruk op het project 'multicultureel' (zie *multicultureel*). Dit project loopt dus door in de nieuwe bestuursperiode.

Mede door het tijdsbeslag van de verkiezingsvoorbereidingen zal het nieuwe partijbestuur voorlopig weinig ruimte hebben om geheel nieuwe projecten op de rails te zetten. Wegens de noodzaak om zaken als de programmavoorbereiding op gang te brengen, is het huidige bestuur verplicht geweest om op onderdelen over het eigen graf heen te regeren.

Sociaal-economische politiek

Het vorige Congres vormde de afsluiting van het sociale project, dat een combinatie inhield van activiteiten van het partijbestuur en activiteiten van afdelingen, werkgroepen en andere geledingen. Inmiddels is het project geëvalueerd. Er is een groot aantal activiteiten georganiseerd. In die zin heeft het project een stimulerende en mobiliserende functie gehad, met name in de partij zelf. Desalniettemin kon een aantal voornemens niet worden uitgevoerd (gelijktijdig nemen van lokale initiatieven door gemeenteraadsfracties, armoede-klachtenlijn, stunts). Wel kwam het tot een groot aantal lokale bijeenkomsten. Het blijkt lastig te zijn om GroenLinkers te mobiliseren voor de wat onconventionele activiteiten zoals stunts. Door middel van het project is GroenLinks wel in staat geweest de banden aan te halen met relevante organisaties als de Raad van Kerken, de FNV en de Arme kant van Nederland.

De intentie om met het project een bredere uitstraling naar buiten te hebben, is gedeeltelijk geslaagd. Het project als zodanig trok weinig aandacht van landelijke media. Initiatieven van de fractie op sociaal terrein kregen daarentegen wel veel publiciteit. Een actieve fractie bleek ook in dit project de kortste weg naar media-aandacht.

Op dit moment ontwikkelt een AOW-commissie o.l.v. Eerste-Kamerlid Ans Zwerver voorstellen ter voorbereiding van een conferentie. Verder wordt een werkconferentie voorbereid van de vakbondsgroep, het vrouwenoverleg en mensen uit FNV en Emancipatieraad over voetinkomen, basisuitkering, loopbaanonderbreking e.d.

De werkgroep Sociale Zekerheid heeft inmiddels zichzelf opgeheven. Op een mede door het partijbestuur met deze groep georganiseerde beleidsdag trok de werkgroep de conclusie de eigen ambities (geregeld externe bijeenkomsten organiseren; het sociale beleid van GroenLinks aanscherpen) niet te kunnen waarmaken. Wel heeft de groep nog een informatieve avond georganiseerd over de recente sociale conferentie van Melkert en over Sjakuus, een samenwerkingsverband van organisaties van uitkeringsgerechtigden.

Vanuit het partijbestuur zal rond het thema sociale zekerheid een serie deskundigenbijeenkomsten worden belegd.

Milieupolitiek

Op het congres van 15 juli 1996 werd met een discussie over 'milieu en inkomen' een koppeling en een overschakeling gemaakt van het project 'sociaal' naar het project 'milieu en werkgelegenheid'. Een belangrijk onderdeel van dit project vormde het GroenLinks Forum over Milieu en Werkgelegenheid op 5 oktober. Het was een druk bezochte en inspirerende bijeenkomst, waarop ook veel 'niet-GroenLinkers' begroet konden worden. Op het Forum werden twee nieuwe publikaties gepresenteerd. De publikatie '*Nieuwe Werkgelegenheid*' geeft een inventarisatie van positieve werkgelegenheidseffecten van een effectief milieubeleid. De publikatie '*De winst van groen werk*' geeft voorbeelden van lokale initiatieven op het gebied van werkgelegenheid en milieu. Van het Forum is een uitgebreid verslag gemaakt en de evaluatie vindt plaats met behulp van een schriftelijke enquête onder de deelnemers. In het kader van het project is ook een speciaal nummer van De Rode Draad verschenen met tips voor lokale activiteiten, als handreiking naar de afdelingen. Begin 1997 verschijnt de publikatie over 'traditionele sectoren' en de mogelijkheden om daarbinnen een verantwoord milieubeleid te voeren. Rond de publikatie zullen bedrijfsbezoeken en discussiebijeenkomsten georganiseerd worden. Het milieuproject is voor de activiteiten van de afdelingen tot en met maart 1997 verlengd. Tot ruim in 1997 kunnen afdelingen op het landelijk bureau terecht met vragen en meedenk-hulp.

Multiculturele samenleving

Het project 'multiculturele samenleving' zal begin 1997 van start gaan. De voorbereidingen zijn afgerond en er ligt een projectplan dat door het partijbestuur is vastgesteld.

De doelen van het project zijn:

- Een bezinning op / verdieping van het eigen standpunt in een aantal sleutelkwesities in de debatten op dit beleidsterrein: het minderhedenbeleid, het arbeidsmarktbeleid, onderwijsbeleid en het begrip multiculturele samenleving.

- Het ondersteunen van GroenLinkse politici bij het ontwikkelen van beleid dat bijdraagt aan het vormgeven aan de multiculturele samenleving.

Er is voor gekozen dit project gestalte te geven als een 'zoektocht' naar dilemma's en oplossingen op het terrein van de multiculturele samenleving. De inzet is ook om te leren van ervaringen die op diverse plaatsen zijn opgedaan en van de inzichten van buitenstaanders.

In dit project krijgen de tijdschriften van GroenLinks een centrale rol als aanjager van discussies. Het beoogde effect is het ontwikkelen van een samenhangende visie en het verkrijgen van concrete ideeën waarmee GroenLinks politici aan de slag kunnen gaan.

Internationale politiek

Het werk op dit gebied heeft het afgelopen half jaar in het teken gestaan van de voorbereiding van het huidige Europa-congres. In de aanloop van het Congres zijn er acht regionale voorrondes georganiseerd. Deze zijn behoorlijk bezocht en leverden levendige discussies op over de Europese eenwording, asielbeleid en defensiepolitiek.

GroenLinks is als waarnemer betrokken bij de coördinatiegroep van de Europese 'schaduwtop'. Dit is een initiatief van een samenwerkingsverband van groepen die kritisch staan ten opzichte van de huidige politiek van de Europese Unie.

Het afgelopen half jaar waren er diverse internationale contacten. Deelgenomen werd aan het eerste congres van de Federatie van Europese Groene partijen in Wenen en aan een conferentie over Europa's gemeenschappelijke toekomst in Berlijn. Verder brachten het bestuur van de Europese Federatie van Groene partijen, een delegatie van de Turkse Emak-partij en de voorzitter van de Turkse ÖDP een bezoek aan GroenLinks.

Tenslotte organiseerde het partijbestuur een aantal discussiebijeenkomsten over de mensenrechten in Turkije en de Koerdische kwestie en voerde het overleg met het Komitee Indonesië en met de Nederlandse afdeling van de Surinaamse Hernieuwde Progressieve Partij.

Partijopbouw

Het ledental van GroenLinks is per 1 december 11.591. Enige extra impulsen voor de werving van nieuwe leden zijn voorgenomen in de aanloop naar de verkiezingen, aangezien blijkt dat zich in verkiezingstijd meer leden aanmelden dan anders. Het aantal afdelingen per 3 december 1996 is 233.

Op basis van regionale bijeenkomsten met afdelingsbestuurders is een plan in ontwikkeling over veranderingen in de serviceverlening door het partijbureau.

Ook de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 1998 is inmiddels ter hand genomen. Het partijbestuur wil in dit verband extra ondersteuning en informatie bieden aan de afdelingen, onder andere wat betreft een professionele aanpak van de werving en selectie van kandidaten en wat betreft de verkiezingscampagnes.

Het partijbestuur heeft opnieuw te maken gehad met conflicten op lokaal niveau. Een in het oog lopend conflict was de kwestie waarin de GroenLinks-fractie in Haarlem het stemgedrag van de CD in zijn politieke afwegingen betrok. Een en ander leidde ertoe dat twee fractieleden aftraden. Het partijbestuur heeft getracht in deze kwestie bemiddelend op te treden en heeft inmiddels een intensief begeleidingstraject opgezet om de afdeling Haarlem weer vlot te trekken.

Emancipatie en diversiteit

De doelstelling op dit terrein is te bevorderen dat GroenLinks op alle niveaus een pluriforme partij wordt, om daarmee de kwaliteit van de partij te verhogen.

Op 7 december vond een conferentie plaats voor bestuurders en andere actieve leden uit afdelingen. Op basis van een eerste discussienota is gesproken over de mogelijkheden om in afdelingen diversiteitsbeleid te voeren. Het gaat dan om concrete maatregelen met betrekking tot werving en selectie, kadervorming, het aantrekkelijk maken van de werkwijze voor diverse categorieën burgers en het grijpbaar en veranderbaar maken van zoiets als de 'partijcultuur'. De bevindingen uit de conferentie zullen een bredere verspreiding krijgen.

Voor multicultureel samengestelde fracties en besturen werden trainigen interculturele communicatie aangeboden.

Scholing en Vorming

In 1996 heeft het partijbestuur het scholing- en vormingswerk financieel extra ondersteund, mede met het oog op de nieuwe opdracht op het terrein van emancipatie en diversiteit. Ook dit jaar werden er trainingen voor uiteenlopende doelgroepen verzorgd. Zo waren er op aanvraag 'trainingen op maat' voor fracties en besturen. Daarnaast is er een collectief aanbod, bijvoorbeeld met betrekking tot politieke vaardigheden voor afdelingsbestuurders, raadsleden en Statenleden. Ook is er scholing op deelonderwerpen; in 1996 is bijvoorbeeld een studiemiddag voor afdelingspenningmeesters gehouden. Er zijn verder studiedagen over uiteenlopende actuele thema's voor lokaal en regionaal kader. Daarnaast functioneert het raads- en Statenledenoverleg. Ten slotte is een nieuwe groep deelnemers aan de kaderschool begonnen.

Publiciteit

De budgetten voor publiciteit zijn hoofdzakelijk aangewend in het kader van de uitgevoerde projecten (w.o. reclame voor het Forum). Momenteel wordt het koppelen van publiciteitsmiddelen aan uit te voeren projecten heroverwogen. Immers, GroenLinkse projecten volgen niet per definitie de politieke agenda. De nieuwe partijvoorlichtster ontwikkelt daarom voorstellen om middelen voor voorlichting meer in te zetten ten behoeve van het publieke debat. Daarbij willen we in eerste instantie niet denken aan advertenties.

Het afgelopen jaar stond met betrekking tot ledenwerving in het teken van herbezinning. Daarbij is teruggegrepen op de discussie over GroenLinks als publieke partij, uit het rapport Duurzame Democratie. Het lijkt zinvol om in de eerste plaats stil te staan bij de vraag hoe GroenLinks (landelijk en lokaal) leden en sympathisanten meer kan betrekken bij de partij en bij de vraag hoe bestaande leden kunnen worden vastgehouden.

Overige zaken

In toenemende mate hebben leden en vertegenwoordigers van GroenLinks last van bedreigingen van extreem-rechts. Dit gebeurt op verschillende manieren: op bijeenkomsten van extreem-rechts, via brieven, telefoontjes tot fysiek geweld. Het partijbestuur brengt dit in kaart en doet aangifte. Registratie is van het allergrootste belang. Er is nu een juristengroep gevormd in dit kader. Het partijbestuur heeft overleg gevoerd met anti-fascisten, het Landelijk Bureau Racismebestrijding, de Anne Frankstichting, evenals met de politie, het Openbaar Ministerie, de BVD, FOK en diverse betrokken partijleden. Een advocatenkantoor kreeg de opdracht uit te zoeken hoe te handelen bij bedreigingen. Daarnaast is onderzocht welke juridische stappen ondernomen kunnen worden.

Het partijbestuur heeft er in eerste instantie voor gekozen niet zelf actief de publiciteit te zoeken vanuit de overweging de eigen leden te willen beschermen; de ervaring leert dat publiciteit tot meer bedreigingen leidt. Ook heeft extreem-rechts groot belang bij publiciteit. Het partijbestuur wil in beginsel voorkomen dat men die ook daadwerkelijk krijgt.

Het partijbestuur heeft het afgelopen half jaar een anti-racismefonds ingesteld op basis van een legaat van de CPN. Hiermee zullen anti-racistische acties worden gefinancierd en jaarlijkse bijdragen worden geleverd aan initiatieven als de herdenking van de Februaristaking en Nederland bekennt Kleur.

Het partijbestuur heeft meegewerkt aan acties voor de vrijlating van de Indonesische vakbondsactivist Muchtar Pakpahan.

Ten slotte kan worden vermeld dat er een geregeld overleg met de jongerenorganisatie DWARS ontstaat.

Stichtingen

Aan de partij zijn de volgende stichtingen verbonden:

- De Stichting Bureau GroenLinks (SBGL) treedt op als werkgever van het personeel en het partijbureau. De samenstelling van het stichtingsbestuur is met ingang van 1 september 1996 zodanig veranderd dat het bestaat uit onafhankelijke leden, die deskundig zijn met betrekking tot personeel en organisatie en geen zitting hebben in één van de andere besturen die de partij rijk is. Alleen de penningmeester van het partijbestuur (Bert Boer) heeft q.q. zitting in het SBGL-bestuur. De overige leden zijn Wim van Breemen, Jan Tilburgs, Marion Rookhuizen (voorzitter) en Amy Koopmanschap (secretaris).

- De Stichting Wetenschappelijk Bureau (WB) organiseert het wetenschappelijk werk van de partij. Partijbestuursvertegenwoordiger in het WB-bestuur was Hella van de Velde.

- De Stichting Scholing- en Vormingsinstituut (SVI) organiseert het scholingswerk van de partij. Vera Dalm was namens het partijbestuur lid van het stichtingsbestuur.

- De Stichting GroenLinks in de EG ondersteunt de GroenLinkse leden van het Europees Parlement en beheert de door de EG beschikbaar gestelde gelden. Namens het partijbestuur verving Kees Kalkman de wegens ziekte uitgeschakelde Tjada Latupeirissa als lid van het stichtingsbestuur.

- De Stichting Duurzame Solidariteit (SDS) initieert activiteiten die zijn gericht op internationale solidariteit en duurzame ontwikkeling. Kees Kalkman verving Tjada Latupeirissa het afgelopen half jaar ook in dit bestuur.

Om de afstemming tussen de verschillende werksoorten te versoepelen, is er regelmatig een tripartite overleg tussen het partijbestuur, het SVI en het WB gehouden.

Partijbureau

Op 28 november 1996 verhuisde het partijbureau naar zijn nieuwe pand aan de Utrechtse Oudegracht 312. Al eerder kon het pand gebruikt worden voor vergaderingen. De afgelopen maanden heeft het pand een opknop- en opfrisbeurt ondergaan. Op 11 januari is het nieuwe partijbureau officieel geopend met een presentatie aan leden, sympathisanten en de stad Utrecht.

Recentelijk kon de vacature van de voorlichter weer worden vervuld. Bij GroenLinks en de aanverwante stichtingen zijn per 1 december 1996 de volgende medewerkers in dienst: Paul Basset (WB); Lida Beumer (receptie/ledenadministratie/secretariaat); Anne de Boer (Oost-Europaproject); Sietske de Boer (Stichting Duurzame Solidariteit); Leo Bosland (directeur); Jacqueline Cremers (receptie/secretariaat); Edmé Declerq (SVI); Ronald Dekker (economisch beleidsmedewerker); Bas Elfrink (interne communicatie en campagnes); Hansje Galesloot (hoofdredacteur GroenLinks Magazine); Anita de Jong (SVI); Henk Krijnen (WB, tot 18 november '96); Ron Leijser (SVI); Gerrit Pas (WB); Anne Read (reproductie); Mariëtte van Schaik (voorlichter); Albert Smit (receptie/ledenadministratie/secretariaat); Bas van Spijker (redactiesecretaris GroenLinks Magazine); Saskia Vegter (SVI); Hein Verkerk (GroenLinks in de EU); Frank Visser (SVI); Louis Vuurboom (secretaris partijbestuur); Tanja Weyl (financiële administratie/receptie); Richard Wouters (GroenLinks in de EU) Eric Zuidhoek (conciërge). De boekhouding is uitbesteed aan Frans Janssen. Daarnaast werken als vrijwilligers op het partijbureau Hans Bakker (buitenland), Jelle van den Braak (knipselkrant), Jan Kastje (project werkgelegenheid en milieu), Chrit Kessels (secretariële ondersteuning WB) en Henk Spenkelink (Oost-Europa-project).

Namens het partijbestuur: Hella van de Velde

■ BEGROTING 1997

In 1995 en 1996 hebben de financiën van GroenLinks zich gunstig ontwikkeld. Aan de inkomstenkant waren er meevallers. Dit maakt het mogelijk voor de begroting 1997 enkele voorstellen te doen voor extra uitgaven. Hieronder worden de belangrijkste veranderingen kort toegelicht.

In bijgaand overzicht is het complete beeld van inkomsten en uitgaven te vinden. Dit overzicht heeft een nieuwe indeling gekregen. Voorheen werden vrijwel alle interne kosten onder post 8 partijbureau geboekt; die interne kosten worden nu naar verbruik over alle kostenplaatsen verdeeld. Zo komen er nu ook posten voor huur en management bij partijbestuur en ledenblad voor. Aan de stichtingen worden deze kosten nu systematisch doorberekend; de hogere kosten worden echter gecompenseerd door een hogere subsidie van de partij.

Aan de inkomstenkant hebben zich ten opzichte van eerdere begrotingen positieve ontwikkelingen voorgedaan bij de contributie en afdrachten. In 1996 en 1997 pakt ook de ontvangen rente beduidend hoger uit.

Om het Eigen Vermogen van de partij weer op peil te krijgen is in 1995 besloten een overschot van een ton per jaar na te streven. In 1995 was het overschot uiteindelijk ruimer. Ook voor 1996 wordt een groter overschot verwacht. Bovendien werd in 1996 van de CPN een laatste overdracht van 163 duizend gulden ontvangen. Daarmee is het Eigen Vermogen al behoorlijk hersteld. In 1997 kan hierdoor met een overschot van 50 duizend gulden worden volstaan.

Deze twee ontwikkelingen maken hogere uitgaven mogelijk. Het partijbestuur heeft de volgende wijzigingen in de begroting 1997 opgenomen.

- * De secretariële ondersteuning (onder post 8) wordt met f 36.000 verhoogd.
- * De personeelskosten worden aangepast: in verband met de verhuizing naar Utrecht zijn er hogere kosten voor woon-werkverkeer; verder een indexering van de lonen i.v.m. de laatste CAO Ambtenaren per januari 1997.
- * Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen 1998 zal volgend jaar meer nodig zijn voor scholing van afdelingskader en begeleiding van afdelingen. Hiervoor wordt 20.000 uitgetrokken - vergelijk post 23 a (voor de ondersteuning van de gemeenteraadsverkiezingen wordt verder nog geld vrijgemaakt bij het Afdelingsfonds en/of de campagnebegroting).
- * In het kader van het servicebureau wordt 10.000 gulden ruimte gemaakt voor betere faciliteiten (voorlopig bij post 8).
- * Een bedrag van f 20.000 voor een economisch medewerker (voorlopig bij 9). Hieraan verbonden is het voorstel het WB (Wetenschappelijk Bureau) te vragen hiervoor een vergelijkbaar bedrag uit de WB-begroting te gebruiken, zodat er een aanstelling van 20 tot 24 uur per week mogelijk wordt.

In het bijgevoegde overzicht staat de begroting 1997 in kolom C. De genoemde voorstellen zijn hierin al verwerkt. Ter vergelijking zijn ook het resultaat 1995 en de (geactualiseerde) begroting 1996 opgenomen, beide omgerekend naar de nieuwe indeling.

Intussen bestaat er op de lopende inkomsten en uitgaven een behoorlijk goed zicht. Onzekerheden betreffen vooral de nieuwe huisvesting en de afdrachten. De praktijk in Utrecht zal pas precies duidelijk maken welke kosten met het nieuwe pand gemoeid zijn. De afdrachten schommelen altijd al van jaar op jaar, maar in voorjaar 1998 wordt het extra spannend: hoe pakken de gemeenteraadsverkiezingen en de collegevorming daarna uit. Daar de afdrachten intussen een fors deel van de totale inkomsten uitmaken, kan een tegenvallende gang van zaken de partijfinanciën behoorlijk onder druk zetten. Dat risico op zichzelf is niet weg te nemen; wel is het zaak ervoor te zorgen dat er steeds een goed inzicht in de financiën is om een snelle bijsturing mogelijk te maken.

Het financieel verslag 1996 en het rapport van de kascontrolecommissie daarover zullen in het voorjaar 1997 aan de partijraad worden aangeboden. Door de planning van de congressen kan het financieel verslag 1996 pas in januari 1998 op het Congres zelf aan de orde komen, samen met de begroting 1998.

Op het Congres is er doorgaans geen tijd om gedetailleerde of technische vragen rond de begroting te bespreken. Afgevaardigden worden verzocht me hierover vooraf te bellen: 075 - 61.70.438.

Bert Boer
penningmeester

BEGROTING 1997

GroenLinks

x 1000 gulden	A	B	C
	Herber RESULTAAT 1995	Herber BEGROOT 1996	Voorstel BEGR 1997
INKOMSTEN			
1 contributies	1576	1580	1600
2 afdracht Kamerl	73	80	80
3 afdracht lokaal	774	775	800
4 giften/donateurs	2	5	5
5 rente	38	35	68
6 uitgeverij	22	15	15
7 giroronde najaar	73	70	70
	====	====	====
totaal	2558	2560	2638
UITGAVEN			
8 admin/secr/verz	298	298	348
9 partijbestuur	285	298	304
10 partijraad	12	13	13
11 congres - forum	65	40	40
12 ledenblad	222	227	233
13 publiciteit	155	199	243
14 werkgroepen	50	55	55
15 migrantenproj	21	10	10
16 vrouwenproj	28	10	10
emancipatie/div	18	38	38
17 SVI scholing	93	85	91
a SVI doelsubsidies	19	20	20
b Oost Europa project	13	16	18
18 WB wetensch buro	81	80	88
20 St Duurzame Solid		20	20
21 afdeling/provincies	709	712	725
22 akties derden	6	10	10
23 projecten	70	74	77
a gemeenteraadsverkiez			20
24 reserv. volg. verk.	150	190	190
25 naar Anti Racisme F		5	5
26 naar Sociaal Fonds	60	60	30
	====	====	====
totaal	2355	2460	2588
VERANDERING VERMOGEN			
Saldo exploitatie	203	100	50
Bijzondere lasten			
Bijzondere baten	12		
	====	====	====
Tekort -/ Over +	215	100	50

■ ADVIES AAN HET CONGRES OVER DE SAMENSTELLING VAN EEN NIEUW PARTIJBESTUUR

vastgesteld op 19 december 1996

1. Inleiding

Het partijbestuur van GroenLinks bestaat uit 15 leden. De zittingsperiode van een bestuur is twee jaar; dan kiest het Congres weer een nieuw partijbestuur.

Over de samenstelling van een nieuw partijbestuur wordt advies uitgebracht door een kandidatencommissie. Deze commissie wordt gekozen door de partijraad.

In de Kandidatencommissie Partijbestuur 1997-1999 heeft de partijraad op 20 april 1996 de volgende zeven leden gekozen: Andrie de Boer, Henk Branderhorst, Martine Fransman, Ruud Grondel, Petra Ket, Sam Pormes en Sjany de Ruijter. Ruud Grondel treedt op als voorzitter van de commissie; Louis Vuurboom fungeert als ambtelijk secretaris.

2. Kandidaatstelling en bewilliging

Voor de 15 plaatsen in het partijbestuur zijn 24 kandidaten beschikbaar. Dit aanbod is niet zonder inspanning tot stand gekomen. De eerste ronde van kandidaatstelling en bewilliging heeft slechts 18 kandidaten opgeleverd. Daarom is de kandidaatstelling heropend en heeft de commissie ook zelf actief gezocht. De tweede kandidaatsstellingsronde en het zoekwerk van de commissie hebben het aanbod gelukkig verruimd. Na de tweede ronde waren er meer kandidaten dan de 24 waaruit nu gekozen kan worden; tijdens de procedure (na de gesprekken) hebben zich namelijk verschillende personen teruggetrokken die aanvankelijk hadden toegezegd.

De ervaringen bij de kandidaatstellingsprocedure geven de commissie aanleiding tot het plaatsen van enkele kritische kanttekeningen (zie 5.).

3. De kandidaten

Er zijn (uiteindelijk) 24 personen kandidaat voor het lidmaatschap van het partijbestuur: 10 vrouwen en 14 mannen; onder hen 3 migranten. Van de kandidaten zijn er 9 op dit moment lid van het partijbestuur; 4 van die 9 hebben zitting sinds maart 1996.

In alfabetische volgorde zijn de kandidaten:

Naam:	Leeftijd:	Woonplaats:
♂ Sears Appalsamy	38	Breda
♂ Bert Boer	57	Zaandam
♀ Saar Boerlage	64	Amsterdam
♀ Marion Boogers	30	Enschede
♀ Marjan Brouwer	48	Amersfoort
♀ Marianne Cornelisse	43	Arnhem
♂ Wouter van Eck	31	Beek-Ubbergen
♀ Ineke de Haan	50	Tolbert
♂ Ab Harrewijn	42	Utrecht
♀ Herma Hofmeijer	31	Amsterdam
♂ Kees Kalkman	48	Utrecht
♂ Willem de Kler	50	Amsterdam
♂ Bram Kruit	53	Oud-Beijerland
♂ Tjada Latupeirissa	42	Wageningen
♂ Bart de Leede	37	Schiedam
♀ Titia van Leeuwen	46	Amsterdam
♂ Tarik Pehlivan	26	Den Haag
♂ Chris Rümke	36	Amsterdam
♀ Lenie Scholten	40	Nijmegen
♂ Kees Schröer	48	Maastricht
♂ Menno Sijtsma	24	Utrecht
♀ Els Veenis	39	Leiden
♀ Crista Vonkeman	39	Rotterdam
♂ Joris Wijnhoven	25	Nijmegen

4. Werkwijze

- Ten behoeve van de kandidatencommissie hebben de kandidaten een bereidverklaringsformulier ingevuld waarin gevraagd werd naar ervaring, deskundigheid, motivatie, kijk op het partijbestuurswerk, voorkeur voor taken binnen het partijbestuur, beschikbare tijd en visie op de politieke prioriteiten voor Groen Links in de komende periode.

Vervolgens heeft de commissie met alle kandidaten - dat waren er in die fase 28 - een gesprek gevoerd, waarin aanvullende informatie werd gevraagd en de commissie zich een beeld vormde van haar gesprekpartners. Dit op grond van haar opdracht na te gaan in hoeverre de kandidaten voldoen aan de geldende criteria en hoe zij op de posten waarvoor zij kandidaat zijn denken te functioneren. De bedoelde criteria zijn vastgesteld door de partijraad en worden als bijlage bij dit advies afgedrukt (pagina 58). In de gesprekken met herkiesbare bestuursleden is uiteraard het functioneren van het partijbestuur in huidige samenstelling mede onderwerp van gesprek geweest. Daarbij kon de commissie ook gebruik maken van de gegevens die de vorige kandidatencommissie heeft verzameld in functioneringsgesprekken met huidige en voormalige partijbestuurders.

- Na afloop van de gesprekken is op 13 december de balans opgemaakt. Daarbij deden zich enkele lastige complicaties voor, zoals verderop wordt uiteengezet. Vervolgens is op 19 december de uiteindelijke tekst van het advies aan het Congres vastgesteld. Dit advies is, eveneens op 19 december, overeenkomstig het bepaalde in het huishoudelijk reglement ter vertrouwelijke kennisneming aan de kandidaten toegezonden.

Na kennisneming van het advies heeft één kandidaat zich alsnog teruggetrokken.

Alle kandidaten hebben op verzoek van de commissie in hun eigen woorden een korte persoonsbeschrijving geschreven, om zich daarmee te presenteren aan het Congres (zie pagina 59 t/m 66).

5. Knelpunten bij werving en selectie

- a. Ook twee jaar geleden was al een herhalingsoproep en actief optreden van de commissie zelf nodig om een redelijk aantal beschikbare bestuurskandidaten te recruter. Vanuit de partij wordt erg weinig aan de kandidaatstelling deelgenomen. In de eerste ronde zijn de meeste kandidaten door het zittende partijbestuur gesteld; daarnaast deden slechts 5 afdelingen mee. In de tweede ronde heeft de kandidatencommissie de helft van de kandidaten "gevonden"; de andere helft werd aangemeld in reactie op de herhaalde oproep.

- b. Een onmiskenbare belemmering voor het vinden van bestuurskandidaten is de gevraagde tijdsinvestering. Dat geldt niet alleen voor de functies in het Dagelijks Bestuur, maar over de hele linie. De commissie heeft een aantal gekwalificeerde potentiële kandidaten gesproken, voor wie het tijdsbeslag een niet te nemen hindernis vormt. Verder is uit de gesprekken met zittende partijbestuursleden gebleken dat, anders dan de criteria doen verwachten, voor een goede uitvoering van verschillende takenpakketten méér dan twee dagdelen per week nodig zijn.

Het verdient aanbeveling dat het nieuwe partijbestuur zich over dit probleem buigt, om na te gaan of en hoe het bestuurswerk anders kan worden georganiseerd. De samenstelling van toekomstige besturen wordt echt een serieus probleem, omdat competente kandidaten nu niet bewilligen of zich terugtrekken vanwege de gevraagde tijdsinvestering.

- c. De kandidatencommissie heeft van de partijraad een aantal kwaliteitscriteria meegekregen. Het is haar taak die bij het uitbrengen van haar advies tot gelding te brengen, door kandidaten voor te dragen die aan de criteria voldoen. Deze medaille heeft echter ook een keerzijde: niet iedereen die zich beschikbaar stelt, is ook geschikt. Dit vraagt een weloverwogen opstelling van afdelingen en andere organen bij het noemen van kandidaten, en het vermogen van betrokkenen zelf om hun kwaliteiten goed in te schatten. De commissie heeft een aantal kandidaten niet voorgedragen omdat hun kennis van en/of inzicht in het landelijk functioneren van de partij duidelijk tekortschiet. Overigens hoopt de commissie dat zij hun kwaliteiten op andere plaatsen in de partij zullen blijven of willen gaan inzetten.

- d. In dit verband past ook een kritische opmerking aan het adres van het zittende partijbestuur. Zoals onder meer is gebleken uit de gevoerde functioneringsgesprekken, bestaat er (in verschillende mate) kritiek op het functioneren van enkele zittende partijbestuursleden. Desondanks zijn alle bestuurders die een nieuwe zittingsperiode ambiëren, zonder meer opnieuw door het partijbestuur kandidaat gesteld. Het zou beter zijn het moment van de kandidaatstelling te benutten voor onderlinge toetsing. Meer algemeen zou de bestuurlijke cultuur kunnen worden verbeterd wanneer functionele kritiek van bestuurders op collega's rechtstreeks tegenover de betrokkenen wordt uitgesproken.

6. Uitgangspunten voor het advies

- De kandidatencommissie beschouwt het als haar taak om uit de beschikbare kandidaten het best denkbare partijbestuur voor te dragen. Daaraan gaat een afwegingsproces vooraf, waarbij getracht wordt alle wenselijkheden optimaal tot uitdrukking te brengen.
Centraal staan de kwaliteitscriteria die de partijraad heeft vastgesteld. Binnen haar doelstelling een kwalitatief goed bestuur voor te dragen streeft de commissie naar een evenwichtige mix van inhoudelijke, organisatorische en bestuurlijke kwaliteiten en praktische politieke ervaring, terwijl alle bestuursleden over samenwerkingskwaliteiten moeten beschikken. Zij moeten op basis van ieders ervaring en deskundigheid gezamenlijk alle beleidsterreinen kunnen bestrijken. Het bestuur moet in meerderheid uit vrouwen bestaan en ten minste één bestuurslid dient een allochtoon te zijn. Verder moeten de leden van het partijbestuur voldoende tijd beschikbaar kunnen stellen; hierbij worden extra eisen gesteld aan de leden van het Dagelijks Bestuur. Daarnaast is spreiding naar leeftijd en naar regio wenselijk. Ten slotte moet zowel de continuïteit worden gewaarborgd als enige doorstroming worden gerealiseerd.
- Het optreden en de produktiviteit van het zittende partijbestuur als geheel wordt in de partij erg positief beoordeeld. Naar de opvatting van de kandidatencommissie is dat oordeel terecht. Er heeft door tussentijds verloop wel wat veel doorstroming plaatsgevonden. Om deze redenen verdient het aanbeveling de continuïteit te waarborgen en de meeste huidige partijbestuurders die voor een nieuwe periode beschikbaar zijn, te herkiezen.
- *De commissie was het zonder enige discussie onmiddellijk eens over dertien kandidaten. Ze heeft serieus overwogen om zich tot het voordragen van die dertien te beperken. Na uitvoerig overleg heeft de commissie uiteindelijk toch besloten vijftien kandidaten voor te dragen: zie 10.*

7. Advies over de samenstelling van het Dagelijks Bestuur

- De personen die kandidaat zijn voor een DB-functie staan hierna in de middelste kolom. De rechterkolom bevat het advies van de kandidatencommissie over de samenstelling van het Dagelijks Bestuur.

<u>Functie</u>	<u>Beschikbaar</u>	<u>Advies</u>
* <i>voorzitter:</i>	Ab Harrewijn	<i>Ab Harrewijn</i>
* <i>vice-voorzitter:</i>	Marjan Brouwer	<i>Marjan Brouwer</i>
* <i>secretaris:</i>	Marianne Cornelisse Bram Kruit Crista Vonkeman	<i>Crista Vonkeman</i>
* <i>penningmeester:</i>	Bert Boer	<i>Bert Boer</i>
* <i>secretaris publiciteit:</i>	Sears Appalsamy Ineke de Haan Els Veenis	<i>Els Veenis</i>

- Toelichting: Het reglement geeft de commissie de taak het Congres voor elke functie in het Dagelijks Bestuur een keuze tussen ten minste twee kandidaten voor te leggen, met de kanttekening dat in bijzondere gevallen van deze bepaling mag worden afgeweken. Het verdient aanbeveling om deze bepaling te versoepelen, omdat zelfs het vinden van één geschikte kandidaat voor elke DB-functie geen sinecure is.
Hoewel de commissie heeft geprobeerd het aantal gekwalificeerde DB-kandidaten te verruimen, dwingt de realiteit haar met een *enkelvoudige voordracht* te komen. Hierbij moet bovendien worden vastgesteld dat de drie herkiesbare DB-leden uitstekend op hun plek zitten en zonder meer voor een tweede periode kunnen worden aanbevolen.

- **Ab Harrewijn** heeft in de partij nieuw enthousiasme losgemaakt en is de motor achter een reeks van activiteiten en initiatieven. Hij is een voorzitter met veel energie en grote daadkracht. Het partijbestuur kan er nog bij winnen als de voorzitter zijn collega's iets meer ruimte laat.
- **Marjan Brouwer** is een uitstekend vice-voorzitter met een brede kennis, veel partijpolitieke ervaring en uitgesproken bestuurderstalenten. Ze heeft zich snel ingewerkt en bezit een zowel doortastende als evenwichtige invloed op het bestuurlijk functioneren.
- **Bert Boer** heeft er voor gezorgd dat de partijfinanciën eerder dan verwacht kon worden weer goed op orde zijn. Hij is een kundig penningmeester en een degelijk bestuurder, die zowel op organisatorisch als inhoudelijk terrein een stevige inbreng heeft.
- Van **Crista Vonkeman** - momenteel wethouder van een deelgemeente - verwacht de commissie dat zij op grond van haar brede oriëntatie, kennis van het politieke handwerk en bestuurlijke ervaring (zowel binnen de partij als in andere sectoren) een prima versterking is van het Dagelijks Bestuur in de functie van secretaris. Zij wordt bovendien in staat geacht een coördinerende rol te vervullen op het terrein van het buitenlands beleid (zie 10.)
- **Els Veenis** ten slotte heeft als partijbestuurslid op diverse terreinen haar sporen verdiend. De commissie is blij dat zij in de functie van secretaris publiciteit een nieuwe uitdaging wil aangaan. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat zij op dit gebied belangrijke en creatieve impulsen kan leveren.

8. Advies over de verdere samenstelling van het partijbestuur

Zoals eerder gezegd was de commissie het zonder discussie eens over dertien kandidaten. Naast de bovengenoemde DB-kandidaten beveelt zij voor het partijbestuurslidmaatschap de volgende acht kandidaten aan:

Marion Boogers

Wouter van Eck

Herma Hofmeijer

Kees Kalkman

Bart de Leede

Titia van Leeuwen

Lenie Scholten

Kees Schröer

Voor een verdere toelichting zie hierna onder 9.

Er blijven dan nog twee plaatsen over, waarvoor op grond van nadere overweging worden voorgedragen:

Marianne Cornelisse

Tjada Latupeirissa

Deze keuze wordt toegelicht onder 10.

9. Toelichting bij de aanbeveling voor acht plaatsen

De commissie ziet **Marion Boogers** als een aanwinst voor het partijbestuur. Ze brengt kwaliteiten mee op sociaal-economisch terrein (ook internationaal) en is verder deskundig op het gebied van justitie en politie en Europees beleid. Ze is daarmee breed inzetbaar. Marion heeft buiten GroenLinks al de nodige bestuurlijke ervaring opgedaan. Ze is jong en gemotiveerd.

Dat geldt ook voor **Wouter van Eck**, die inhoudelijk veel kennis heeft van milieubeleid en nauw betrokken is bij de milieubeweging, waarbinnen hij uitgebreide contacten onderhoudt. Ook ten aanzien van internationale politiek en sociaal-economische zaken brengt Wouter specifieke deskundigheid mee.

Herma Hofmeijer is uitstekend ingevoerd binnen de partij, onder meer vanuit haar vroegere functie als beleidsmedewerker van de Tweede-Kamerfractie. Haar wens om zich vooral te richten op partijopbouw/raads- en Statenwerk, bevordering van de organisatorische samenhang en verbetering van interne communicatie, voorziet in een behoefte.

Kees Kalkman is al veel langer betrokken bij het buitenlandwerk van GroenLinks dan sinds hij lid is van het partijbestuur en had ook voordien al bestuurlijke ervaring. Hij heeft in de korte periode van zijn bestuurslidmaatschap ruimschoots laten zien wat hij op internationaal terrein waard is. Kees heeft onder moeilijke omstandigheden goed gefunctioneerd.

Voor de partij en het partijbestuur is het waardevol dat een ervaren wethouder als **Bart de Leede** zich op landelijk niveau wil inzetten. Zijn bestuurlijke contacten en ervaring en zijn brede deskundigheid zullen het bestuur goed van pas komen. Bart is met name inzetbaar voor raads- en Statenwerk, maar ook op milieuterrein.

Met haar indrukwekkende staat van dienst kan *Titia van Leeuwen* zonder meer worden aanbevolen voor een tweede zittingstermijn. Ze is een waardevol en betrouwbaar bestuurder met een gedegen inbreng. Behalve haar expertise op milieugebied heeft ze ook sociaal-economische kennis van zaken.

Lenie Scholten zit nog maar kort in het partijbestuur. Ze wordt terecht gewaardeerd vanwege haar onmiskenbare kwaliteiten op sociaal-economisch terrein, maar ook omdat ze fris en to the point opereert, bestaande praktijken kritisch benadert en zelfs plezier krijgt in dingen die ze vroeger niet leuk vond. Graag nog twee jaar erbij.

De commissie ervaart *Kees Schröer* als een gedegen bestuurder, die wil werken aan verbetering van de partij-organisatorische infrastructuur. Hij kan goed werk leveren in de sector partijopbouw / Raads- en Statenwerk. Van belang is tevens dat met zijn komst ook iemand met een uitgebreid netwerk in het Zuiden van Nederland tot het partijbestuur toetreedt.

10. De invulling van de laatste twee plaatsen

Het advies over de laatste twee plaatsen heeft de kandidatencommissie hoofdbreken en veel discussie gekost.

Na de invulling van de eerste dertien plaatsen tekende zich het volgende beeld af:

- a. Er was nog niet voldaan aan de voorwaarden ten aanzien van evenredige vertegenwoordiging van vrouwen (d.w.z. meer dan de helft) en van migranten (d.w.z. ten minste één).
- b. Er bestond gereede twijfel over de vraag of enkele zittende partijbestuursleden wel voor een nieuwe zittingsperiode zouden moeten worden aanbevolen.
- c. Er waren nog lacunes op de beleidsterreinen "buitenland" en "multiculturele samenleving"; bovendien moest de coördinatie van het buitenlandwerk nog op een bevredigende manier worden ingevuld.

De commissie heeft het uiterste geprobeerd om deze problemen - die ook onderling met elkaar in verband staan - zo goed mogelijk en in samenhang op te lossen. Ze werd daarbij gehandicapt door de omstandigheid dat er, ondanks het aanvankelijk ruimere aanbod, in de slotfase betrekkelijk weinig te kiezen overbleef (er van uit gaande dat de gegeven kwaliteitscriteria moeten worden gehandhaafd). Dat ze daarbij voor dilemma's kwam te staan en een moeilijke afweging moest maken, zal hierna duidelijk worden.

■ Evenredige vertegenwoordiging van vrouwen.

De commissie heeft er, mede gezien de overgebleven lacunes, voor gekozen om uit de verder beschikbare vrouwelijke kandidaten *Marianne Cornelisse* aan te bevelen. Zij heeft weliswaar nog niet al te veel ervaring binnen de partij, maar wordt door de commissie voldoende geschikt geacht op grond van elders opgedane bestuurlijk-organisatorische ervaring, haar belangstelling voor de portefeuilles multiculturele samenleving, internationale politiek en partijopbouw, en gegeven haar motivatie, enthousiasme en de frisse kijk van een relatieve buitenstaander.

■ Evenredige vertegenwoordiging van migranten.

Aanvankelijk waren er vier allochtone kandidaten. Eén van hen heeft zich na het gesprek met de commissie teruggetrokken wegens tijdgebrek; een andere kandidaat hoort tot de categorie met een veel te geringe kennis van het landelijk functioneren van de partij. Bij de overige twee allochtone kandidaten - die momenteel zitting hebben in het partijbestuur - is de commissie op problemen gestuit.

■ Aarzelingen bij zittende partijbestuursleden.

Zowel op grond van hetgeen gemeld is in de gesprekken met leden van het huidige partijbestuur als uit eigen informatie heeft de commissie moeten concluderen dat zij een zittend partijbestuurslid niet voor herverkiezing kan voordragen.

Het betreft *Tarik Pehlivan*, bij wie een dermate gevoelig punt speelt dat het Congres daarvan op de hoogte moet worden gesteld. *Tarik* heeft geen bezwaren tegen het (om pragmatische redenen) samenwerken met partijen van extreem-rechtse signatuur. Daarnaast zet hij kanttekeningen bij de wijze waarop (een deel van) *GroenLinks* vasthoudt aan verworvenheden op het gebied van de sociale zekerheid. Met de eerstgenoemde opvatting kiest hij een positie die zodanig afwijkt van het gedachtengoed van *GroenLinks* dat de commissie - die daarover uiteraard indringend met de betrokkene heeft gesproken - er na diepgaand beraad voor gekozen heeft *Tarik* niet opnieuw als partijbestuurslid voor te dragen.

Verder bestaat er zowel binnen als buiten het partijbestuur kritiek op het functioneren van *Tjada Latupeirissa*. Deze kritiek richt zich op het gebrek aan beleidsontwikkeling op internationaal terrein, onvoldoende coördinatie van het buitenlandwerk en een te weinig samenwerkingsgerichte opstelling binnen het partijbestuur. Op grond van deze signalen heeft de commissie overwogen de vijftiende plaats in haar advies open te laten en het Congres voor te stellen door te zoeken naar een ander bestuurslid voor het buitenlandwerk, omdat er naast *Kees Kalkman* geen andere geschikte kandidaat met specifieke kennis van dit terrein kon worden gevonden.

Terwille van de continuïteit van het buitenlandwerk (die de laatste jaren onder druk heeft gestaan door opeenvolgende wisselingen in de bestuurssamenstelling) en mede omdat de aanwezigheid van een migrant in het partijbestuur wenselijk is, heeft de commissie alles afwegende besloten *Tjada Latupeirissa* het voordeel van de twijfel te geven en hem ondanks de geschetste aarzelingen toch voor te dragen. Positieve punten ziet de commissie in Tjada's vermogen om gemakkelijk contacten te leggen en in zijn ervaring en netwerk, die hierdoor voor GroenLinks behouden blijven.

Belangrijk is de melding uit het huidige partijbestuur (met name van de direct betrokkenen) dat een structurele werkrelatie tussen de sector buitenland en het Dagelijks Bestuur wenselijk is. De commissie acht het verstandig de sector buitenland te versterken en de bedoelde relatie te leggen door een lid van het Dagelijks Bestuur te belasten met de coördinatie van het buitenlandwerk.

De kandidatencommissie stelt aan het nieuwe partijbestuur voor om Crista Vonkeman als secretaris en lid van het Dagelijks Bestuur deze coördinatiefunctie te laten vervullen.

11. Suggesties voor de taakverdeling

Na zijn verkiezing regelt het nieuwe partijbestuur zelf hoe het werk wordt verdeeld. Als het advies wordt gevolgd, zou dat - gegeven de verschillende kwaliteiten en interesses - in hoofdlijnen als volgt kunnen gebeuren.

Milieubeleid: Wouter van Eck, Titia van Leeuwen, eventueel nog bijgestaan door Bart de Leede.

Sociaal-economisch beleid: Lenie Scholten, Marion Boogers, waar nodig met steun van Kees Schröer.

Buitenlandwerk: Kees Kalkman, Tjada Latupeirissa, Crista Vonkeman (coördinatie), mogelijk met bijdragen van Bert Boer, Marianne Cornelisse en Wouter van Eck.

Multiculturele samenleving: Marjan Brouwer, Marianne Cornelisse, eventueel versterkt met Crista Vonkeman.

Achterban (partijopbouw, raads- en Statenwerk, scholing en vorming): Herma Hofmeijer, Bart de Leede, Kees Schröer, Crista Vonkeman en eventueel Marianne Cornelisse.

Voor de portefeuille 'jongerenwerk' zou Marion Boogers kunnen worden aangewezen.

12. Slotopmerkingen

Als leden van de kandidatencommissie doet het ons plezier zoveel getalenteerde kandidaten voor een bestuursfunctie te kunnen aanbevelen. Dat er ook moeilijke aspecten uit onze opdracht voortvloeiden, zijn we niet uit de weg gegaan. We hebben onze taak naar beste vermogen uitgevoerd en vertrouwen erop dat het Congres met behulp van ons advies een goed partijbestuur kiest.

Naar onze beoordeling vormt het aanbevolen team een prima mix van ervaring en nieuw elan. In de door ons geadviseerde samenstelling kenmerkt het nieuwe partijbestuur zich door spreiding van deskundigheden, ervaringen en netwerken zowel binnen als buiten de partij.

Wij spreken graag onze waardering uit aan het adres van alle partijgenoten die zich voor een bestuursfunctie beschikbaar hebben gesteld. Onze waardering geldt ook uitdrukkelijk de kandidaten die we niet hebben aanbevolen.

De leden van de Kandidatencommissie Partijbestuur:

Andrie de Boer
Henk Branderhorst
Martine Fransman
Ruud Grondel
Petra Ket
Sam Pormes
Sjany de Ruijter

Bijlagen:

- door de partijraad vastgestelde criteria (pagina 58)
- door de kandidaten opgestelde persoonsbeschrijvingen (pagina 59 t/m 66)

● Algemene vereisten

Kandidaten dienen te beschikken over:

- een brede interesse voor politieke en maatschappelijke vraagstukken;
- bestuurlijke ervaring in een politieke of maatschappelijke organisatie;
- een visie op de rol van GroenLinks in het politieke bestel;
- een oog voor grote lijnen en het het vermogen daarin door te denken;
- een visie op de functie van een partijbestuur;
- het vermogen om nieuwe ideeën en ontwikkelingen in de samenleving op te pakken en te vertalen naar de activiteiten van GroenLinks;
- het vermogen om samen te werken met uiteenlopende groepen en personen binnen en buiten de partij;
- het vermogen om te werken met vrijwilligers;
- de motivatie om te investeren in contacten met de achterban binnen en buiten de partij, onder andere met afdelingen;
- de geschiktheid om in een team samen te werken.

Er wordt van uitgegaan dat kandidaten voor ten minste twee jaar in het bestuur zitting nemen. Wat betreft de geschatte tijdsbesteding moeten kandidaten uitgaan van minimaal twee avonden per week en enkele zaterdagen per jaar. Een regelmatige beschikbaarheid overdag is een pre. Voor de leden van het Dagelijks Bestuur geldt een grotere tijdsinvestering, gemiddeld een dag per week extra.

In het bestuur moet op een aantal terreinen specifieke deskundigheid aanwezig zijn. Dit geldt voor sociaal-economische vraagstukken (m.n. arbeid, zorg en inkomen), milieu en duurzaamheid, internationale politiek en de multiculturele samenleving. Daarnaast zullen er leden moeten zijn die ervaring en affiniteit hebben met het organiseren en mobiliseren van de achterban van een organisatie, lokale politiek, scholing en vorming, publiciteit en wetenschappelijk werk. Bestuursleden moeten in staat zijn feministische en multiculturele inzichten in hun werk te integreren.

Bij de samenstelling van het bestuur wordt uitgegaan van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen en van een deelname van migranten die overeenkomt met hun aandeel in de bevolking.

Spreiding naar leeftijd en regio is wenselijk, evenals een evenwicht tussen vernieuwing en continuïteit bij de vervulling van bestuurszetels.

● Specifieke vereisten

De leden van het Dagelijks Bestuur worden in functie gekozen. Voor hen geldt per functie een aantal specifieke vereisten.

► Voorzitter

De voorzitter coördineert de taken van het bestuur en vormt een belangrijk gezicht naar buiten, zowel in de partij zelf als in externe contacten. De voorzitter moet het vermogen hebben om mensen te stimuleren en samenhang te brengen, om te beginnen in het team van het partijbestuur, maar ook in de partij als geheel. Hij of zij beschikt over inzicht in meerdere voor GroenLinks belangrijke terreinen. Een gedegen bestuurlijke ervaring is voor de voorzitter een must. De voorzitter moet bovendien een duidelijke lange-termijnvisie hebben op de rol van GroenLinks in het politieke bestel.

Het partijvoorzitterschap is een betaalde functie.

► Vice-voorzitter

De vice-voorzitter moet in staat zijn om de voorzitter te vervangen, ook in externe contacten.

Het vice-voorzitterschap wordt gecombineerd met de uitvoering van andere bestuurstaken.

► Secretaris

De secretaris is verantwoordelijk voor alle in- en uitgaande bestuurscorrespondentie. Partijopbouw en de interne organisatie zijn een belangrijk onderdeel van het takenpakket van de secretaris. Inzicht in het functioneren van de GroenLinkse partijorganisatie is daarom aan te bevelen.

► Penningmeester

De penningmeester is verantwoordelijk voor de partijfinanciën. Hij of zij moet beschikken over een gedegen inzicht in financieel beleid, boekhouden en begroten. De penningmeester moet ideeën kunnen ontwikkelen over het creatief en efficiënt omgaan met schaarse middelen, over kostenbeheersing en het verwerven van inkomsten.

► Secretaris publiciteit

De secretaris publiciteit bewaakt het profiel van GroenLinks. Zij of hij is verantwoordelijk voor het publiciteitsbeleid, ondersteunt campagnes en draagt verantwoording voor het materiaal voor afdelingen en campagnes. De secretaris publiciteit moet beschikken over kennis en ervaring op het terrein van voorlichting en public relations.

■ PERSOONSBESCHRIJVINGEN KANDIDATEN PARTIJBESTUUR

Aan de kandidaten is gevraagd een korte persoonsbeschrijving in te leveren die in elk geval de volgende informatie bevat:

1. Voor- en achternaam, woonplaats, leeftijd.
2. Relevante deskundigheid en ervaring.
3. Motivatie.
4. Visie op partijbestuurswerk; prioriteiten / profileringspunten.
5. Taken/portefeuilles waarvoor men zich beschikbaar stelt.
6. Beschikbare tijd.
7. Eén zin waarin aan het Congres wordt duidelijk gemaakt waarom nu juist déze kandidaat in het partijbestuur moet worden gekozen.

De door de kandidaten zelf geformuleerde teksten zijn hieronder ongewijzigd afgedrukt.

● SEARS APPALSAMY

1. Drs. Sears Appalsamy, Meent 285, 4817 NV Breda, tel. 076 - 5717421.
2. Veel ervaringen met Public Affairs werk:
 - a. Waarnemer voor de V.N. in Zuid-Afrika.
 - b. Senior medewerker Public Affairs Dept. van Chevron Corporation in Zuid-Afrika.
 - c. In mijn studietijd: studentenvakbondsleider in Zuid-Afrika alsook in Amsterdam.
 - d. Veel bestuurlijke ervaring in Politieke Partijen en Vakbonden (ABVA/KABO).
 - e. Coördinator/organisator uitwisselingsprogramma tussen Hogeschool Brabant en Indiase Universiteiten.
3. Ben in staat goed te communiceren met de bevolking (zowel met laag alsook met hoog opgeleiden in de maatschappij).
4. Beschik over organisatiecapaciteiten en kennis om GroenLinks uit te bouwen tot een grotere partij.
5. Public Relations medewerker van GroenLinks.
6. Twee keer per week.
7. Ik sla een brug tussen leden en Partij en tussen verschillende volkeren. Ik heb in Zuid-Afrika en de Verenigde Staten gewoond en ben nu woonachtig in Nederland."

● BERT BOER

"Bert Boer, Zaandam (57)

Als landelijk penningmeester heb ik, mede dankzij de inzet van velen, een gezonde financiële basis kunnen leggen voor de toekomst. Tegelijkertijd positioneerde GroenLinks zich als een niet meer weg te denken politieke factor, zowel landelijk en provinciaal als ook lokaal. Een energiek Partijbestuur, ondersteund door een gemotiveerde staf op het Partijbureau, heeft de partijorganisatie weten te versterken en de politieke discussie verdiept. De samenwerking met de verschillende stichtingsbesturen is sterk verbeterd. Alle voorwaarden lijken daarom aanwezig om de verkiezingen van 1998 met vertrouwen tegemoet te gaan.

Als overtuigde voorstander van **progressieve sociale en groene politiek** ben ik zeer gemotiveerd om mij nog een periode voor de functie van **penningmeester** beschikbaar te stellen. Daarbij hoop ik opnieuw op een bestuur dat als een **team** opereert, dat bestuurt op hoofdlijnen en ondersteunend is naar alle partij-geledingen. Een bestuur met een open opstelling, veel aandacht voor de communicatie, dat wervend bezig is en het "wij"-gevoel versterkt.

Voor wie mij niet kent: binnen GroenLinks en daarvoor in de EVP heb ik verschillende bestuurlijke functies vervuld. Daarnaast ben ik o.a. actief in de vredesbeweging, voor een windmolenvereniging en heb ik belangstelling voor buitenlandse politiek.

Voor mijn pensionering heb ik veel ervaring opgedaan in leidinggevende posities in de financieel-economische sector van een internationaal bedrijf."

● SAAR BOERLAGE

"Saar Boerlage, wonend in Amsterdam-Oost, en straks 65 jaar oud.

De 50+-groep van GroenLinks heeft na een brandbrief van het partijbestuur mij gevraagd om mij aan te melden. Ik ben goed gezond, ga straks met pensioen, waardoor er een dag per week vrij komt, ben vanaf mijn jeugd zeer geïnteresseerd in politieke aangelegenheden, en heb ook zeer veel ervaring in bestuurlijk werk (in en buiten de partij). Ik behoor tot de groep GroenLinkers die geregeld bij vredesdemonstraties, huurakties, acties voor vrouwenemancipatie of tegen discriminatie van welke aard dan ook, aanwezig is.

Eerlijk gezegd ben ik soms wat teleurgesteld in GroenLinks. Maar juist daarom stel ik mij kandidaat. Rond ouderenzorg, maar ook algemener aan de gezondheidszorg, sociale zekerheid, en armoedebestrijding kan ik een bijdrage leveren. Beroepsmatig ben ik voorts goed ingevoerd in ruimtelijke ordening, milieu, volkshuisvesting en stadsvernieuwing.

Voor de portefeuilles milieu en sociale-economische aangelegenheden stel mij kandidaat. Ik kan naast een inhoudelijke inbreng ook meewerken aan het verbeteren van de contacten met de achterban. Het verbeteren van gedachtenuitwisseling heeft voor mij prioriteit. De conferentie over werk en milieu vond ik het navolgen waard. Tot slot de gevraagde wervende tekst: U kent mij, ik ben vasthoudend, kritisch en zeer wel in staat om ook in teamverband hard te werken."

• MARION BOOGERS

"Mijn naam is Marion Boogers; ik ben 30 jaar. Ik woon in Enschede en ben door die afdeling kandidaat gesteld voor het partijbestuur. Momenteel werk ik als beleidsmedewerker criminaliteitspreventie en veiligheid bij de gemeente Hengelo. Met de studie Bestuurskunde als achtergrond is het niet moeilijk te begrijpen dat ik besturen interessant en leuk vind; dit begon al bij de studentenvakbond van de Universiteit Twente. Nu ben ik lid van het bestuur van het CAD Twente en daarnaast, vanuit mijn functie, tevens van het landelijk Netwerk Criminaliteit & Veiligheid.

Mijn kandidaatstelling komt voort uit een toenemende drang om een bijdrage te leveren aan het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de samenleving. Een samenleving, waarin mensen letterlijk en daadwerkelijk "gezamenlijk leven", wordt steviger en beter naarmate meer mensen zichzelf zien als deelnemer in plaats van toeschouwer. Een politieke partij zoals GroenLinks is een verzameling van actieve deelnemers met globaal gezien gelijke ideeën. Een partijbestuur is in mijn opvatting de smeerolie tussen de radertjes (leden, afdelingen, fracties). Het moet initiatieven die daaruit voortkomen verspreiden en discussie stimuleren. Zo komt een stevig standpunt voor de GroenLinkse politiek tot stand.

De onderwerpen waarvoor ik interesse heb zijn politie/justitie en sociaal-economisch beleid. Op deze terreinen liggen een aantal belangrijke voorwaarden, die bepalend zijn voor de deelname van mensen aan de samenleving. Ik werk 29 uur per week in mijn betaalde baan, zodat een inzet van zeker twee dagdelen per week voor GroenLinks mogelijk moet zijn. Als je denkt dat ik een nuttige bijdrage kan leveren aan de verdere groei van GroenLinks, kies dan voor mij."

• MARJAN BROUWER

"Mijn naam is Marjan Brouwer, ik ben 48 jaar en woon in Amersfoort.

Ik ben organisatie-psycholoog en werkzaam als adviseur en trainer. Daarnaast geef ik een dag les aan Hogeschool De Horst.

Vanaf maart 1996 ben ik vice-voorzitter van het partijbestuur, een functie waarin ik mij goed thuis voel.

Momenteel ben ik Statenlid in Utrecht. In de periode '90-'94 ben ik gemeenteraadslid en fractievoorzitter in Amersfoort geweest.

Vanaf 1994 tot maart 1996 ben ik lid van het congrespresidium geweest.

Door o.a. deze activiteiten binnen GroenLinks en mijn werk heb ik veel ervaring opgedaan en deze ervaring wil ik graag verder inzetten binnen het partijbestuur.

Ik ben iemand met veel energie, kan goed verschillende zaken naast elkaar doen en houd van uitdagingen.

Besturen vind ik leuk, zowel het plannen maken voor de lange termijn als wel me bezig houden met de concrete dagelijkse gang van zaken.

Ik vind het belangrijk dat een partijbestuur initiatieven neemt en aan de gang gaat met het verdiepen van groenlinkse politiek. Deze activiteiten bieden de mogelijkheid GroenLinks door de discussie op alle plekken binnen de partij te voeren verder 'smoel' te geven.

Ik ben beschikbaar voor het vice-voorzitterschap en heb daarvoor in ieder geval 3 dagdelen ter beschikking.

Voor mij zaken waar ik mee aan de gang wil: ruimte geven aan verschillen, verbindingen zoeken tussen ideeën, staan voor je opvattingen en plezier hebben in dat wat je doet."

• MARIANNE CORNELISSE

"Toegegeven, ik ben zowel in de politiek als in GroenLinks een beginnening. Niet omhoog geklommen via de gebruikelijke circuits. Zonder GroenLinks-netwerk van betekenis. Zonder comité van aanbeveling. Met tot dusver voornamelijk eenmalige ontmoetingen en ervaringen met GroenLinkse mensen en hun manier van denken en werken. En dan toch gelijk deze stap?

Het is natuurlijk prima dat ik me wil inzetten voor een partij, voor een politiek van *Groen werkt* en *Erbij horen*, zoals dat in Arnhem heet. Het is verstandig dat ik dan een plaats kies waarvan ik vermoed dat ik er een bijdrage kan leveren, waarvan ik verwacht dat ik mijn vaardigheden, kennis en ervaring optimaal kan inzetten. En misschien is een frisse, onbevangen kijk op partij en bestuur wel van enige waarde. Maar is dat genoeg?

Ik kom niet helemaal met lege handen. In de loop van leven en loopbaan deed ik de nodige ervaring op met bestuur, management, beleid en organisatie. Ik werkte in uiteenlopende sectoren als het bibliotheekwezen, de advocatuur en de volkshuisvesting, in diverse hoedanigheden variërend van secretaresse tot interimdirecteur. Om de knagende intellectuele honger te stillen, studeerde ik de laatste jaren rechten en wijsbegeerte, met als filosofische specialisaties rechts- en milieufilosofie en dierenethiek.

Vanuit deze praktische en theoretische bagage denk ik te kunnen meedenken en meewerken aan de voorbereidingen van de verkiezingen, de discussies over koers, plaats en uitwerking van GroenLinkse overtuigingen in de Europese en Nederlandse politiek, aan het scheppen van voorwaarden waaronder GroenLinkse volksvertegenwoordigers goed voorbereid en ondersteund kunnen werken, en aan de opbouw en uitbreiding van de partijorganisatie.
Marianne Cornelisse (43), Arnhem"

• WOUTER VAN ECK

"Mijn naam is Wouter van Eck, ik ben 31 jaar en woon in Beek-Ubbergen. Langere tijd al ben ik actief binnen de milieubeweging en diverse solidariteitsgroepen. Aanvankelijk had ik forse weerzin tegen partijpolitiek en parlementair gekonkel. Eigenlijk houd ik daar nog steeds niet van. Wel heb ik langzaam maar zeker gemerkt hoe belangrijk het is dat GroenLinks zich wel midden in de politiek heeft durven begeven. Het is waardevol om daar bondgenoten te hebben, om tijdig informatie uit te wisselen, contacten op te bouwen en elkaar te ondersteunen.

Ik heb geleerd dat politiek niet altijd vies is, dat het daarbij belangrijk is om te kunnen uitleggen wat de relatie is tussen je idealen en de soms zo moeizame dagelijkse praktijk. Ik ben lid geworden en, na de tegenvallende verkiezingsuitslag van enige jaren geleden, vervolgens ook actief binnen GroenLinks.

Bestuurlijke ervaring heb ik onder meer opgedaan bij 'de Broeikas' (een milieu-organisatie in Nijmegen e.o.) en het landelijk bestuur van Vereniging Milieudefensie. Inhoudelijk heb ik veel opgestoken van mijn deeltijdbanen als docent bij het Derde Wereld Centrum van de Nijmeegse universiteit en beleidsmedewerker voor het taakveld duurzame ontwikkeling bij het Studium Generale van de Landbouwwuniversiteit. Omdat mijn aanstelling in Wageningen, wegens bezuinigingen, onlangs niet meer verlengd werd heb ik nu ongeveer 18 uur per week beschikbaar voor een bestuursfunctie binnen GroenLinks.

Er kan een samenleving bestaan die leefbaar is, waar de natuur ontzien wordt en waar de economie niet draait ten koste van zwakkere landen en groeperingen. De huidige tijdgeest staat daarbij nog in de weg, met haar fixatie op marktwerking, rücksichtslose handelsliberalisering en concurrentiedwang. GroenLinks zal, gestimuleerd en gesteund door het partijbestuur, met verve een onderbouwde alternatief moeten uitdragen. Ik hoop dat het Congres mij kiest om daar binnen het algemeen bestuur aan bij te dragen, met name door me te richten op de inhoudelijke verbanden tussen sociaal-economisch beleid, milieubehoud en internationale samenwerking."

• INEKE DE HAAN

"Naam: Ineke de Haan, Tolbert. 50 jaar.

Deskundigheid en ervaring: langjarige bestuurlijke (politieke) ervaring op plaatselijk, regionaal en (minder lang) op landelijk niveau. Grote ervaring in het werken met en het werken als vrijwilliger. Werkervaring in zeer verschillende functies: beleidsmedewerker positieve actie, voorlichter, coördinator Vrouw en Werk.

Kan goede analyses maken en van daaruit beleid ontwikkelen. Ben zeer goed in staat beleid te vertalen naar een brede diverse achterban. Mijn opleiding tot socioloog en, met aanvullende vakken, tot communicatiedeskundige zijn hierbij een goede ondersteuning.

Motivatie: wil bezig zijn met het uitzetten van grote lijnen.

Visie partijbestuurswerk: het partijbestuur moet de koers uitzetten voor de toekomst, daarbij oer hebbend voor de signalen vanuit de partij en vanuit de maatschappij. Het partijbestuur moet zich goed profileren als een partij die lastig is, kritische vragen stelt en oog houdt voor groepen die in de knel komen in onze samenleving.

Prioriteiten voor de komende periode: arbeidsmarktbeleid (betaald en onbetaald), meer preventief dan reactief, mobiliteit en milieu, duurzaamheid. Ook aandacht voor partijopbouw, werkt dit nog zo of moet er naar andere vormen gezocht worden?

Taken/portefeuilles: secretaris publiciteit, partijopbouw, arbeidsmarktbeleid.

Beschikbare tijd: 1,5 dag per week maximaal.

Ik ben kundig en enthousiast, niet bang voor nieuwe ideeën en heb oog voor het feit dat de achterban van de partij zeer divers is."

• AB HARREWIJN

"Ab Harrewijn, Utrecht, 42 jaar.

Na jaren werkzaam geweest te zijn als predikant bij DISK in Amsterdam, van waaruit ik me vooral bezighield met de positie van uitkeringsgerechtigden en de strijd tegen de armoede in Nederland, ben ik de afgelopen twee jaar voorzitter van GroenLinks geweest. Het voorzitterschap deed ik in deeltijd (24 uur per week), zodat ik ook nog tijd kon besteden aan (free lance) werk voor met name werkgroep de Rafelrand, die zich richt op preventie van dakloosheid. Hoewel het in de praktijk soms wel een zware belasting bleek, is de combinatie van partijpolitiek met werk aan de sociale basis met goed bevallen. Het houdt je in de werkelijkheid.

Ik wil graag nog twee jaar als voorzitter GroenLinks dienen. Wat de afgelopen twee jaar in gang is gezet, moet de komende twee jaar ook resultaten laten zien in versterking van GroenLinks in het maatschappelijke en politieke debat en in een sterkere parlementaire positie. Het belangrijkste daarbij is voor mij de visieontwikkeling en het formuleren van wervende alternatieven voor het neo-liberale beleid. Maatschappelijke bewegingen en individuele

burgers hebben politieke perspectieven nodig om ook zelf het geloof in een meer rechtvaardige, duurzame en vreedzame wereld levend te houden.

Het partijbestuur speelt een belangrijke rol in met name die visie-ontwikkeling. Zeker in de aanloopperiode naar de verkiezingen. Daarbij moeten de schaarse professionele krachten gebundeld worden in projecten die iets meer voor mogen stellen dan een verzameling losse activiteiten. Meer dan tot nu toe moet het partijbestuur deskundigheid uit de partij en de omgeving van de partij mobiliseren. De aanwezigheid van zoveel kennis en maatschappelijke positie binnen en rond GroenLinks moet ook veel duidelijker getoond worden naar buiten toe, zodat GroenLinks niet alleen een sympathieke partij is, maar ook een solide partij, waar je ook gerust op kan stemmen als het erop aankomt. Ik ben de komende twee jaar weer voor 24 per week beschikbaar voor het voorzitterschap."

● HERMA HOFMEIJER

1. Herma G.A. Hofmeijer. Woonplaats: Amsterdam. Leeftijd: 31
2. Deskundigheid en ervaring: politieke ervaring opgedaan in vijf jaar als beleidsmedewerker van de Tweede Kamerfractie. Bestuurlijke ervaring in een jaar als voorzitter van de afdeling Utrecht. Mijn huidige werk richt zich op lokaal minderhedenbeleid. Deskundigheid heb ik op de gebieden onderwijs, volkshuisvesting en RO, minderhedenbeleid, bestuurlijke thema's. Voorts doe ik momenteel een postdoctorale managementsopleiding.
- 3,4. Ik wil in het partijbestuur stimuleren dat tussen verschillende onderdelen van de partij, tussen lokaal actieven en het landelijk kader meer samenhang ontstaat. Mijn motivatie zit met name in de wens de kruisbestuiving te versterken tussen GroenLinkse deskundigen, activisten en volksvertegenwoordigers op de verschillende niveaus. Dat is mijns inziens een belangrijke taak van het partijbestuur.
- 5,6. Ik ben beschikbaar voor de taken raads- en statenwerk en partijopbouw. Deze taken wil ik verrichten als gewoon partijbestuurslid. Dit vanwege het feit dat ik vooralsnog niet meer dan gemiddeld twee à drie dagdelen per week ter beschikking heb.
7. Ik heb ervaring met zowel lokale als landelijke politiek, zowel met de bestuurlijke rol als die van de politiek vertegenwoordiger. Daarom ben ik de juiste persoon als het gaat om het leggen van verbindingen, inhoudelijk en bestuurlijk."

● KEES KALKMAN

1. Kees Kalkman, Utrecht (48).
2. Werkzaam als banenpooler/onderzoeker bij antimilitaristisch documentatiecentrum AMOK met als specialisatie militaire inlichtingendiensten.
3. Wil een bijdrage leveren aan de GroenLinkse standpunten over enkele brandende onderwerpen op het gebied van de militaire politiek (uitbreiding NAVO, Europese defensie, buitenlandse inzet van militairen)
4. Sociale kwesties en milieupunten zijn de prioriteiten, die steeds meer in een Europees kader geplaatst moeten worden. In dat verband vind ik ook Europese partijvorming een prioriteit. Het partijbestuur zou zich wat mij betreft iets meer met actuele politiek mogen bemoeien.
5. Vrede en veiligheid.
6. Drie eenheden per week.
7. Wil je dat antimilitaristische en anti-NAVO-standpunten in het bestuur in elk geval worden meegewogen, dan moet je op mij stemmen."

● WILLEM DE KLER

1. Willem de Kler, Amsterdammer, 50 jaar.
2. Doctorandus politicologie, afdelingsbestuur CPN en GroenLinks, directeur/eigenaar financieel administratiekantoor, fractievoorzitter GroenLinks Oud-West, stadsdeelwethouder Financiën, Algemene Zaken en Onderwijs.
3. Nu we in Paul Rosenmöller een goed oppositiegeluid hebben en de PvdA druk is met regeren, moeten we de opiniepeilingswinst eindelijk eens gaan verzilveren. GroenLinks kan als partij, nu de kinderziektes voorbij zijn, veel beter.
4. Het partijbestuur moet niet alleen zijn zaken op orde hebben, maar ook solidaire warmte uitstralen, ideeën van onderop stimuleren, actuele ontwikkelingen doorvertalen en naast de Kamerfractie een plek in het politieke debat opeisen.
5. Heb belangstelling voor de taakvelden internationale politiek, multiculturele samenleving, sociaal-economische vraagstukken, verkiezingscampagnes, raadswerk, partijopbouw.
6. Mijn gezin, mijn bedrijf en het wethouderschap nopen mij tot de vaststelling, dat mijn inzet voor het partijbestuur helaas qua tijdsbesteding niet onbeperkt zal kunnen zijn.
7. "Gezien de vele noden veraf en dichtbij vind ik dat een besteedbaar inkomen van een ton per jaar voldoende moet zijn en dat miljonairs in Nederland verboden moeten worden."

● **BRAM KRUIT**

* Voornaam : Bram

Achternaam : Kruit

Woonplaats : Oud-Beijerland

Leeftijd : 52 jaar

Relevante deskundigheid:

Opleiding: Stuurman Grote Handelsvaart, Ambi opleiding automatisering.

Ervaring: Voorzitter Stichting VluchtelingenWerk Hoeksche Waard. Ex-lid steunfractie van de Statenfractie Zuid-Holland van GroenLinks. Lid van de steunfractie van GroenLinks in de gemeente Oud-Beijerland. Voorzitter GroenLinks afdeling Oud-Beijerland.

Motivatie: Per 1 juli 1996 in de VUT, geeft de mogelijkheid om de partij ook op landelijk niveau te steunen.

Visie: Prioriteit geven aan die mensen die in de knel zitten. Laat GroenLinks deze mensen opzoeken en aandacht geven aan hun problemen. Het socialisme betekent toch dat ieder zoveel mogelijk gelijke kansen geboden moeten worden.

Taken: Secretaris of bestuurslid op het beleidsterrein van de vluchtelingen, buitenlandse zaken, ontwikkelingssamenwerking.

Beschikbare tijd: drie dagdelen per week.

Aandachts-zin: Bij GroenLinks blijft de mens op het netvlies en niet de structuren."

● **TJADA LATUPEIRISSA**

"Tjada Latupeirissa, 42 jaar, Wageningen.

De afgelopen twee jaar heb ik als bestuurslid buitenland en later internationaal secretaris, vooral m'n voelhorens kunnen uitzetten. Twee jaar is eigenlijk veels te kort. De stichting duurzame solidariteit (projecten: Europa en haar islamitische burens en lezing cyclus van migranten raadsleden), een duidelijke overlegstructuur waar ook leden aan mee kunnen doen, een regelmatig formeel en informeel overleg met Bündnis '90/Die Grünen, discussie en contacten met linkse partijen in Europa en het aanzwengelen van een Noord-Zuid-discussie binnen de federatie van Europese groene partijen zijn enkele punten waar ik mee bezig ben geweest. Verschillende punten waren er al, andere zijn nieuw opgezet.

De komende periode wil ik mij naast het uitwerken van een Noord-Zuid-dialoog op Europees niveau richten op "Europa". Bij de komende Europese verkiezingen moet GroenLinks inzetten op groen en links. Ik streef naar en wil gaan werken aan een betere verstandhouding tussen groen en links in Europa, met als einddoel een GroenLinkse Europese fractie in 1999. Verder in Europees verband de Oost-West-dialoog concentreren op vrede, veiligheid en vooral meewerken aan democratiseringsprocessen in vooral voormalig Yoegoslavië.

De toenemende agressie van extreem-rechts tegen GroenLinkse Kamerleden en bestuursleden is voor mij ook een zeer belangrijke reden om door te gaan als bestuurslid. Afdelingen wil ik bij het internationaal werk betrekken door ze te interesseren voor projecten in andere landen op basis van duurzame solidariteit en het in Europa werken aan een multiculturele samenleving zonder racisme.

Als je op mij stemt, dan kies je in ieder geval ook op meer discussie met de gekozen kaders, projecten waarbij leden het voortouw nemen en het streven naar een GroenLinkse fractie in Europa."

● **BART DE LEEDE**

"Bart de Leede, 37 jaar oud, getrouwd en vader van drie dochters, woonachtig in Schiedam. Ik ben al zo'n 20 jaar actief in de politiek. Sinds 1983 ben ik gemeenteraadslid in Schiedam, van 1990 ook wethouder. Ik ben politicoloog en heb gewerkt als maatschappelijk werker en als coördinator van de Vereniging Lagere Overheden Tegen Apartheid (LOTA). In mijn functie als wethouder heb ik de afgelopen 7 jaar in het bijzonder ervaring opgedaan op de terreinen welzijn, volksgezondheid en milieu.

Ik denk in het partijbestuur een nuttige bijdrage te kunnen leveren aan de opbouw van GroenLinks, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Het is volgens mij heel belangrijk dat er in het partijbestuur mensen participeren met bestuurlijke ervaring in de lokale politiek; de kracht op het lokale niveau is immers een van de sterkste punten van GroenLinks.

Door keuzes binnen mijn werk en prioritering kan ik voldoende tijd vrijmaken voor een (niet DB-)functie binnen het partijbestuur. Ik wil mij met name inzetten voor de organisatorische versterking van GroenLinks omdat daar op dit moment de prioriteit moet liggen. Daarnaast wil ik mij bezighouden met inhoudelijke discussies gericht op de totstandkoming van een steviger "GroenLinks-gedachtengoed". Hierin ben ik niet monomaan, dus breed inzetbaar. Kortom, inderdaad een witte, mannelijke, heterofiele dertiger, maar toch..."

● **TITIA VAN LEEUWEN**

"Titia van Leeuwen, Amsterdam, 46 jaar, afgestudeerd UvA Biologie en Planologie. Werkt bij het ministerie van VROM/Milieubeheer (1988-heden), daarvoor gewerkt bij de provincie Noord-Holland (1981-1988) en de TU-Delft (1979-1981). Was lid van de Eerste Kamer (1984-1988), had diverse (bestuurs)functies binnen de PSP (onder andere: afdelingsbestuur, partijbestuur, bestuur WB/SVS, redactie Bevrijding). Was lid van de Emancipatie-adviesraad van Amsterdam (1994-1996), was voorzitter van het Milieucentrum Amsterdam (stedelijke milieufederatie, 1989-1996), was lid landelijke coördinatiegroep Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid (1985-1989), is mede-oprichter van een stichting die discussies over natuurbescherming stimuleert (Meander 1986-heden), en is sinds kort lid van de redactieraad van het blad Milieudefensie. Was binnen GroenLinks bestuurslid van het Wetenschappelijk Bureau en voorzitter van de Wetenschappelijke Raad tot ik begin 1995 lid werd van het huidige partijbestuur. Het huidige bestuur heeft flink getrokken aan het weer opbouwen van het partij-apparaat en het weer gezond krijgen van de financiën. Ik denk dat er nu een goede basis ligt om op voort te gaan. Daar heb ik zin in. Zeker nu er weer naar verkiezingen toegewerkt moet worden. Het goed voorbereiden daarvan is een belangrijke taak van het komende partijbestuur. Daar wil ik graag aan meewerken. Een partijbestuur moet vooral besturen, dus zorgen voor de randvoorwaarden voor het functioneren van de partij. Daarvoor zijn mensen nodig met bestuurlijke ervaring die goed kunnen samenwerken en zich als team verantwoordelijk voelen voor hun taak. Ik ben beschikbaar voor "milieu", maar in overleg met mede-bestuursleden eventueel ook voor andere taken/portefeuilles inzetbaar. De beschikbare tijd is door fulltime werk beperkt binnen avonden en weekeinden, zo'n 3 dagdelen per week. Ik heb binnen en buiten de partijpolitiek de nodige (bestuurs)ervaring opgedaan om bij te kunnen dragen aan een goed, doeltreffend, doelmatig en prettig functionerend partijbestuur voor GroenLinks."

● **TARIK PEHLIVAN**

"26 jaar geleden zag ik het vreugdevolle levenslicht in Den Haag, die mooie stad achter de duinen. Natuurlijk woon ik er nog steeds. Mijn bestuurlijke en politieke leerscholen waren achtereenvolgens de universitaire politiek op basis-, midden- en centraal niveau in Leiden. Council of Europe Minority Youth Committees (een internationale koepel van allochtone jongerenorganisaties), Debating Club '94 (vereniging ter bevordering van de politieke bewustwording en participatie van moslims in Nederland) en ten slotte het partijbestuur van GroenLinks (clusters jongeren en multiculturele samenleving). Het partijbestuurswerk is enorm uitdagend en stimulerend, vooral omdat hierbij inhoudelijke en organisatorische taken gecombineerd moeten worden. Om geen half werk te leveren wil ik me met mijn expertise graag nog een termijn inzetten in het bestuur om een GroenLinks jongerenbeleid te kunnen vormgeven. De inhoudelijke en organisatorische inbedding van het jongerenbeleid in het partijbestuurswerk is voor mij de prioriteit, daar wil ik me voor inzetten. Dat dit moet gebeuren door de krachten van in de partij actieve jongeren te bundelen, staat buiten kijf. Hiernaast voel ik me te nauw betrokken bij het beleidsterrein van de multiculturele samenleving om me daarmee niet te willen bemoeien. Voor deze bestuurstaken ben ik meer dan bereid op z'n minst een dagdeel overdag en twee dagdelen 's avonds per week beschikbaar te stellen. Sinds wanneer is GroenLinks een partij die koketteert met haar actieve jongeren, maar ze, als het er op aankomt, niet serieus neemt?"

● **CHRIS RÜMKE**

"Chris Rümke, Amsterdam, 36 jaar. Ik heb economie gestudeerd in Groningen en ben werkzaam als part-time leraar in Hoofddorp. Daarnaast heb ik sinds 1987 veel gedaan in GroenLinks (PSP) te Amsterdam, o.a. als deelraadslid Rivierenbuurt, federatie-bestuurslid en oprichter milieuwerggroep. Verstand schijn ik te hebben van economie in het algemeen en penningen in het bijzonder; maar milieu en volkshuisvesting vind ik vaak belangrijker en interessanter.

Motivatie? Tja, ik ben gevraagd, en ik houd genoeg van de partij om iets bij te willen dragen. Een goed partijbestuur organiseert leuke, politieke bijeenkomsten en regelt het noodzakelijke snel en efficiënt. Ik denk dat GroenLinks zich in de komende jaren moeten afvragen of we niet een kiesvereniging (willen?) worden. Is dat te weinig ambitieus of scheelt het vooral in onze schuldgevoelens ("we doen te weinig")?

Het mag me 2 dagdelen in de week kosten en ik houd ook van vrije tijd. Ik ben beschikbaar als tweede penningmeester (i.v.m. verkiezingscampagnes) en daarnaast flexibel inzetbaar voor partijopbouw, milieu, volkshuisvesting of economische onderwerpen (maar tegen basisinkomen!).

Tot slot haat ik one-liners ter zelfaanprijzing: "Kies mij! Ik ben de ideale Tweede Penningmeester".

● **LENIE SCHOLTEN**

"1. Mijn naam is Lenie Scholten, ik ben 40 jaar en ik woon in Nijmegen.

2. Werkervaring: werk momenteel bij de FNV, op het hoofdkantoor te Amsterdam, als beleidsmedewerker arbeidsmarktbeleid. Daarvoor heb ik gewerkt als onderzoeker bij Wetenschap en Samenleving (KU Nijmegen), als coördinator bij de Vrouwenwerkwinkel en als medewerkster vrouwenstudies. Andere ervaringen: voorzitter vrouwenadviesraad RBA Nijmegen-Rivierenland, voorzitter vrouwendocumentatiecentrum de Feeks, gemeentelijke klankbordgroep homolesbisch beleid, sinds twee jaar uitgebreide fractie GroenLinks gemeente Nijmegen

(commissies cultuur en sociale zaken), vakbondswerkgroep.

3. Motivatie: Ik zit nu ongeveer 8 maanden in het bestuur. Bij aanvang lag mijn motivatie vooral op het inhoudelijke vlak. Ik heb veel kritiek op het overheidsbeleid inzake de arbeidsmarkt en vond dat GroenLinks te weinig aan de weg timmerde op dat punt. Die motivatie geldt nog steeds, maar ondertussen ben ik me ook meer gaan interesseren voor de interne structuur van de partij en verbeteringen die daarvoor mogelijk zijn. Bijvoorbeeld meer gebruik maken van lokale deskundigheid bij het ontwikkelen van partijpolitiek. Hoe en wat weet ik nog niet precies, maar daar zou ik wel meer werk van willen maken.

4. Visie en prioriteiten: ik vind dat het landelijk bestuur inhoudelijk aan de weg moet timmeren. Daarnaast vind ik de verantwoordelijkheid voor de interne organisatie en aansturing heel belangrijk. Met aan de weg timmeren bedoel ik dat GroenLinks b.v. het publieke debat over basisinkomen, of over de Melkertbanen, meer moet zoeken. Ook intern moet dat debat gestimuleerd worden.

Hoe gaan al onze fractieleden in de gemeenten om met die Melkertbanen en hoe verhouden zich al die lokale ervaringen en standpunten tot ons landelijk standpunt? Laten we het debat maar aangaan met elkaar en anderen!

5. Sociaal-economisch beleid met het accent op arbeidsmarktbeleid.

6. Ik werk 32 uur per week, maar maak lange werkdagen vanwege het woon-werkverkeer Amsterdam-Nijmegen. Ik stel me twee avonden per week beschikbaar en uiteraard wel eens een zaterdag of op mijn vrije woensdag, mits dat geen regel wordt.

7. Omdat ik sinds ik 8 maanden heb mogen proeven aan het bestuurswerk er alleen maar meer zin in heb gekregen ondanks dat het veel meer tijd kost dan ik hoopte."

• KEES SCHRÖER

"Kees Schröer, Maastricht, 48 jaar, werkzaam als universitair docent aan de faculteit der geneeskunde van de Universiteit Maastricht. Zijn vakgebied is arbeid, gezondheidszorg, sociale zekerheid.

Is sinds januari 1993 voorzitter van het provinciaal bestuur van GroenLinks Limburg. Is daarnaast voorzitter van het stichtingsbestuur dat de universiteitskrant uitgeeft; is lid, voorheen voorzitter, van de facultaire medezeggenschapscommissie. Is in het verleden o.a. bestuurder geweest van partij- en vakbondsafdelingen en lid van universiteitsraden.

Vindt het van belang dat vanuit Limburg, ook als perifeer gebied ten opzichte van de randstad, deelgenomen wordt aan het landelijk partijwerk. Wil ervaringen en inzichten, opgedaan vanuit het provinciaal bestuur, inbrengen in het partijbestuur.

Als prioriteiten voor het partijbestuur ziet hij: verbetering van de kwaliteit door middel van het opstellen van een beginselprogramma, het inruilen van een top-down benadering door werkwijzen waarin de leden actiever kunnen participeren, het aantrekkelijker maken van actief lidmaatschap, meer ondersteuning van afdelingswerk en afdelingsbestuurders. Voorts wil hij bijdragen aan een strategie om de electorale basis van GroenLinks te verbreden.

Heeft vooral belangstelling voor portefeuilles binnen het cluster sociaal-economische zaken en achterban."

• MENNO SIJTSMA

"Hallo!

Ik ben Menno Sijtsma, woon in Utrecht en ben 24. Al een jaar of zes ben ik actief binnen de jongerenorganisatie van GroenLinks, DWARS. De laatste drie jaar ben ik landelijk nogal actief; ik combineer praktisch (kantoor)werk met bestuurstaken. Daarnaast zit ik al jaren in diverse actie- en discussiegroepen, maar ook bij diverse overleggen (meer organisatorisch gericht werk).

Sinds ruim een jaar heb ik besloten me helemaal op het politieke vrijwilligerswerk te storten. Dit betekent dat ik naast DWARS en de paar klups waar ik verder nog bij zit, geen baan of school doe.

Inmiddels heb ik naar mijn idee het één en ander geleerd wat denk ik erg bruikbaar is voor zoiets als op landelijk bestuurlijk nivo meedraaien bij GroenLinks. Ik heb veel met vrijwilligers gewerkt (ben er zelf ook één), heb mensen ingewerkt en begeleid. Ook heb ik vrij veel discussie-ervaring en ik weet het één en ander af van hoe een organisatie op poten te zetten en te houden. Wat ik zelf het belangrijkste vind: ik heb vrij veel politiek gediscussieerd en heb daardoor een vrij stevige politiek-theoretische basis. Dat laatste lijkt me voor GroenLinks één van de belangrijkste prioriteiten voor de komende jaren.

GroenLinks lijkt mij de enige partij in Nederland die een voor iedereen duidelijk hoorbaar en begrijpelijk antwoord op de toenemende verrechtsing kan laten horen.

Het lijkt mij een geweldige uitdaging hieraan te helpen bouwen. De concrete vorm daarvoor lijkt mij contacten met jongeren, maar verder heb ik vooral het idee dat ik vrij breed inzetbaar ben (behalve bij zoiets technisch als financiën). Tijd heb ik: de twee dagdelen per week, zaterdagen en andere "overdagen" zijn absoluut geen probleem.

Als je iemand in het bestuur wilt die weet wat'ie wil, weet te organiseren en buiten GroenLinks behoorlijke contacten heeft bij vooral jongeren dan is het misschien wel leuk om op mij te stemmen."

● ELS VEENIS

"Els Veenis, 39 jaar, uit Leiden.

Het profiel van GroenLinks bewaken, dat lijkt me wel wat. Radicaal, maar toch optimistisch; idealistisch en slim - dat zou het gezicht van GroenLinks moeten zijn. We moeten volop de mogelijkheden benutten om alternatieven voor de bestaande politiek te ontwikkelen. We hebben de ruimte en de kennis, nu nog de netwerken en het lef. Een goed functionerende partij - democratisch, open en divers, gebruik makend van al onze talenten - is volgens mij een belangrijke voorwaarde om op een goede manier naar buiten te kunnen treden. Met die externe publiciteit moeten we vooral handig en creatief te werk gaan: onze centjes en energie gericht inzetten en onze stem meer laten horen bij actualiteiten.

Ik ben geen journalist of voorlichter, maar heb wel - als actievoerster, plaatselijk partijbondsje en lid van het landelijk vrouwenoverleg - geroken aan het vak van verleiden van de publieke opinie. Niet alleen via cabaret en columns - mijn meest frivole vorm -, maar ook serieus via het schrijven en redigeren van artikelen en toespraken. Als coördinator van het vrouwen netwerk van de Universiteit van Utrecht geef ik een (uiteraard strijdbaar maar toch leuk) blad uit en verzorg ik de PR van het netwerk. Bovendien geef ik leiding aan een wisselend aantal projectmedewerkers, die minstens zo eigenzinnig zijn als GroenLinkers.

Tot slot: ik zit nu twee jaar in het partijbestuur en heb er nog steeds lol in. En met mijn baan van 20 uur per week heb ik de komende twee jaar de tijd om samen met anderen een stevig PR-beleid van GroenLinks te ontwikkelen."

● CRISTA VONKEMAN

"Crista Vonkeman, Rotterdam, 39 jaar.

Betaalde en onbetaalde (relevante) ervaring heb ik in het welzijnswerk in vele vormen, uitvoerend, coördinerend en bestuurlijk. Adviserend en besturend daarnaast op diverse samenlevingsopbouwterreinen, zoals het jongerenwerk, migrantenzelforganisaties en vrouwen-bouwen-wonen.

Van 91-94 fractievoorzitter in de deelgemeente Rotterdam-Noord. Van 94 tot heden dagelijks bestuurder in Noord (Welzijn, Onderwijs en Samenlevingsopbouw).

Beschikbaar ben ik voor een DB- of partijbestuursfunctie voor \pm 1 dag per week. Ik hou van regelen en coördineren en zie verder als mogelijke taken: welzijn/samenleving; raads- en Statenwerk; buitenland (Turkije).

GroenLinks besturen trekt me omdat ik van sturen en besturen houd, graag de lange lijnen uitzet zowel wat betreft beleid als organisatie. Het bestuur is daarbij aktiverend, samenbindend, vernieuwend en vasthoudend; ten behoeve van alle betrokkenen en geïnteresseerden in en buiten de partij.

Waarom je mij zou moeten kiezen? gewoon om wie en hoe ik ben: vasthoudend en relativerend, idealistisch en met mijn voeten in de modder: Crista."

● JORIS WIJNHOVEN

"Mijn naam is Joris Wijnhoven, 25 jaar en geboren Nijmegenaar. Sinds 1993 ben ik bestuurslid van de afdeling GroenLinks van deze stad, waarvan de laatste twee jaar als voorzitter. Verder hield ik me voor GroenLinks op lokaal niveau bezig met publiciteit en het voeren coördineren van diverse verkiezingscampagnes. Buiten de partij ben ik onder andere actief (geweest) bij de studentenvakbond en de anti-racismebeweging.

In het kader van mijn studie politicologie liep ik al eens enige maanden stage op het partijbureau in Amsterdam, waar ik een onderzoek deed naar de positie van jongeren binnen GroenLinks: een punt waar we ons behoorlijke zorgen over moeten maken.

Momenteel werk ik enige dagen per week als vrijwilliger bij de Stichting Nederland Bekent Kleur, waar ik de publiciteit voor de Landelijke Actieweek Tegen Racisme verzorg, en doe ik nu en dan wat uitzendwerk.

Ik heb me in de eerste plaats kandidaat gesteld, omdat ik mijn ei binnen de partij als bestuurder goed denk kwijt te kunnen, beter dan binnen een vertegenwoordigend orgaan. De grote lijnen van onze politieke ideeën boeien mij meer dan het "politieke handwerk" wat bijvoorbeeld in gemeenteraden wordt gedaan. Daarnaast mag ik graag een beetje regelen en organiseren en heb ik op het gebied van jongeren, de multiculturele samenleving en partijopbouw relevante deskundigheid in huis. Dit zijn ook de drie portefeuilles waarvoor ik mij kandidaat stel.

Alhoewel ik niet precies weet wat over pakweg een half jaar mijn tijdsbesteding is, ben ik voor het partijbestuur minstens anderhalve dag per week beschikbaar.

Het partijbestuur staat voor de opgave ervoor te zorgen dat alle kennis, menskracht en enthousiasme binnen de partij gebruikt gaan worden om in de komende jaren ook op landelijk niveau definitief door te breken als het groene en linkse alternatief voor het destructieve, asociale neo-liberale beleid van "Paars". Dit keer moeten we erin slagen ons verhaal wel duidelijk neer te zetten, waarbij we vooral niet bang moeten zijn niet serieus genomen te worden. Aan dat doel draag ik graag mijn steentje aan bij.

Kies dus Joris, want verstand komt niet met de jaren, maar met de haren!"

■ LIJSTTREKKERSREFERENDUM

● VOORSTEL PARTIJBESTUUR

In Congreskrant 1 heeft het partijbestuur het volgende voorstel gepubliceerd:

Het partijbestuur stelt ... voor om de lijsttrekker voor de Tweede-Kamerverkiezingen voortaan te laten kiezen door het Congres, evenals dit gebeurt met de andere kandidaten voor de Tweede Kamer.

Dit betekent dat uit artikel 48 van het huishoudelijk reglement de leden 2, 3 en 4 worden geschrapt.

De huidige tekst van artikel 48 luidt:

1. Het partijbestuur bepaalt:
 - a. het aantal namen op de kandidatenlijst, met inachtneming van het maximum dat de Kieswet voorschrijft;
 - b. het aantal namen dat als eerste voorkomt op alle per kieskring in te dienen lijsten (zogenaamde kopplaatsen).
2. De verkiezing van de lijsttrekker geschiedt bij besluitvormend referendum. De kandidatencommissie treedt daarbij op in plaats van de in artikel 18 genoemde commissie. Artikel 19 is van gelijke toepassing.
3. De uitkomst van het referendum wordt geacht een voor de partij geldend besluit te zijn, mits ten minste de helft van de leden heeft deelgenomen aan de verkiezing. Diegene is gekozen tot lijsttrekker op wie het meeste aantal geldige stemmen doch ten minste de helft van het totaal aantal uitgebrachte geldige stemmen is uitgebracht.
4. Indien er geen geldige uitslag is bereikt, geschiedt de verkiezing van de lijsttrekker door het Congres, voorafgaande aan de verkiezing van de overige kopplaatsen. Hierbij is artikel 41 van toepassing.
5. De verkiezing voor de kopplaatsen geschiedt door het Congres. (...)

Dit voorstel is uitvoerig toegelicht in Congreskrant 1.

● AMENDEMENT

Op bovenstaand voorstel is één amendement ingediend, door de afdeling Delft. Dit amendement luidt:

- Artikel 48, lid 2 van het huishoudelijk reglement vervalt. In plaats daarvan worden de onderstaande nieuwe leden 2 tot en met 5 ingevoegd. De bestaande leden 3 t/m 6 worden vernummerd tot leden 6 t/m 9.
- 2. Overeenkomstig lid 3 tot en met 5 geschiedt de verkiezing van de lijsttrekker bij besluitvormend referendum, dan wel door het Congres.
- 3. Uiterlijk binnen 6 weken na afloop van de in artikel 47, lid 4 gestelde termijn wordt onder verantwoordelijkheid van de kandidatencommissie een naar algemeen wetenschappelijk inzicht representatief te achten steekproef gehouden onder de leden van GroenLinks, waarin aan de in deze steekproef opgenomen leden wordt gevraagd hun stem uit te brengen op de kandidaat van hun voorkeur.
- 4. Indien bij de in lid 3 bedoelde steekproef het verschil in stemmenaantal tussen de kandidaat met het hoogste aantal stemmen en de kandidaat met het op één na hoogste aantal stemmen 25% of meer bedraagt van het totaal aantal bij de steekproef uitgebrachte stemmen, dan wordt de lijsttrekker gekozen door het Congres, voorafgaande aan de verkiezing van de overige kopplaatsen. Hierbij is artikel 41 van toepassing.
- 5. Indien bij de in lid 3 bedoelde steekproef het verschil in stemmenaantal tussen de kandidaat met het hoogste aantal stemmen en de kandidaat met het op één na hoogste aantal stemmen minder dan 25% bedraagt van het totaal aantal bij de steekproef uitgebrachte stemmen, dan wordt de lijsttrekker gekozen bij besluitvormend referendum. De kandidatencommissie treedt daarbij op in plaats van de in artikel 18 genoemde commissie. Artikel 19 is van gelijke toepassing. De drie kandidaten met de hoogste aantallen behaalde stemmen worden tot dit referendum toegelaten.

■ Toelichting: Wij zijn van mening dat het lijsttrekkersreferendum een zeer goede mogelijkheid is om de leden rechtstreeks te betrekken bij een essentiële keuze. De hoge deelname aan het vorige lijsttrekkersreferendum, zowel in eerste als in tweede ronde, tonen dit aan. Het lijkt ons daarom beter te zoeken naar een meer adequate invulling van dit instrument, dan om het geheel weg te gooien, zoals het partijbestuur nu voorstelt.

De steekproef vooraf dient als een zo objectief mogelijke vorm van selectie voor het toelaten van kandidaatlijsttrekkers tot het lijsttrekkersreferendum. De ervaring leert dat een goede representatieve steekproef de werkelijke uitslag van een verkiezing betrekkelijk dicht zal benaderen. Indien één kandidaat bij de steekproef veruit op kop loopt, is de uitslag van een te houden referendum zó voorspelbaar, dat de partij zich de kosten en moeite daarvan kan besparen. We laten dan gewoon het Congres kiezen, waarbij de uitslag van de stemming in het Congres ook op voorhand duidelijk zal zijn. Naar alle waarschijnlijkheid zal deze situatie zich bij de eerstvolgende lijsttrekkersverkiezing voordoen, als Paul Rosenmöller zich kandidaat stelt.

Indien er niet één kandidaat is die veruit op kop loopt, dan zal in ons voorstel het referendum per definitie beperkt worden tot 3 kandidaten. Dit betekent dat de kans dat het referendum in 2 rondes moet worden gehouden zeer klein is. Tevens betekent dit dat alleen 'serieuze' kandidaten het tegen elkaar opnemen in het referendum.

■ *Commentaar partijbestuur: Het voorstel van Delft tracht een aantal onmiskenbaar zwakke kanten van het lijsttrekkersreferendum, zoals dat in 1993 gehouden is, weg te nemen. Het lijsttrekkersreferendum is in Delfts' voorstel geen automatisme meer en de procedure concentreert zich op de kansrijkste kandidaten. Dit laat echter onverlet dat er een aantal bezwaren tegen het lijsttrekkersreferendum blijft bestaan. Door de introductie van een representatieve steekproef wordt zelfs een nieuw - omstreden - instrument geïntroduceerd.*

De cruciale vraag, die bij het referendum en zeker bij een steekproef aan de orde is, luidt: dient dit de democratie? Voor de democratische betrokkenheid is een aantal essentiële voorwaarden te noemen:

- 1. De mogelijkheid om mede te beslissen.*
- 2. Informatie.*
- 3. Communicatie, argumentatie, debat, zoeken van draagvlak.*

Het voorstel van Delft regelt alleen het eerste punt, de mogelijkheid om mede te beslissen. Een heel belangrijke zaak. Maar die mogelijkheid is inmiddels op congressen ook groter geworden, door de verruimde deelnamemogelijkheid van leden.

Referenda rond personen zijn kwetsbaar. Terecht bestaat er in de Nederlandse politieke cultuur een afkeer van het kiezen van personen op grond van populariteitscriteria. Personen horen te staan voor visies, programma's, standpunten en politieke vaardigheden. Dit vergt niet alleen de gelegenheid daarover te communiceren, maar het vraagt ook een gedegen informatie over de personen en datgene waar ze voor staan. Dat is het zorgenkindje van referenda, zeker als het over personen gaat. En helemaal bij een steekproef.

Op grond waarvan moeten de mensen kiezen? Wat weten ze van de kandidaten? Is het technisch en financieel haalbaar in zo'n korte tijd de betrokkenen in een steekproef dermate goed te informeren dat alle kandidaten tot hun recht komen? Is schriftelijke informatie voldoende?

De voorstellen van Delft laten te veel vragen open om ons met een gerust hart in een nieuw, onzeker en wellicht weer duur experiment te storten rond het politiek zo belangrijke en daarmee zo kwetsbare lijsttrekkerschap.

■ ANDERE VOORSTELLEN TOT WIJZIGING VAN STATUTEN EN REGLEMENT

● *Toelichting*

Na de laatste herziening van statuten en huishoudelijk reglement door het Congres van 25 november 1995 blijkt op een aantal onderdelen nog enige aanpassing nodig te zijn. Die aanpassingen hebben een technisch karakter: het gaat om de opheffing van enige lacunes en inconsistenties in de regelingen en om de oplossing van enkele in de praktijk gebleken knelpunten. Het partijbestuur vertrouwt er dan ook op dat het Congres met deze technische wijzigingen zal instemmen. De wijzigingsvoorstellen zijn op 30 november besproken met de partijraad.

Voor een besluit tot wijziging van de statuten is een twee derde meerderheid nodig; tot wijzigingen in het huishoudelijk reglement kan bij gewone meerderheid worden besloten.

● *Statuten*

Beroep op geschillencommissie (statuten artikel 36)

■ *Toelichting*: artikel 36 regelt het bestaan en de taken van de geschillencommissie. Die speelt een rol bij geschillen, o.m. als beroepsinstantie. Om de categorie-beroepscommissie - die functioneert krachtens de artikelen 10 en 11 van het huishoudelijk reglement - goed te kunnen laten werken moet er, aldus de overweging bij het besluit tot instelling van deze commissie in november 1995 "... van haar besluiten geen beroepsmogelijkheid meer zijn; daarvoor ontbreekt in deze situatie de tijd. Dus moet artikel 36 [oude tekst, bestaande uit twee leden, red.] op deze commissie niet van toepassing worden verklaard."

Daarom is toen aan artikel 36 van de statuten een nieuw lid 3 toegevoegd, luidende: "3. Dit artikel is niet van toepassing bij geschillen met de categorie-beroepscommissie, genoemd in het huishoudelijk reglement."

De uitzondering voor de beroepscommissie hoort echter bij nader inzien niet in de statuten, maar in het huishoudelijk reglement. Het is immers een orgaan dat krachtens het huishoudelijk reglement wordt ingesteld. Het reglement kan bij gewone meerderheid worden gewijzigd; voor statutenwijziging is een twee derde meerderheid nodig. Dat is niet consistent.

■ *Voorstellen*:

- * Artikel 36 lid 3 van de statuten wordt geherformuleerd als volgt: "3. Dit artikel is niet van toepassing in gevallen waarvoor in het huishoudelijk reglement een uitzondering is gemaakt."
- * Aan artikel 11 van het huishoudelijk reglement wordt een lid toegevoegd met de volgende tekst:
"3. Met toepassing van het bepaalde in artikel 36 lid 3 van de statuten staat van uitspraken van de categorie-beroepscommissie geen beroep open op de geschillencommissie."

Statutenwijziging (statuten artikel 40)

■ *Toelichting*: de eerste leden van artikel 40 luiden momenteel als volgt:

1. Deze statuten kunnen worden gewijzigd door het Congres.
2. Ten minste één maand vóór het Congres wordt door het partijbestuur of door degenen die het Congres bijeenroepen, aan de leden meegedeeld dat een voorstel tot wijziging van de statuten zal worden behandeld. Een afschrift van het voorstel, waarin de voorgedragen wijziging woordelijk is opgenomen, wordt voor de leden ter inzage neergelegd op een aan de leden mede te delen plaats."

Het Burgerlijk Wetboek bepaalt (BW Boek 2, artikel 42 lid 2) dat een voorstel tot statutenwijziging ten minste veertien dagen vóór de vergadering ter kennis moet zijn gebracht van de afdelingen waaruit de vereniging bestaat en aan afgevaardigden.

■ *Voorstel*:

Artikel 40 in overeenstemming brengen met het Burgerlijk Wetboek door de tweede zin van lid 2. als volgt te herformuleren:

2. Ten minste twee weken vóór het Congres wordt door het partijbestuur of door degenen die het Congres bijeenroepen, aan de afdelingen en de afgevaardigden meegedeeld dat een voorstel tot wijziging van de statuten zal worden behandeld. De voorgedragen wijziging wordt woordelijk opgenomen in de congresstukken."

● *Huishoudelijk reglement*

Stembureau congres (artikel 3 lid 1)

■ **Toelichting:** Partijbestuursleden en congrespresidiumleden mogen geen lid zijn van het stembureau. Het partijbestuur wil dit wel mogelijk maken voor leden van het congrespresidium, omdat dit een onafhankelijk orgaan is dat mede als taak heeft de procedures tijdens het congres te bewaken. Een personele unie tussen presidium en stembureau heeft daarom eerder voor- dan nadelen.

■ **Voorstel:** uit artikel 3 lid 1. sub f. (huidige tekst: "1. Het congrespresidium draagt zorg voor: (...) f. het benoemen van een stembureau bestaande uit ten minste drie partijleden, die geen lid zijn van het partijbestuur of congrespresidium, en die niet kandidaat staan voor een functie waarover op het desbetreffende Congres gestemd wordt;") worden de woorden "of congrespresidium," geschrapt.

Wijziging categorie-indeling na beroep (artikel 11 lid 2)

■ **Toelichting:** hier gaat het om amendementen op congresstukken. In artikel 12 lid 1. wordt bepaald: "Het partijbestuur publiceert alle amendementen met de categorie-indeling en met zijn kanttekeningen van "voors" of "tegens". Bij amendementen, ingedeeld in categorie 1 vermeldt het partijbestuur zijn voorstel tot overneming of tot verwerping." In artikel 11 wordt aan indieners de mogelijkheid geboden om tegen de categorie-indeling beroep aan te tekenen. Lid 2. van dit artikel luidt: "Bij bezwaar van de indiener, ingediend bij de categorie-beroepscommissie uiterlijk zes weken vóór het Congres, kan een amendement door die commissie worden verplaatst naar een andere categorie. *Het congrespresidium zorgt ervoor dat de gewijzigde indeling aan het begin van het Congres op schrift beschikbaar is.* Wanneer het amendement oorspronkelijk was ingedeeld in categorie 1, dan wordt het voorstel van het partijbestuur tot overneming of verwerping weggelaten."

De praktijk is (overeenkomstig artikel 12 lid 1.) anders dan in het gecursiveerde zinnetje staat. In de congreskrant worden namelijk alle amendementen gepubliceerd met de definitieve categorie-indeling.

■ **Voorstel:** De zin "Het congrespresidium zorgt ervoor dat de gewijzigde indeling aan het begin van het Congres op schrift beschikbaar is." wordt vervangen door de zin "Het congrespresidium zorgt ervoor dat de gewijzigde indeling in de congreskrant wordt opgenomen."

Zittingsduur (artikel 28)

■ **Toelichting:** Hier stelt het reglement als algemene regel dat leden van besturen en andere organen twee jaar zitting hebben. De statuten bepalen echter in artikel 32 voor de kascontrolecommissie een zittingsduur van één jaar. Dat is wettelijk voorgeschreven. Deze inconsistentie tussen statuten en reglement moet worden opgelost.

■ **Voorstel:** Aan artikel 28 wordt een uitzonderingsbepaling voor de kascontrolecommissie toegevoegd (hierna gecursiveerd): "Artikel 28. De zittingsperiode van bestuursleden en leden van partijorganen waarvoor verkiezing of benoeming plaatsvindt, is twee jaar. *Deze bepaling geldt niet voor de kascontrolecommissie, zoals genoemd in de statuten.* De maximale aaneengesloten zittingsduur is zes jaar. Op afdelingsniveau kan door een gemotiveerd besluit van de ledenvergadering van de bepaling in de vorige zin worden afgeweken."

Regionale lijsten Tweede Kamer (artikel 48 en artikel 82)

■ **Toelichting:** De kandidatenlijst voor de Tweede Kamer bestaat uit twee delen. Het eerste deel (de bovenste x plaatsen) wordt vastgesteld door het Congres. Het tweede deel (de onderste y plaatsen) mag regionaal verschillend worden ingevuld. Daarmee zijn volgens de huidige reglementstekst de provinciale besturen belast. Ze hebben daarvoor de tijd tot twee weken na het verkiezingscongres waar het eerste deel van de lijst wordt vastgesteld.

Deze werkwijze roept in de praktijk twee (samenhangende) bezwaren op:

a. De provinciale besturen functioneren in de ene provincie heel anders dan in de andere. Voor de meeste van hen liggen taken met een landelijk karakter buiten hun reguliere werkterrein. Dat geldt dus ook voor de samenstelling van regionale Tweede-Kamerlijsten.

b. Pas nadat alle namen van alle kandidaten op de verschillende lijsten bekend zijn, kan de formele kandidaatstelling krachtens de Kieswet worden uitgevoerd. Gebleken is dat de periode die daarvoor beschikbaar is, te krap is en risico's oplevert.

De genoemde problemen kunnen worden beperkt door a. de regeling voor de totstandkoming van de regionale lijsten te versoepelen; en b. de termijn voor de indiening van regionale lijsten te vervroegen.

■ **Voorstellen:**

- * Artikel 48 lid 6. wordt gewijzigd als volgt (huidige tekst is doorgehaald, nieuwe tekst is gecursiveerd);
"Per provincie of combinatie van provincies kan de door het Congres vastgestelde lijst van kopplaatsen met de namen van een aantal andere kandidaten worden aangevuld (zogenaamde aanbevelingsplaatsen).
De namen van kandidaten op aanbevelingsplaatsen worden ingevuld ~~door de provinciale besturen onder verantwoordelijkheid van de provinciale ledenvergaderingen krachtens eigen procedures~~ en uiterlijk ~~twee weken na afloop op de dag~~ van het verkiezingscongres schriftelijk meegedeeld aan het partijbestuur. Indien deze termijn wordt overschreden, worden de aanbevelingsplaatsen ingevuld door het partijbestuur."
- * Uit artikel 82 (dat de taken van het provinciaal bestuur opsomt) wordt lid 6. geschrapt. De tekst daarvan luidt:
"6. de invulling van de aanbevelingsplaatsen op de kandidatenlijst voor de verkiezing van de Tweede Kamer."

Tijdschema gemeenteraadsverkiezingen (artikelen 58, 59, 61, 62, 63, 71)

■ **Toelichting:** Het reglementaire traject ter voorbereiding van de totstandkoming van de kandidatenlijsten voor de gemeenteraden heeft tot gevolg dat de kandidaatstelling en de bewilliging in de zomervakantie valt. In 1993 is daarom van het voorgeschreven tijdschema afgeweken. Volgend jaar dreigt hetzelfde probleem zich voor te doen. Het probleem kan voor de toekomst worden opgelost door enige aanpassing van termijnen.

■ **Voorstellen:**

- * Uit artikel 62 (waarvan de tekst luidt: "De artikelen 58, 59 en 61 uit het Verkiezingsreglement voor de Provinciale Staten zijn bij de samenstelling van de kandidatenlijst voor de (deel)gemeenteraden van overeenkomstige toepassing.") wordt de verwijzing naar artikel 59 geschrapt. Artikel 59 vermeldt n.l. het tijdschema, dat voor de gemeenteraadsverkiezingen moet worden veranderd.

- * Vóór artikel 62 wordt het volgende nieuwe artikel m.b.t. het tijdschema tussengevoegd:

"Artikel 61-bis

Ter voorbereiding van de samenstelling van de kandidatenlijst geldt het volgende tijdschema:

1. Uiterlijk zeven maanden voor de ledenvergadering roept het afdelingsbestuur de leden van de afdeling op kandidaten te stellen voor het lidmaatschap van van de (deel)gemeenteraad.
2. Tot uiterlijk drie maanden voor de ledenvergadering kunnen de leden van de afdeling schriftelijk en ondertekend namen van kandidaten indienen bij het afdelingsbestuur.
3. Tot uiterlijk twee maanden voor de ledenvergadering hebben de gestelde kandidaten gelegenheid bij het afdelingsbestuur hun bereidverklaringsformulier in te dienen. Een kandidaat die niet reageert of de genoemde termijn overschrijdt wordt geacht niet te hebben bewilligd.
4. Uiterlijk tien dagen voor de ledenvergadering worden de gegevens van de kandidaten, eventueel aangevuld met een advies van het afdelingsbestuur, schriftelijk voorgelegd aan alle in de afdeling woonachtige leden. De afdelingsledenvergadering kan besluiten ter uitvoering van de onder 1 t/m 4 genoemde bepalingen een kandidatencommissie te benoemen."

Nadere toelichting: voor het jaar 1997 levert dit het volgende tijdschema op.

- Oproep tot kandidaatstelling: voor 9 mei.
- Sluiting van de kandidaatstelling: 9 september.
- Sluiting van de bewilligingstermijn: 9 oktober.
- Uitnodiging voor ledenvergadering en publicatie van het eventuele advies: uiterlijk 27 november.
- Ledenvergadering waar de lijst wordt vastgesteld: uiterlijk 8 december.

Verkiezing partijraadsbestuur (artikel 88)

■ **Toelichting:** Artikel 88 luidt momenteel: "De partijraad kiest uit zijn midden een partijraadsbestuur van vijf personen. Het partijraadsbestuur organiseert en presideert de vergaderingen van de partijraad." Hier ontbreekt een bepaling over de stemprocedure.

■ **Voorstel:** Voorgesteld wordt dezelfde procedure te volgen die geldt voor de verkiezing van de (niet-DB-)leden van het partijbestuur. Dat wil zeggen:

- a. de verkiezing vindt plaats via een blokstemming;
- b. om gekozen te zijn, heeft een kandidaat ten minste de helft van het aantal uitgebrachte stemmen nodig;
- c. als ten gevolge van de bepaling onder b. niet alle beschikbare plaatsen ingevuld kunnen worden, wordt er een nieuwe kandidaatstellingsronde gehouden, waarna op een later moment opnieuw verkiezing voor de open gebleven plaatsen plaatsvindt.

Hiertoe wordt artikel 88 geherformuleerd als volgt: "1. De partijraad kiest uit zijn midden een partijraadsbestuur van vijf personen. 2. Voor de verkiezing van het partijraadsbestuur wordt een blokstemming gehouden. 3. Het partijraadsbestuur organiseert en presideert de vergaderingen van de partijraad."

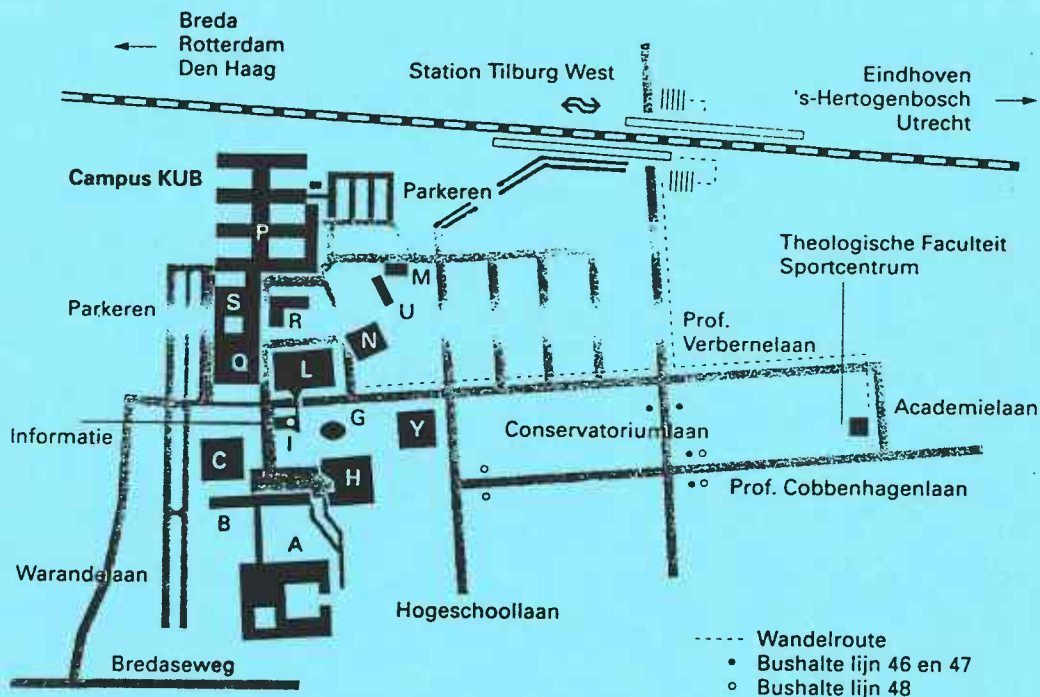
■ BEREIKBAARHEID KATHOLIEKE UNIVERSITEIT BRABANT

● Met het openbaar vervoer

De gebouwen van de KUB liggen op enkele minuten loopafstand van station *Tilburg-West*, zie plattegrond.

Vanaf station Tilburg (centraal) kun je overstappen op:

- de stoptrein naar Tilburg-West (reistijd 4 minuten)
- buslijn 46, richting West, uitstappen hoek Prof. Cobbenhagenlaan/Conservatoriumlaan (reistijd 10 minuten);
- buslijn 47, richting Reeshof, zelfde uitstaphalte (reistijd 10 minuten).

● Per auto

De gebouwen van de KUB liggen in het zuid-westelijk deel van Tilburg.

Vanuit het Noorden richting centrum blijven rijden; ook bij de rotonde rechtdoor; vervolgens de ANWB-borden "universiteit" volgen.

Vanuit Breda, Eindhoven en Den Bosch uitvoegen bij de afslag Tilburg-West / Goirle / Efteling; bij de verkeerslichten op de T-kruising richting Tilburg aanhouden; verder rijdend richting Tilburg links aanhouden; bij de verkeerslichten links voorsorteren; vervolgens de ANWB-borden "universiteit" volgen.

Uitgave van GroenLinks

Postbus 8008

3503 RA Utrecht

Bezoekadres: Oudegracht 312

Telefoonnummer: 030 - 23 999 00

Fax: 030 - 23 003 42

e-mail groen-l@dds.nl

Verschijningsdatum: 9 januari 1997